

**İLKÖĞRETİMDE OKUL-AİLE
İLETİŞİM ETKİNLİKLERİ:
ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİ**

Gamze Binicioğlu
(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2010

**İLKÖĞRETİMDE OKUL-AİLE İLETİŞİM ETKİNLİKLERİ: ÖĞRETMEN VE VELİ
GÖRÜŞLERİ**

Gamze BİNİCİOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlköğretim Anabilim Dalı

Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı

Danışman: Yard. Doç. Dr. Emine Aysın Küçükıılmaz

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Kasım, 2010

ÖZET

İLKÖĞRETİMDE OKUL-AİLE İLETİŞİM ETKİNLİKLERİ: ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİ

GAMZE BİNİCİOĞLU

İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Kasım, 2010

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Emine Aysın KÜÇÜKYILMAZ

Eğitim, bireyin doğumuyla birlikte ailede başlayan ve yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir. Bireyin içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilmesi için gerekli olan toplumsal ve ahlaki değerlerin aktarımı ailede başlar ve aile çocuğu besleyip büyütmeyen, barınak sağlamanın ve korumanın yanı sıra toplumsallaştırma görevini de üstlenir. Ancak bilim ve teknolojiye gelişmeler, zamanla ailede verilen eğitimin yetersiz kalmasına neden olmuş, toplumlar sosyal olarak kendilerini geliştirme gereksinimi duymuş ve bunun sonucunda bireyin eğitiminden sorumlu bir kurum olarak okullar ortaya çıkmıştır.

Günümüzde bireyin eğitimi büyük ölçüde eğitim kurumları tarafından gerçekleştirilmektedir. Buna karşın ailenin çocuğun eğitimi ile ilgili işlevini tamamen okula devrettiği de söylenemez. Aksine bu durum ailenin de yeni sorumluluklar üstlenmesine neden olmuştur. Başka bir deyişle hem aile hem de okul çocuğun eğitiminde sorumlu kurumlardır. Bu nedenle okul ile ailenin iş birliği kaçınılmazdır. Aileleri çocuğun eğitim sürecinde sorumlu kılmak, okul aile iş birliğini sağlamak da aile katılımıyla gerçekleşmektedir. Okulun amaçlarına ulaşabilmesi ve öğrencilerin

davranışlarını olumlu şekilde geliştirebilmesi için eğitim sürecinin her aşamasında aile katılımı gereklidir.

Aile katılımı etkinlikleri; ailenin programa katılımı, aile eğitim etkinlikleri, ev ziyaretleri, evde yapılacak etkinlikler, ailenin yönetim ve karar verme süreçlerine katılımı ve aile iletişim etkinlikleri olmak üzere değişik biçimlerde gerçekleşebilmektedir. Aile iletişim etkinlikleri, okul ile ev arasında tutarlılık sağlanması, ortak amaçların oluşturulması, karşılıklı bilinçli çabaların sürdürülmesinde önemli bir koşuldur. Aileler için destekleyici bir ortamın oluşturulmasında, ailelerin okulda ve sınıfta yapılanlar hakkında bilgilendirilmesinde, ailenin ya da öğretmenin gerektiğinde çocukla ilgili olarak birbirlerini bilgilendirmelerinde, okul politikalarının ve programlarının ailelere tanıtılmasında aile ile iletişim etkinlikleri önemlidir.

İlköğretimde okul ile ailenin aile katılımı kavramından ne anladıklarının, okul-aile iletişimde hangi yolları nasıl kullandıklarının, ne gibi sorunlarla karşılaştıklarının bilinmesi daha sağlıklı bir okul-aile iletişimi ve dolayısıyla aile katılımı sağlama açısından önemlidir. Bu amaçla bu çalışmada ilköğretimde aile katılım etkinliklerinden biri olan okul-aile iletişim etkinliklerinin veli ve öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlenmesine çalışılmıştır.

Bu araştırma, tarama modelinde nitel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında görüşme tekniğinden yararlanılmış, Manisa ili Soma ilçesinde farklı sosyo ekonomik düzeydeki okullarda görev yapan 11 öğretmenle ve çocukları bu okullara devam eden 31 veli ile görüşülmüştür. Araştırma verileri betimsel analizle çözümlenmiştir.

Araştırma sonuçlarından elde edilen bulgulara göre öğretmenler aile katılımını; çocuğun eğitiminde veli desteği, ailenin öğretmene ve çocuğa yardımcı olması, çocukla ilgili bilgi paylaşımı, ailenin çocuğuyla her konuda yeterince ilgilenmesi, ailenin okulda öğrenilenleri evde desteklemesi olarak tanımlamıştır. Aileler ise aile katılımını; çocukla bire bir ilgilenmek, öğretmen ve aile ilişkisi, çocuğa yardımcı olmak için yapılan çalışmalar, öğretmene yardımcı olmak, velinin bire bir çocuğunun eğitimi içinde varolması olarak tanımlamışlardır. Aile iletişimini ise öğretmenler; eğitim öğretimle ilgili sorunların öğretmen-veli iş birliği ile çözülmesi, velinin sürekli okulla diyalog

halinde olması, ailenin çocuğuyla ilgilenmesi, çocukla ilgili bilgi paylaşımı olarak tanımlamışlardır. Aileler ise; çocuklarla ilgili iletişim kurmak, öğretmenle yakın olmak, her türlü konuda diyalog, okulla ile arasında sürekli ilişki, çocukla ilgili karşılıklı bilgi alış veriş, bire bir öğretmen-veli görüşmesi biçiminde tanımlamışlardır. Öğretmenler ve aileler okullarında okul-aile iletişimini sağlamak için velilerin katılabileceği etkinliklerin, veli toplantılarının ve bire bir özel görüşmelerin yapıldığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin genellikle ailelerle iletişim kurmada toplantı düzenleme, yüz yüze görüşme, telefonla görüşme, eve not gönderme ve ev ziyareti yapma yollarını kullandıkları görülmüştür. Öğretmenlerin ailelerle iletişim kurma nedenleri genellikle çocukların olumsuz davranışları, başarı durumu, sorunları, çocuğun dersle ilgili ihtiyaçları ve çocukları evde nasıl destekleyebilecekleri konusunda bilgilendirmedir. Ailelerin ise daha çok çocuğun derslerdeki durumu, çocukla ilgili özel problemler, çocuğun davranışları, arkadaşlarıyla ilişkileri, çocuğun nasıl yönlendirilebileceği, ilgi alanları ile ilgili iletişim kurdukları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler ve veliler, okul-aile iletişiminin çocuğun başarısının ve özgüveninin artmasına, yanlış davranışların düzelmesine katkısı olduğu ve çocuğun başıboşluk duygusu yaşamamasını sağladığı konularında hemfikirdirler. Okul-aile iletişiminde öğretmenler genellikle velilerin korumacı tavrının, ilgisiz ve duyarsız olmalarının, toplantılara katılmamalarının, zamansız görüşme taleplerinin ve başarıya odaklı olmalarının sorun yarattığını düşünürken aileler bir sorun yaşamadıklarını belirtmektedirler. Öğretmenlere ve ailelere göre iletişimde yaşanan sorunlar ailenin bilinçlenmesi, tarafların karşılıklı saygı ve hoşgörü çerçevesinde iletişim kurması, sorunların paylaşılmasıyla aşılabilecektir.

Anahtar Sözcükler: Aile katılımı, okul-aile iletişimi.

ABSTRACT

SCHOOL-FAMILY COMMUNICATION ACTIVITIES IN ELEMENTARY EDUCATION: FAMILY AND TEACHER’S OPINIONS

GAMZE BİNİCİOĞLU

Department of Elementary Education, Primary School Teaching Master Program

Anadolu University Institute of Educational Sciences

November, 2010

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Emine Aysin Küçükylmaz

Education is a process, which starts in the family with the birth and continues throughout life. The transfer of necessary social and moral values for the integration of individuals to the society starts in the family. Families undertake the responsibility of socialization of their child besides feeding and growing him/her.

But education inside the family is no more sufficient with the developments in science and technology. Societies needed to develop themselves sociologically and with this necessity schools arose as responsible for the education of individuals. Today the education of individuals are mostly realized by the educational institutes.

Nevertheless, it is not possible to claim that the role of families in the education of the child is completely transferred to the school. This situation resulted with the families taking new responsibilities instead. In other words, both school and family are responsible for the education of the child. For this reason, the cooperation of families and school is unavoidable. Establishment of the school family cooperation and giving responsibility to the families on the course of education is realised by involvement of the

family. For the school to achieve its goals and for the students to be able to develop their behaviours positively, involvement of families is needed at all stages of education, Family involvement activities can be realised in different ways; by family involvement in the program, by family education activities, by visits to homes of students and by activities performed there, by involvement of the family in the management and decision process, and by family communication activities.

Family communication activities are important to achieve consistency between school and home, to realise common purposes and for continuity of mutual conscious efforts. Family communication activities are important to create a supportive environment for the families, to inform them about the activities taking place at school and in the class, to introduce school politics and programs to families, and when families and teachers need to inform each other about the child. In order to realize a better school-family communication and therefore a better family involvement in primary school education, it is important to know what school and family understand from the family involvement notion/concept; which ways they use for school-family communication and how; what sort of problems they experience. For this aim in this research, school-family communication activities, as one of the family involvement means, are explored to be identified based on parent and teacher opinions. This research is realized with qualitative method in scanning model. Interview method is used to collect the data; interviews were done with 11 teachers working in schools belonging to different socio-economic levels and 31 families whose children are being educated in the corresponding schools in Manisa province, Soma district Research data is analyzed figuratively.

According to the research results, teachers defined family contribution as family support in child's education, help of family to the teacher and the child, information exchange about the child, sufficient care of family about child on every subject, reinforcement of knowledge gained at the school by the family at home. On the other hand families defined family involvement as one-to-one taking care of the child, teacher and family communication, activities made to support the child, helping the teacher, one-to-one contribution of family in child's education. Teachers defined family communication as solving educational problems with the teacher-family collaboration,

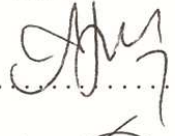
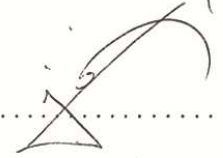
continuous dialog of family with the school, family's interest in child, information sharing about the child.

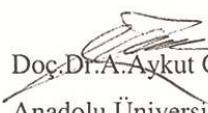
Whereas families defined as communication about the child, being close to the teacher, dialog on every subject, continuous relation between school and family, information sharing about the child, one-to-one teacher-family conversation. Families and teachers stated; activities that families will attend, parent meetings, and one-to-one conversations are done to realize school-family communication in their schools. It is observed that, teachers are organizing meetings, talking one-to-one, making phone calls, sending notes to home, and visiting homes to communicate with the parents. teachers communicate with the parents mostly due to child's negative behaviours, succes status, problems, and educational needs and to inform parents how they can support their child at home. On the other hand families mostly communicate about child's educational status, special problems, behaviours, and relations with other children, how the child can be guided, and child's interests. Teachers and families are agree that school-family communication increases child's succes and self confidence, improves child's misbehaviors, and prevents child's lack of discipline. Teachers stated that, they experienced problems in communication, since the parents behave very protectionist for their children, they are disinterested and insensitive, they do not attend regularly to the meetings, claim untimely meetings, and they are succes oriented; whereas families stated they do not experienced any problem. According to the teachers and the families communication problems can be solved by families' becoming conscious, by both parties acting mutually respectful and tolerant in communication, and by open sharing of the problems.

Keywords: Family participation, school-family communication

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Gamze BİNİCİOĞLU'nun "İlköğretimde Okul-Aile İletişim Etkinlikleri: Öğretmen ve Veli Görüşleri" başlıklı tezi 26.11.2010 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Yard.Doç.Dr.E.Aysın KÜÇÜKYILMAZ	
Üye	: Doç.Dr.Mehmet GÜLTEKİN	
Üye	: Yard.Doç.Dr.Pınar GİRMEN	

Doç.Dr.A.Aykut CEYHAN

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdür Vekili

ÖNSÖZ

İlköğretimin evrensel ve ulusal amaçlara ulaşması için öğretmenin aile ile işbirliği yapması gerekmektedir. Çocuğun her türlü gereksinimlerini karşılayan ailenin görev ve sorumlulukları çocuk okula başladıktan sonra da devam etmektedir. Eğitimde kalitenin ve sürekliliğinin artırılması için öğretmen ile ailenin işbirliği, aile katılımı biçiminde gerçekleşebilir

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde pek çok kişi katkıda bulunmuştur. Özellikle araştırmanın planlaması, uygulanması ve sonuçlandırılmasında görüş ve önerileri ile beni yönlendiren ve büyük bir sabır ve anlayışla desteğini esirgemeyen danışman hocam Sayın Yrd.Doç. Dr. Emine Aysin KÜÇÜKYILMAZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Değerli görüşlerini benden esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Şefik YAŞAR'a, Sayın Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN'e teşekkür ederim. Öneri ve görüşleri ile bana yol gösteren meslekdaşlarım Aydın AYLAĞ'a ve Canan AYDIN'a teşekkür ederim.

Yardım ve desteklerini esirgemeyen arkadaşlarım Arş. Gör. Emel GÜVEY'e, Arş. Gör. Ömür GÜRDOĞAN BAYIR'a, Arş. Gör. Sibel DAL'a, Merve SARISAKAL'a, Gözde YILMAZ'a, Esengül MUTİ'ye, Fatma SAKARYA'ya, Nuray ÖZTÜRK'e teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca yüksek lisans ders arkadaşlarım Zeynep KILIÇ'a, Gönül KALAYCI AYDIN'a, Mine KILINÇ'a ve Çetin YILDIZ'a teşekkür ederim.

Veri toplama aşamasında görüşmelere istekle katkıda bulunan sınıf öğretmenlerine ve velilere, araştırmaya katkısı olan, ismini sayamadığım, emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Ayrıca, araştırma sürecinde bana destek olan ve sevgilerini hiç eksik etmeyen Murat MUKBA'ya ve aileme sonsuz teşekkürler.

Eskişehir, 2010

Gamze BİNİCİOĞLU

ÖZGEÇMİŞ

Gamze BİNİCİOĞLU

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim

Lisans	2007	Celal Bayar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Programı
Lise	2003	Akif Ersezgin Anadolu Lisesi

İş

2008 - 2010	Soma Ularca İlköğretim Okulu	Sınıf Öğretmeni
2010 -	Van Şemsibey İlköğretim Okulu	Sınıf Öğretmeni

İletişim Bilgileri

İş Adresi: Van Şemsibey İlköğretim Okulu.

E-posta adresi: gbinicioglu@anadolu.edu.tr

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	vi
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ix
ÖNSÖZ	x
ÖZGEÇMİŞ	xi
İÇİNDEKİLER	xii
ÇİZELGE LİSTESİ	xvi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.1.1.Çocuğun Yaşamında Aile ve Okul.....	3
1.1.2. İlköğretimde Aile Katılımı.....	5
1.1.2.1. Aile Katılımının Önemi ve Yararları.....	9
1.1.2.2. Aile Katılımını Etkileyen Unsurlar.....	12
1.1.2.3. İlköğretimde Aile Katılım Etkinlikleri.....	15
1.1.3. Aile İletişim Etkinlikleri.....	18
1.1.3.1. Okul-Aile İletişiminde Başvurulabilecek Yollar.....	19
1.2. Araştırmanın Amacı	24
1.3. Araştırmanın Önemi.....	24
1.4. Sınırlılıklar	25
1.5. Tanımlar	25
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	26

2.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	26
2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	31
3. YÖNTEM	35
3.1. Araştırmanın Modeli.....	35
3.2. Çalışma Grubu.....	36
3.2.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin ve Ailelerin Özellikleri.....	36
3.3. Verilerin Toplanması.....	39
3.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanması	40
3.3.2. Görüşmelerin Yapılması	42
3.4. Verilerin Çözümlemesi	43
4. BULGULAR VE YORUMLAR	47
4.1. Öğretmenlerin “Eğitimde Aile Katılımı Denildiğinde Ne Anlıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	47
4.2. Öğretmenlerin “Size Göre Okul-Aile İletişimi Ne Demektir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	49
4.3. Öğretmenlerin “Okul-Aile İletişimi Konusunda Okulunuzda Neler Yapılmaktadır?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	51
4.4. Öğretmenlerin “Öğrencilerin Aileleriyle İletişim Kurmak İçin Hangi Yolları Kullanıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	53
4.5. Öğrenmelerin “Ailelerle Genelde Hangi Durumlarda ya da Konularda İletişim Kuruyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	55
4.6. Öğretmenlerin “Ailelerle Başka Hangi Durumlarda ya da Konularda İletişim Kurmak İstersiniz” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	57
4.7. Öğretmenlerin “Okul-Aile İletişiminin Öğrencilerin Akademik ve Sosyal Yaşamına Katkısı Konusunda Neler Düşünüyorsunuz? ” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	60
4.8. Öğretmenlerin “Öğrencilerin Aileleriyle İletişim Kurma Konusunda Ne Tür Sorunlar Yaşıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	62

4.9.Öğretmenlerin “Okul-Aile İletişiminde Yaşanan Sorunların Çözüm Yolları Sizce Neler Olabilir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	65
4.10.Velilerin "Eğitimde Aile Katılımı Denildiğinde Ne Anlıyorsunuz?" Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	69
4.11.Velilerin "Size Göre Okul-Aile İletişimi Ne Demektir?" Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	71
4.12.Velilerin "Okul-Aile İletişimi Konusunda Çocuğunuzun Okulunda Neler Yapılmaktadır?" Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	74
4.13.Velilerin "Çocuğunuzun Öğretmeni Sizinle İletişim Kurmak İçin Hangi Yolları Kullanıyor?" Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	76
4.14.Velilerin "Öğretmenlerle Genelde Hangi Durumlarda ya da Konularda İletişim Kuruyorsunuz?" Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	78
4.15.Velilerin "Öğretmenle Başka Hangi Durumlarda ya da Konularda İletişim Kurmak İstersiniz?".....	80
4.16.Velilerin "Okul-Aile İletişiminin Çocuğun Akademik ve Sosyal Yaşamına Katkısı Konusunda Neler Düşünüyorsunuz?" Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	83
4.17.Velilerin "Öğretmenle İletişim Kurma Konusunda Ne Tür Sorunlar Yaşıyorsunuz?" Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	86
4.18.Velilerin "Okul-Aile İletişiminde Yaşanan Sorunların Çözüm Yolları Sizce Neler Olabilir?" Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	87
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	91
5.1. Sonuçlar.....	91
5.2. Tartışma.....	95
5.3. Öneriler	98
5.3.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	98
5.3.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	99

EKLER.....	100
1. Araştırma İzin Belgesi.....	101
2. Veli Görüşme Formu.....	102
3. Öğretmen Görüşme Formu.....	105
4. Veli Görüşme Kodlama Anahtarı.....	108
5. Öğretmen Görüşme Kodlama Anahtarı.....	110
KAYNAKÇA.....	113

1. GİRİŞ

Eğitim, aileyle başlayarak bireyin yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir. Eğitim sürecinin formal boyutu olan okullar da, çocuğu aile kadar etkileyebilmektedir. Çünkü okullar, çocuğun birtakım temel becerileri kazandığı ve kendisini her yönden geliştirebildiği kurumlardır.

Sosyal bir kurum olan okul, çevresiyle sürekli ilişki içindedir. Okulun sürekli ilişki içinde olduğu kurumlardan biri ve en önemlisi ailedir. Aile, eğitim süreciyle ilişki içinde olmalıdır. Aile, eğitim sürecine dahil olabilmek için okul-aile işbirliğini gerçekleştirmelidir. Bu şekilde, çocuğun aileye karşı beslediği sevgiyi, saygıyı ve güveni, okula karşı da hissetmesi sağlanabilir ve olumlu tutumları, kalıcı istendik davranışları kazanması da kolaylaşır.

Okul-aile işbirliği, okulöncesi kurumlardan başlayarak ilköğretimde de etkili biçimde devam eder. Özellikle ilköğretimin ilk kademesinde çocuğun okula karşı oluşturacağı tutumlar ileriki okul yaşamını büyük ölçüde etkiler. Bu yüzden okulla aile bir araya gelip işbirliği içinde olmalı, işbirliğinin anahtarı olan karşılıklı iletişimi de gerçekleştirebilmelidir. Okul-aile iletişimi için ailelerin ve öğretmenlerin iletişimle ilgili becerileri kazanmaları ve uygulamaları gerekmektedir. Eğer iletişimle ilgili sorunlar yaşanıyorsa bu sorunlara karşılıklı çözüm önerileri getirmeli, çocuğu da kapsayan etkili bir iletişim ağı oluşmalıdır. Bu şekilde çocuk, okula korku yerine güvenle yaklaşarak sorunların çözüldüğü, kendisine yön verilen sosyal bir kurum olduğunun farkına varır.

1.1. Problem

Çocuğun yaşamında önemli bir yeri olan aile, çocuğu için her zaman en iyisini isteyen, toplumun temelini oluşturan önemli bir kurumdur. Doğumla birlikte içinde yaşanan topluma uyum sağlamak için gerekli olan toplumsal ve ahlaki değerlerin aktarımı ailede başlar. Aile, çocuğu besleyip büyütmek, barınak sağlamak, korumak gibi görevlerinin yanı sıra çocuğu toplumsallaştırma görevini de üstlenir. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, ailede verilen eğitimin yetersiz kalmasına neden olmuş, toplumlar, sosyal

olarak kendilerini geliştirmeye gereksinim duymuş ve bu gereksinimi karşılayabilmek için bireyin eğitiminde sorumlu bir kurum olarak okul ortaya çıkmıştır (Genç, 2005, s.227).

Okullar, çevresiyle sürekli iletişim halinde olan kurumlardır (Ada ve Ayık, 2009, s.493). Okulun varlık nedeni öğrencileri olduğu için iletişim kurduğu çevre unsurlarından en önemlisi öğrencilerin aileleridir. İletişim, okul-aile işbirliğini geliştirme ve ailenin okula katılımını sağlamada en temel başlangıç noktasıdır. Ancak iletişim çift yönlü olduğu zaman anlam kazanmaktadır. Taraflardan biri iletişim için çabaladığında karşı tarafın da buna yanıt vermesi beklenmektedir. Dolayısı ile ailenin ve okulun birbiriyle iletişim içinde olması gerekmektedir.

İletişim, okul öncesinden başlayarak ilköğretim basamağında da etkili şekilde devam etmelidir. 7-12 yaş arası olan çocuklar ilköğretimin ilk beş sınıfında yer almaktadır. Bu çocukların gelişim düzeyinin yanı sıra kritik dönemleri de dikkate alınarak aile ve okulun karşılıklı katılım sağlaması, aile katılımının ne demek olduğunu kavraması gerekir. İlköğretimde ailelerin okula katılımı ile ifade edilen tanım, okul yönetimince “okuldaki etkinliklere destek” olarak görülmektedir. Ancak aile katılımı denildiğinde okul yönetiminin ve öğretmenlerin çabalarını destekleyecek, ev içi etkinliklere önem verecek bir katılım vurgulanmaktadır (Aslanargun, 2007). Ailenin sadece okulda katılım sağlaması, evde çocuğuyla ilgilenmemesi katılımın sağlandığı anlamına gelmemektedir. Aile, okulda katılım sağladığı gibi, evde çocuğun etkinliklerine önem vermeli, ilgi göstermeli, öğretmenin yönlendirmelerini dikkate almalıdır. Bu şekilde çocuk, önemsendiğinin ve ailesiyle öğretmenin iletişime geçtiğinin farkına varacaktır.

Öğretmenin aileyi evde çocuğun eğitiminde nasıl katılım sağlayacağı konusunda bilinçli bir şekilde yönlendirebilmesi için aileyi çok iyi tanıması ve aile katılımını iyi kavraması gerekmektedir. Okulun ve öğretmenlerin aileyi iyi tanıyabilmesi için okul-aile ilişkileri süreklilik göstermelidir. Etkili okul-aile ilişkilerini oluşturan boyutlardan aile iletişim etkinlikleri, aile ve okul arasındaki en önemli köprüdür (Dinç, 2009, s.60). Aile iletişim etkinliklerinin en önemli yararlarından biri ailenin doğal yaşantısının ve ev ortamının anlaşılmasıdır (Fantuzzo, Perry A. ve Childs, 2006, s.143). Öğretmenler, iletişimle

ailelerin yapısal özelliklerini iyi analiz ederek çocuk için yapılacakların en iyisini bu doğrultuda ortaya koyacaklardır. İşte tüm bu nedenler düşünüldüğünde, öğretmenlerin iletişimi etkili biçimde gerçekleştirmeleri için iletişim yollarını iyi bilmeleri ailelerin de iletişime açık olmaları gerekmektedir. Etkili iletişim, ev ve okulun aynı amaçlar doğrultusunda hareket edebilmeleri ve bilinçli şekilde çalışmaları için birincil koşul olmaktadır (Lim, 2003, s.140; Akt: Dinç, 2009, s.60). Ayrıca aile de, okulla aynı amaç doğrultusunda hareket etmek için aile katılımının ne demek olduğunu bilincinde okulla iletişime geçmelidir. Ailelerin okul ile ilgili çalışmalarda bilinçli şekilde katılım sağlamaları çocuk için her açıdan olumlu etkiler sağlayacaktır. Bu açıdan bakıldığında okul da bu konuda taşıdığı sorumluluğu düzenli olarak gerçekleştirmelidir (Akkaya, 2007, s.24). Okuldaki yetkililer, öğretmenler ve aileler arasındaki iletişimi destekler nitelikte olmalıdır. Bu şekilde iletişim daha kolay ve rahat bir okul ortamında sağlanmış olacaktır.

İlköğretimde okul ile ailenin aile katılımı kavramından ne anladıklarının, okul-aile iletişimde hangi yolları nasıl kullandıklarının, ne gibi sorunlarla karşılaştıklarının bilinmesi daha sağlıklı bir okul-aile iletişimi ve dolayısıyla aile katılımı sağlama açısından önemlidir. Bu amaçla bu araştırmada ilköğretimde aile katılım etkinliklerinden biri olan okul-aile iletişim etkinliklerinin veli ve öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlenmesine çalışılmıştır.

1.1.1. Çocuğun Yaşamında Aile ve Okul

Herken ve Özkan'a göre (1996), "Aile, çocuğun ruhsal gelişiminde en önemli ortam ve toplumsal kurumdur." Aile, çocuğun sağlıklı gelişmesinde, kişiliğinin oluşmasında önemli rol oynar. Çünkü çocuğun eğitimi ailede başlar.

Doğduğu andan itibaren ailede başlayan eğitim süreci, çocuk beş yaşına geldiğinde hem evde hem de sosyal bir ortam olan okulda devam etmektedir. Çocuğun ailede kazandığı bilgi, beceri ve deneyim okulda öğretmenlerle yeni boyut kazanmaktadır. Çünkü çocuk için anne-baba, okula başlayana kadar tek eğiticiler olurken; okulda öğretmenler, çocuklar için güven vermesi gereken, çocuğun kendisini ailesinin yanında gibi rahat hissetmesini sağlayan kişiler olmalıdır.

Ailenin çocuğun fiziksel, zihinsel, sosyal, duygusal gelişiminde ve okul başarısında önemli katkısı bulunmaktadır (Dönmez ve Yıldırım 2008, s.99). Aileler, çocuklarını en iyi şekilde tanıyan ve onları sürekli gözlemleme olanağı bulan sosyal kurumlar olma özelliği taşımaktadır. Aile, çocuğun eğitiminde her zaman var olmaktadır. Okul, çocuğun eğitimine yeni bir boyut kazandıran ve aile eğitimine eklenen bir kurumdur. Bu nedenle aile, okula devam ettiği süreç boyunca onun eğitiminin bir parçası olduğunu çocuğa hissettirmelidir. Çünkü bu şekilde çocuk, okula karşı daha istekli olur, okulda takip edildiği ve ilgilenildiği duygusunu sürekli yaşar.

Aileler, okulda daha başarılı olabilmesi ve kendini gösterebilmesi için çocuğa birey olduğunu hissettirip evde uygun ebeveyn tutumları sergilemelidir. Evde uygun ebeveyn tutumlarının sergilenmesi için ailelerin öğretmenlerle işbirliği içinde olmaları beklenir. Aile evde nasıl davranması gerektiğini işbirliğiyle sağlarken çocuğun eğitiminin hem okulda hem de evde tutarlı olmasına olanak tanır. Çocuğun okulda öğrendikleri ile okul dışında öğrendikleri arasında tutarlılığın sağlanması, okul-aile ve okul-çevre arasındaki işbirliğini gerekli kılmaktadır (Gültekin, 2008, s.155). Okulla çevre arasındaki işbirliğini sağlayan önemli unsurlardan biri ailedir.

Ailelerin, çocuklarını herkesten daha iyi tanımaları nedeniyle çocuklarının sosyal, duygusal, fiziksel ve zihinsel gelişim özelliklerini öğretmenlerle ve okul yöneticileriyle paylaşmaları beklenmektedir (Genç, 2005, s.229). Bu şekilde ileride çıkabilecek sorunların engellenmesi olanaklı olabilir. Özellikle ilköğretim basamağında okul, aileyi ve çocuğu iyi tanırsa, çocuğun gereksinimlerine yanıt verebilir, ileriki sınıflarda yaşanacak sorunların önüne geçebilir. Okul-aile ve çocuk üçgeninde ailenin eğitime katılması boyutunda, ailenin ve okulun yerine getirmesi gereken sorumluluklar vardır. Aileler, çocuklarını okula karşı cesaretlendirmeli, istedik kalıcı davranışlar kazanmaları için model olmalı, ödevleri kontrol etmeli ve evde etkin öğrenme ortamları yaratmalıdır (Aydoğan, 2006, s.125). Ayrıca aileler, destekleyici ev ortamları yaratarak, çocuklarının fiziksel, sosyal, entelektüel ve duygusal yönden gelişmesine olanak tanımalıdırlar (Lim Soo-Yin, 2003, s.138).

Ailelerin, destekleyici ev ortamları yaratarak aile katılımına katkı sağlamadaki sorumlulukları şöyle sıralanabilir (Gümüşeli, 2004, s.15):

- Çocuğa etkili zaman planlaması konusunda yardımcı olma,
- Ev ödevlerinde yönlendirici olma,
- Okuldaki etkinliklere katılma (sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerde görev almaları ya da izleyici olmaları),
- Çocuğun ihtiyaç duyduğu araç ve gereçleri sağlama,
- Çocuğun karşılaştığı sorunlardan haberdar olma ve bu sorunlarla ilgili önlemler alma.

Aile katılımına yönelik okulun ve öğretmenlerin ailelerden beklentileri ise şu şekilde sıralanabilmektedir (Hornby, 2000, s.17; Akt: Balkar, 2009, s.107):

- Çocuklarının gereksinimlerini ve sağlık problemlerini çekinmeden söyleme,
- Okulun disiplin anlayışını evde de sürdürme,
- Gönüllü olarak, okuldaki çeşitli etkinliklere katılma,
- Görüşme toplantılarına katılma,
- Okulda çocuklardan istenenlere yönelik çocuklara evde yardımcı olma,
- Eve gönderilen rapor ve mektupları incelenme ve
- Gerekğinde ulaşılması için telefon numaraları ve ev adresini bildirme.

1.1.2. İlköğretimde Aile Katılımı

İlköğretim 7-14 yaşlarındaki çocukların eğitimini kapsar ve tüm çocuklar için zorunludur. İlköğretim, eğitim sistemimizin temelidir. Bu kademedeki çocuklar, hayata ve ilgi ve becerileri doğrultusunda bir üst öğrenim kademesine hazırlanırlar (Şahin ve Ünver, 2005, s.270).

İlköğretimin amacı, toplumda yaratılmak istenen “devlete bağlı ve bilinçli vatandaş” tipini yetiştirmektir. Ayrıca amaçları arasında sevgi, saygı, hoşgörü, takdir görme, nezaket gibi davranışları kazandırmak da bulunmaktadır (Keskin ve Keskin, 2009, s.81). İlköğretimin amaçlarına bakıldığında davranış olarak toplumda nasıl davranması gerektiğini bilen bireylerin yetiştirilmek istendiği anlaşılır. Toplumsal yararı bu nedenle

önemli olan ilköğretim kademesine toplumlar, her zaman diğer kademelerden ayrı bir şekilde önem vermiştir.

İlköğretim kademesinde istenen davranışlarda birey yetiştirilirken; okul ve çevrenin birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Çünkü istenen davranışlara örnek olan çevredir ve okul-çevre işbirliği bunun sağlanmasında etkindir. Çevreyi oluşturan ailelerin, ilköğretimin amaçları doğrultusunda okulla sürekli işbirliği içinde olmaları beklenmektedir. Ayrıca ilköğretimde “okuma-yazma”, “sosyal beceriler”, “ilgi alanını kavrayabilme” gibi kritik beceriler, özellikle ilk beş sınıfta büyük ölçüde tamamlanır. Bu nedenlerle okul-aile işbirliği ilköğretimin amaçlarının gerçekleşmesi için büyük önem taşır.

Okulun amaçlarına ulaşabilmesi ve öğrencilerin davranışlarını olumlu şekilde geliştirebilmesi için eğitim sürecinin her aşamasında aile katılımının gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca okul sürecini yaşarken de zamanının büyük kısmını evde geçirdiği unutulmamalıdır. Çocuğun ilköğretime başlamasıyla birlikte, aile etkisi tamamen ortadan kalkmaz. Günün 24 saati içerisinde okul saatleri dikkate alınırsa, çocuğunun yaşamının $\frac{3}{4}$ 'ünün bu dönemde de aile içerisinde geçirildiği gerçeği ortaya çıkmaktadır (Çelenk, 2003, s.29). Bu durum, ilköğretim yılları boyunca, ailenin çocuğunun eğitimi içinde var olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Çocuğun gelecekteki yaşantısının olumlu yönde gelişebilmesi için özellikle ilköğretimin ilk beş sınıfında aile katılım çalışmalarına gereken önemin verilmelisi gerekmektedir (Genç, 2005, s.228). Çünkü öğrencinin gelecekte başarılı olabilmesi için okul döneminde de akademik anlamda başarı elde etmesi beklenmektedir. Öğrencinin okulda akademik olarak başarılı olabilmesi, okulun, ailenin ve çevrenin bütünlük içinde sürekli çalışmasına bağlıdır (Bayrakdar ve Yiğit, 2006, s.32).

İlköğretimde ilk beş sınıfta aile katılımı sağlanırken sınıf düzeyleri belirleyici rol oynamaktadır. Sınıf düzeyi yükseldikçe aile katılım etkinliklerinde azalma görülebilmektedir. Bunun nedeni ailelerin çocuklarının yeteri kadar büyüdüklerine inanmalarıdır. İlköğretim 1.-3.sınıflarda aile katılımının en üst düzeyde gerçekleştiği

söylenebilir (Dönmez ve Yıldırım, 2008, s.106). Çocuğun gelişim düzeyleri göz önüne alındığında, ilköğretimin ilk üç yılında aileye çok gereksinim duyulduğu ve okulla ailenin bütünlük içinde olması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle aile, çocukta oluşan yeni becerilerin ve kazanımların farkında olup okuldaki etkinlikleri evde desteklemeli, öğrenilenleri pekiştirmelidir. Üst sınıf düzeylerine de çıkıldıkça aileler evde uygun aile katılım etkinliklerini gerçekleştirmelidirler.

Aile katılımının değişik tanımları yapılabilmektedir. Keith ve diğerlerine göre (1998) aile katılımı, (1) okul, aile ve öğrenci arasındaki iletişim, (2) ana-babaların okul etkinliklerine katılımı ve (3) ana-babaların öğrenmeye katılımı olarak tanımlanmaktadır (Akt: Çelik, Ünal ve Yıldırım, 2010, s. 263). Dinç'e (2009, s.57) göre aile katılımı, eğitimin düzenli ve sağlıklı olarak sürekliliğinin sağlanması amacıyla ailelerin ve çocukların bir arada eğitilmesi ve eğitim etkinliklerine katılmalarını sağlayarak eğitim programının kalitesini arttıran tüm etkinliklerin süreçte yer almasıdır. Şahin ve Ünver (2005, s.1) ise aile katılımını; anne babaların çocukların gelişim ve eğitimlerinde katkıda bulunmaları için düzenlenmiş etkinlikler bütünü biçiminde tanımlamıştır. Aile katılımının değişik boyutlarda ele alınması, aile katılımında ailenin birçok rolünün bulunmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca ailenin yalnızca okulda değil, evde de çocuğuyla ilgili etkinliklere her an katılması gerekmektedir.

Görüldüğü gibi, aile katılımına yönelik yapılan tanımlarda çocuğun eğitime yönelik etkinlikler bütününe dikkat çekilmiştir. Aile katılımı, çocuğun eğitim-öğretim yaşamında okul öncesi dönemden başlayarak özellikle ilköğretimin ilk kademesinde her sınıf düzeyine uygun olarak etkinliklere katılma durumunu ifade etmektedir. Çocuğun, her öğrenme alanına ilişkin farklı kritik dönemleri bulunmaktadır. Aile, kritik dönemi sağlıklı biçimde atlatabilmek amacıyla çocuğun yanında olduğunu ona hissettirmelidir. Örneğin bir ilköğretim birinci sınıf öğrencisi okuma-yazmaya yönelik öğrenme etkinliklerini, okul-aile işbirliğine bağlı olarak daha çabuk ve isteyerek kavramaktadır. Aile de bu dönemde çocukla beraber öğrenme etkinliklerini gerçekleştirmeli, öğretmenin verdiği sorumlulukları çocuğun evde gerçekleştirmesine yardımcı olmalıdır. Çünkü ilköğretim kademesine başlanmasıyla, hedeflenen becerilerin en başında okuma yazmanın kazandırılması gelmektedir. Ayrıca aileler, eğitim-öğretime yönelik bu

sorumlulukları yerine getirerek öğretmenle olan iletişimini arttırabilmekte, ileriki sınıf seviyelerinde sağlıklı bir iletişim devam etmektedir. Çocuğun okuryazarlık yaşantısına katılan aileler, öğretmenlerle yaptıkları çalışmalarda daha girişken olmakta, aile olarak taşıdıkları role daha olumlu duygular geliştirmektedir (Gül, 2007,s.22).

Aileler, aile katılımının gerçekleştiği her durumda aile olarak taşıdıkları olumlu duyguları hissetmektedirler. Örneğin ailenin çocuğunu okula getirip götürmesi de katılımın bir parçası olabilmekte ve aile çocuğuyla ilgilendiğini hissettiği için olumlu duygular hissedebilmektedir. Çocuğunu okula getirdiğinde öğretmeniyle selamlaşması, onunla iletişime geçmesi için fırsat olabilmektedir. Çocuğun her yönden ilgilenildiğini hissetmesi katılım etkinlikleriyle sağlanır. Öğretmen, sınıf içinde sınıf düzeyine uygun olarak çocukların etkinliklerini asabilir. Aile, okula geldiğinde, bülten tahtalarında, haber köşelerinde çocukların sergilenen etkinliklerini gözlemleyebilir ve çocuğuna “aferim, seni çok başarılı buldum” gibi pekiştireçler vererek ve öğretmenle konuşarak o yönde gelişimi için yapılacaklara katılım sağlayabilir. İlköğretimde her sınıf seviyesine uygun bunun gibi etkinliklerde aile katılımı etkili biçimde gerçekleşebilirse eğitimde istenilen amaçlara da ulaşılabilir. Çocuğun gerek etkili biçimde iletişim becerilerini sergileyebilmesi gerekse sosyal olarak sağlıklı gelişiminin sağlanmasına aile katılımının payı büyüktür. Okul ve öğretmenler, aile katılımını arttırdığında, ortaklığı arttıracaklar ve çocukların duygusal, akademik ve sosyal gelişimini bir üst seviyeye taşıyacaklardır (Peet, Prakke ve Wolf, 2007, s.36).

Aile katılımı, çocukların davranışlarını etkilemekte; motivasyonlarına, sosyal katılımlarına, öğretmenlerle ilişkilerine ve diğer çocuklarla olan ilişkilerine bakış açısı sağlamaktadır (Boethel, 2003; Henderson& Mapp, 2002; Jordan, Orozco&Averett, 2001; Akt: Driessen, Smith, Slegers, Sluiter 2007, s.47).

İlköğretimde aile katılımının amacı, ailelerle okul arasında çocuk hakkında doğru bilgilendirmeler yoluyla çocuğun her yönden gelişiminin sağlanmasıdır. Örneğin sözel zekası olan bir çocuğun ailesi bunun farkında olmayıp matematiksel zekasını geliştirmeye çaba gösterebilirler. Bu durumda öğretmen, doğru bilgilendirmelerle çocuğun yönlendirilmesi konusunda aileyi bilinçlendirir. Bunun gerçekleşebilmesi için

hem okulda öğretmenlerin hem de evde ailelerin çocukları çok iyi tanımaları beklenmektedir. Ailelerin ve öğretmenlerin birbirlerinden beklentilerini anladıklarında ve biri diğerine çocuğun akademik ilerlemesi ve davranışlarıyla ilgili izlenimlerini aktardıklarında, çocuğun gereksinimleri belli olur ve çocuk her yönden gelişir (Peet, Prakke ve Wolf, 2007, s.36).

Aksoy ve Turla (1999; Akt: Şahin ve Ünver, 2005, s.24) aile katılımının amacını ve kapsamını şu şekilde sıralamaktadırlar:

- Okulda verilen eğitimi evde; evde verilen eğitimi de okulda desteklemek,
- Öğretimi daha etkili gerçekleştirmek,
- Aile içinde ve okul yapısında uygun değişiklikler yapmak,
- Çocuğun tüm gelişimiyle ilgili aileyi desteklemek ve bilgilendirmek,
- Çocuğun evdeki öğrenme ortamını zenginleştirmek,
- Karşılaşılan problemlerle ilgili aileleri bilinçlendirmek ve çözüm önerileri sunmak,
- Doğru anne-baba tutumlarının kazanılmasını sağlamak ve hatalı davranışları değiştirmek, çocukların hatalı davranışlarını nasıl değiştireceklerine rehberlik etmek,
- Ailelerin çocuklarını daha iyi tanımalarına rehberlik etmek.

Bilinçli aile, ilköğretimin her sınıf seviyesine uygun etkinliklere katılabilir, bilinçli öğretmen ise aile katılımını destekleyen, aileyi sağlıklı biçimde yönlendirebilir.

1.1.2.1. Aile Katılımının Önemi ve Yararları

Çocuk için aile ve okul arasındaki iletişim büyük önem taşımaktadır. Çünkü aile- okul arasında iletişim olup olmaması çocuğun okula karşı tutumunu etkilemektedir. Öğretmene karşı saygı duyan ve iletişimi güçlü olan ailelerin çocukları okula karşı daha olumlu iken, saygı duymayan ve iletişimi zayıf olan ailelerin çocukları okula karşı olumsuz bakmaktadırlar (Bayrakdar ve Yiğit, 2006, s.32). Öğretmen ve ailenin birbirini iletişim kurarak tanınması çocuk, aile, öğretmen üçgeni için güvenli bir bağ oluşturmakta ve çocuğun aileye, öğretmene ve okula olumlu bakmasına olanak tanımaktadır.

Bu konuda öğretmene önemli görevler düşmektedir. Öğretmenin aileden yararlı bilgiler almak amacıyla ailelerle iletişim kurabilme yollarını iyi bilmesi, aile katılımına yönelik çalışmaları düzenli olarak gerçekleştirmesi gerekmektedir. Çünkü öğretmen bunları gerçekleştiremezse, sağlıklı bir iletişim ve güven duygusu oluşmamakla birlikte aile çocuğun eğitimi boyunca öğretmene kendini rahatça ifade edememektedir. Nitekim etkili okul-aile ilişkileri sonucunda; okulla veli arasında güçlü bir iletişimin olduğu, okulun aileden beklentilerinin arttığı, ailelere okul ve sınıf etkinliklerine katılma fırsatı verildiği, anne-babaların velilik becerilerinin geliştirildiği ortaya çıkmıştır (Ada ve Ayık, 2009, s.435).

Çocuğun her açıdan sağlıklı gelişimini ve okul başarısını olumlu şekilde uzun zaman destekleyen önemli unsurlardan biri eğitimde aile katılımıdır (Powell, 1989; US Departmen of Education, 1994, Akt; Griffith, 2000, s.162). Çocuk, ilköğretimde sahip olduğu potansiyeli en iyi şekilde okulda kullanabilmek için hem okul hem de aile tarafından desteklenmeye ve eğitimde ailenin katılımına ihtiyaç duymaktadır. Birçok eğitimci, eğitimde aile katılımı sonucunda çocuğun daha iyisini gerçekleştireceği düşüncesinde hem fikirdir (Balli, Demo, John and Wedman, 1998, s. 149). Aile katılımı sayesinde çocuk, ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi nasıl olursa olsun daha iyisini yapabilmek için çaba göstermektedir (Henderson ve Berla, 1995; Akt: Lou, 2007, s.45). Aile katılımı, çocuğun motivasyonunu artırmanın yanı sıra sorumluluk duygusunun gelişmesini de sağlamaktadır. Öte yandan etkili şekilde sağlanan aile katılımı sayesinde sosyo-ekonomik yapıları farklı olan çocuklar kendilerini geliştirmeye ve anlamaya çalışacaklar ve aile-okul arasındaki kültürel farklılığı algılayabileceklerdir (Henderson ve Berla, 1995; Akt: Lou, 2007, s.45).

Lim-Soo Yin (2003) aile katılımının çocuk açısından yararlarını şu şekilde sıralamaktadır:

- Çocuğun ailesinin sosyo-ekonomik yapısı düşük olsa bile çocuk, başarı için çabalar,
- Çocuğun akademik başarısı artar,
- Ödevlerini düzenli yapar,
- Okul motivasyonu ve disiplini artar,

- Çocuk kendini daha iyi tanır,
- Özel eğitime daha az ihtiyaç olur,
- Okul kültürü ve ev kültürü arasında köprü olur.

Aile katılımı, çocuğun akademik başarısını arttırmaktadır. Ancak aile katılımının eğitimde yalnızca akademik başarıya katkısı yoktur. Çocuğun davranışsal ve ahlaksal eğitiminde aile katılımının rolü büyüktür (Aydoğan, 2006, s.125).

Aile katılımının şüphesiz aileler açısından da yararları vardır. Aileler aile katılımı ile eğitim sürecinin nasıl işlediğini, eğitim programlarının amaçlarını, okulun amaçlarını anlayabilmekte ve okula karşı güven duyup; olumlu tutumlar geliştirebilmektedirler (Vural, 2006, s.6). Aileler, okula giderek katılımı gerçekleştirirlerse, okula ve kendilerine karşı duydukları güven artacaktır. Aile katılımının gerçekleşmesiyle aileler, “çocuğum için bir şeyler yapabiliyorum” düşüncesine sahip olup kendileriyle ilgili olumlu tutumlara sahip olabileceklerdir. Yapılan bir araştırmada öğretmen görüşlerine göre aile katılımının gerçekleşmesiyle, aileler çocukları için ortaya bir şeyler koyabilmenin mutluluğunu duyabilmekte ve iyi birer yönlendirici olabilmektedirler (Dönmez ve Yıldırım, 2008, s.108).

Lim-Soo Yin (2003) aile katılımının aile açısından yararlarını şu şekilde sıralamaktadır:

- Çocuğun sosyal ve duygusal alandaki gereksinimleriyle daha ilgilidirler,
- Öğretmenlik mesleğini ve okul programını daha iyi anlamaktadırlar,
- Öğretmen tarafından yönlendirildikleri zaman, çocuğun evdeki öğrenme etkinliklerine katılım sağlamaktadırlar,
- Okulda karar verme takımında yer aldıkları zaman, çocuklarını daha iyi yönlendirebilmektedirler.

Aile katılımının okul açısından da faydaları vardır. Öğretmenler ve eğitimciler, aile katılımının sağlanması sonucunda daha fazla beklenti içinde olabilmektedirler (Henderson ve Berla, 1995; Akt: Lou, 2007, s.45). Bu durum, eğitimin kalitesini ve okulun sahip olduğu potansiyeli daha üst düzeye götürebilmektedir. Aile katılımının okul açısından yararları, okulun programını daha kolay gerçekleştirebilmesi, eğitimin

süreklilik sağlaması, eğitimin kalitesini arttırması gibi sıralanabilmektedir (Abbak, 2008, s.31).

Lim-Soo Yin (2003) aile katılımının okul açısından yararlarını şu şekilde sıralamaktadır:

- Okullar, çevre desteğini daha iyi sağlamaktadır.
- Aile katılımını sağlayan ve destekleyen okul programları, katılımı sağlamayan programlardan daha yüksek kalitede olmaktadır.
- Aile ve toplum katılımını etkin olarak sağlayan okullar, toplumda iyi bir yer edinmeye eğilimlidir.

Ayrıca okul, aile katılımıyla birlikte aileleri daha yakından tanımakta ve ailelerin gereksinimlerini ortaya koyabilmektedir. Ev ziyaretleri ve kişisel etkileşimler sayesinde okul personeli, sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin temel gereksinimlerini belirleyebilmektedir (Lou, 2007, s.4).

1.1.2.2. Aile Katılımını Etkileyen Unsurlar

Aile katılımını etkileyen unsurlar, anne babanın okula karşı tutumları, okul personelinin aileye karşı tutumları, okul-aile arasındaki ilişki durumu gibi sıralanabilmektedir (Diken, 2009, s.8). İlköğretimde aile katılımını etkileyen önemli unsurlardan biri okul-aile arasındaki ilişki boyutundaki karşılıklı iletişimdir. Okulla-aile arasında karşılıklı bir iletişim kurulabilmesi için ailenin de iletişimle ilgili gerekli beceri ve bilgiye sahip olması gerekmektedir. Ailelerin okulla veya öğretmenlerle iletişime geçerken nasıl iletişim kurmaları gerektiği konusunda bilgilendirilmemeleri iletişimi güç kılmaktadır. Ailenin okulla rahatça iletişime geçebilmesi amacıyla okuldaki öğretmenler, aile eğitimine yönelik toplantılar ve konferanslar düzenleyebilmektedirler (Dinç, 2009, s.60). Böylece okulla aile arasında sağlıklı bir iletişim gerçekleştirilebilmektedir. İletişim sağlıklı kurulmazsa, bu durum öğrenciyi olumsuz etkilemekte, sağlıklı kurulursa okul-aile arasındaki işbirliği güçlenmektedir. Örneğin iletişimsizlik sonucu, aileler ve eğitimciler arasındaki olumsuz tutumlar, öğrencinin istenmeyen davranışını pekiştirebilmektedir (Gonzales, M. ve Rodriguez R., 2007, s. 22). Ancak iletişim sağlanarak ve uygun ortamlar yaratılarak, hem evde hem de okulda aile katılımına

yönelik çalışmalarla okul-aile işbirliği güçlenmektedir. Aile katılımını etkileyen değişik etmenler bulunmaktadır. Bu etmenler şöyle sıralanabilir:

Ailenin Eğitim Düzeyi: Ailenin eğitim düzeyi aile katılımını etkileyen etmenler arasında yer almaktadır. Ailenin eğitim düzeyinin, çocuklarından beklentileri ve aile katılımını etkilediği yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Eğitim düzeyi yüksek olan aileler, çocuklarının problem çözme becerilerine destek olmuşlar ve daha fazla beklenti içine girmişlerdir (Englund ve diğ. 2004; McNeal Jr., 2001; Okpala ve diğ., 2001; Salıcı-Ahioğlu, 2006; Trivette ve Anderson, 1995; Zellman, 1998; Akt: Kaysılı, 2008, s.76). Bayrakdar ve Yiğit'in (2003) yaptığı bir araştırmaya göre lisans ve yüksek lisans öğrenimine sahip veliler, diğer öğrenim durumuna sahip velilere oranla çocuklarının gereksinim duyduğunda, öğretmenlerin yeteri kadar yardım etmediğini ve okuldaki eğitim çalışmalarının yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Eğitim düzeyi düşük olan aileler ise çocuklarının problem çözme becerilerinin düzeyiyle daha az ilgili olmaktadır. Düşük eğitim düzeyinde olan aileler, çocuklarının okul sürecine daha az katılım sergilemektedirler (Ahioğlu, 2006, s.25).

Ailenin Okula Karşı Tutumu: Ailenin, önceki okul yaşantısında karşılaştığı olumsuzluklar, çocuğunun okuluna katılım sağlamada sorun yaratabilmektedir (MEB, 2007, s.43). Ailenin kendi eğitim yaşantısında, kendini başarısız olarak hatırlaması, öğretmenine karşı duymuş olduğu güvensizlik gibi olumsuz tutumlar, olumsuz yaşantılara örnektir. Ailenin, okula karşı olumsuz düşüncelerinin yanı sıra okula karşı geliştirdikleri utangaç tutumlar da katılıma engel olmaktadır. Ailenin özellikle okul yönetiminden çekinmeleri, aile katılımındaki en büyük engellerden biridir (Şahin ve Ünver, 2005, s.25). Ailenin okula karşı tutumunda şunlar etkilidir;

- **Ana-Babanın İlgisizliği:** Ailelerin ilgisizliği de aile katılımını etkileyen etmenlerdendir (Bayrakdar ve Yiğit, 2006, s.60). Aile çocuğunun eğitimiyle ilgilenmeyip okuldan uzak durabilir.
- **Ailenin Duygusal Sorunları:** Aile katılımını etkileyen olumsuz unsurlar, okul ve ailelerin karakteristik özelliklerinden, aile ve öğretmenlerin tutum ve inançlarından, ailelerin duygusal sorunlarından kaynaklanabilir (Kayzar, McKenzie, Mattingly, Prislın ve Rodrigues, 2002, s.552). Ailenin duygusal

sorunları olduğunda bunu belli etmemek için aile, kendini çevreden uzak tutabilir.

- *Ailenin Kültürel Özellikleri:* Aile katılımını etkileyen etmenlerden biri de, kültüre bağlı nedenler olmaktadır. Örneğin aileler, okuldan gelen bazı notları, anlamada güçlük çekebilmektedirler (Aslan, 1984; Koçak, 1988; Doğan, 1995; Akt: Kaysılı, 2008, s.76).

Ailenin yaşadığı çevre ya da bulunduğu bölge ve yaşam biçimi kültürü yansıtır. Öğretmenler, ailenin kültür düzeylerinin bilincinde olup, etkinlikleri bu yönde düzenleyebilmelidir. Çünkü aile katılım etkinlikleri, ailenin kültür düzeyine uygun olmazsa, aile bu etkinlikleri anlayamayabilir ve bu durumda okula karşı daha ilgisiz tutumlar edinebilir.

- *Aile İçi Şiddet:* Aile içinde eşlerin birbirine ve çocuklarına karşı uyguladıkları şiddet okul ile aile ilişkilerini etkileyen etmenlerden biridir (Bayrakdar ve Yiğit, s.62). Özellikle, eşinden şiddet gören ebeveyn, bunu saklamak isteyebilir ve okuldan uzak durabilir. Öğretmen, aileyi her yönden çok iyi tanımalıdır.
- *Ailenin Ekonomik Koşulları:* Okullarda veli toplantılarının istenilen sayıda gerçekleştirilememesinin temelinde ailelerden ekonomik katkı istenmesi gelmektedir. Bu durum, gelir düzeyi düşük ve geçim sıkıntısı olan aileleri okuldan uzak tutmaktadır (Bayrakdar ve Yiğit, 2006, s.62). Barınma, beslenme gibi daha temel gereksinimleri olan aileler, öncelikli ekonomik sorunlar nedeniyle aile katılımına gereken desteği sağlayamamaktadır. Okul toplantılarının temel amacı, aileleri finansal destek olarak görmek olmamalı; öğretmen ve okul, ailenin sosyo-ekonomik düzeyini belirleyip, aileye karşı taleplerinde bilinçli davranışlarda bulunmalıdır.
- *Zamanlamadan Kaynaklanan Etmenler:* Zaman yetersizliğinden dolayı aile katılımı olumsuz etkilenebilmektedir (Şahin ve Ünver, 2005, s.25). Özellikle ilköğretim sınıflarında kalabalık olan sınıf mevcudu nedeniyle öğretmenler ve ailelerin yeterince zaman ayırıp aile katılım etkinliklerini gerçekleştirmesi kolay olmamaktadır. Zamandan kaynaklanan başka bir etmen ise bazı ailelerin

çalışma koşullarının getirdiği zaman sınırlılığıdır. Bu aileler, okula yeteri kadar zaman ayıramayabilmektedirler.

- *Okuldaki Öğretmenlerin ve Yöneticilerin Tutum ve Davranışları:* Özellikle okullardaki yöneticilerin sert ve olumsuz tutumları, aileleri korkutabilmektedir (Şahin ve Ünver, 2005, s.25). Ayrıca öğretmenlerin olumsuz tutumları, ailenin katılım sağlamasını engellemektedir (MEB, 2007, s.43). Öğretmenler ve yöneticiler, aile katılımının sağlanabilmesi amacıyla ailelere karşı olumsuz tutumlardan kaçınmalıdırlar.
- *Okuldaki Diğer Görevlilerin Tutum ve Davranışları:* Okulda yalnızca yönetici, öğretmen bulunmamakta; hizmetli, memur, bekçi ve aşçı gibi çalışanlar olabilmektedir. Okullardaki günlük uygulamalara bakan personelin gelen velilere ve misafirlere olumsuz davranışları gözlenebilmektedir (Bayrakdar ve Yiğit, s.69).

1.1.2.3. İlköğretimde Aile Katılım Etkinlikleri

Aile katılım etkinliklerini evde ve okulda gerçekleşen aile katılım etkinlikleri, oluşturabilmektedir. Okuldaki aile katılım etkinlikleri, öğretmen-aile konferansları, öğrenci programlarını geliştirmek ve okulda gönüllü aktivitelere katılmak olarak algılanabilmektedir. Evde aile katılım çalışmaları, çocuğun ev ödevlerinde yardım ve ev ödevleri için gerekli ortamı sağlamak, çocuğun okuldaki çalışmalarını ve deneyimlerini takip etmek ve ev etkinliklerine katılmak olarak sıralanabilmektedir (Bowen ve Lee, 2006, s.194). Aile katılım etkinlikleri denildiğinde; aile eğitim etkinlikleri, ailenin programa katılımı, aile iletişim etkinlikleri, ev ziyaretleri, evde yapılacak etkinlikler, yönetim sürecine katılım akla gelmektedir (Dinç, 2009, s.60).

- *Ailenin Programa Katılımı:* Ailelerin okulda programlara gönüllü katılmaları sağlanarak aile katılımı için fırsat yaratılmış olur (Berger, 2004, s.200). Ülkemizde, yeni ilköğretim programı yapılandırmacı kuram üzerine dayandırılmıştır. Aileler, sınıf düzeylerine uygun olan programlarda etkinlikler kapsamında üstüne düşen rolü gerçekleştirmeli, çocuğa yardımcı olmalı, öğretmenin yönlendirmelerini dikkate almalıdır. Ayrıca, okul genelindeki okulun amacına uygun olan programda okul-aile birliği üyeleri yani aile temsilcileri, okul programı hakkında çevreyi de göz önüne alarak karar verme süreçlerinde aktif rol almalıdırlar.

- **Aile Eğitim Etkinlikleri:** Aile eğitimi etkinlikleri, çocuk gelişimi ve sağlığı, ruh sağlığı, davranış yönetimi, iletişim, beslenme gibi konularda ailelerin bilgi, deneyim ve becerilerinin gelişimine yönelik planlı etkinliklerdir (Dinç, 2009, s.60). Örneğin toplantılar, konferanslar, paneller, bireysel görüşmeler, makaleler, el kitabı, dergiler gibi basılı araç-gereçler ve eğitim panoları ile yapılabilmektedir.

- **Ev Ziyaretleri:** Özellikle okulun başında yapılan ev ziyaretleri, aile ve öğretmen arasındaki çift yönlü iletişimi güçlendiren bir aile iletişim etkinliği olabilmektedir (Hannan F., 2003, s.128). Yalnızca öğrenim yılının başında değil; zaman zaman belli aralıklarla ev ziyareti gerçekleştirilmeli, aileye değer verildiği, çocuğun takip edildiği gösterilmelidir. Çocuğun davranışlarında ya da sosyal ve akademik becerilerinde olumsuzluk olduğunda, başarıda birden bir düşüş gözlemlendiğinde de ev ziyaretleri tekrarlanmalıdır. Öğretmenin olanaklar ölçüsünde, sınıftaki her çocuk için, yılda birkaç kez ev ziyareti yapması oldukça yararlıdır. Çocuğun ailesini ve yaşadığı ortamı tanımak açısından ev ziyaretleri büyük önem taşır (Dinç, 2009, s.62). Ev ziyaretlerinin uygulanmasına yönelik dikkat edilmesi gereken bazı durumlar bulunmaktadır. Ev ziyaretlerinde, ziyaretten önce mutlaka veli ile görüşülmeli ve ziyaret saati, aile üyelerinin evde olabileceği bir saatte veli ile birlikte belirlenmelidir (Bayrakdar ve Yiğit, 2006, s.90).

- **Evde Yapılacak Etkinlikler:** Aileler, evde yapılabilecek etkinliklere olanak tanırırsa, öğretmenlerin ve okul yönetiminin çabalarına destek vermiş olurlar (Aslanargun, 2007). Özellikle ilköğretim düzeyinde, aile çocuğuna evde destek olmalı, kendine güveni sağlamalı ve evde uygun ortamlar yaratarak keyifle etkinlikleri tamamlamasına olanak sağlamalıdır.

- **Ailenin Yönetim ve Karar Verme Sürecine Katılımı:** Başarılı bir aile katılımının sağlanabilmesi amacıyla aileler, okulun amaçlarının ve politikalarının belirlenmesinde karar verme sürecinde katılım sağlamalıdır (Dinç, 2009, s.63). Okul-Aile Birliği temsilcileri, gerekli kararlar alınırken, yönetim ve karar verme sürecine katılmalıdırlar. Örneğin ilköğretimde aileler, çocuklara yönelik hazırlanan haftalık beslenme programını inceleyebilirler ve kendileri de bu konuda etkinlik önerilerinde bulunabilirler.

Epstein ise (2001, s.409), aile katılım etkinliklerini şu şekilde sıralamaktadır;

- **Ana-babalık:** Tüm ailelere, çocukları öğrenciliğe teşvik etmek için ev çevresi kurmak,
- **İletişim:** Okul programları ve çocukların gelişmesiyle ilgili olarak okuldan eve, evden okulda iletişimi etkili bir şekilde oluşturmak,
- **Gönüllülük:** Aile yardımını ve desteğini kuvvetlendirmek ve organize etmek,
- **Evde öğrenmek:** Ailelerin, öğrencilere evde ödevlerinde ve etkinliklerinde, nasıl yardım edecekleri konusunda fikir ve bilgi vermek, eğitim programıyla ilgili aileyi bilgilendirmek,
- **Karar vermek:** Aileleri okul kararlarına dahil etmek, aile liderlerini ve temsilcilerini geliştirmek,
- **Toplumla İşbirliği:** Okul programlarını, aile etkinliklerini ve öğrenci öğrenmeleriyle gelişimini güçlendirmek için kaynakları ve servisleri toplumda belirlemek.

Görüldüğü gibi, aile katılımına yönelik etkinlikler çeşitli şekillerde sınıflandırılabilir. Önemli olan, ailenin ve okulun katılım sağlarken, okul ve çevre şartlarının göz önüne alınması ve etkinliklerin bunlara uygun şekilde en üst düzeyde gerçekleşmesidir. Aile de okul da, aile katılım etkinlikleri için çabaladığında, çocuk da bu durumun farkında olup o da bu katılım etkinliklerinde etkin rol oynayacaktır.

Epstein (2001), aile katılım etkinliklerine yönelik basit uygulamalara yaratıcı boyutlar getirmiştir. Onun bu etkinliklerine yönelik bazı örnekler, Çizelge 1’de gösterilmiştir.

Çizelge 1. Aile katılım etkinlikleri ve yapılabilecek basit etkinlikler

Aile Katılım Etkinlikleri	Yapılabilecek Basit Etkinlikler
Ana Babalık	Her yaştaki ve seviyedeki çocuklar ve ebeveynler için atölyeler oluşturulabilir, bunları kullanmalarına olanak tanınabilir.
İletişim	Telefonla her an ebeveynlere ulaşılabilir, iletişime yönelik video-teypler kullanılabilir. Öğrenci çalışmalarının geri dönüşüm ve yorumları için haftalık dosyalar eve gönderilebilir.
Gönüllülük	Ailelerin gönüllü olarak okul ve sınıf programlarının oluşturulmasına yardımcı olması (Öğretmenlere öğrencilere ve yöneticilere yardım amaçlı).
Evde Öğrenmek	Ailelerin programın getirdiği, düzenli ödevlerden ve sorumluluklardan haberdar olması, nasıl olması gerektiği hakkında bilgilendirilmesi.
Karar Vermek	Okul yenilikleri ve gelişimleri için bağımsız karar verme gruplarının oluşturulması.
Toplumla İşbirliği	Aile-öğretmen birlikteliğinin sağlanması için rehber öğretmenlerle iş birliği yapılması.

Çizelge 1. Epstein, 2001, ss. 410-411.

Çizelge 1’de görüldüğü gibi aile katılım etkinlikleri farklı biçimlerde gerçekleştirilebilir. Bunlardan biri de aile iletişim etkinlikleridir.

1.1.3. Aile İletişim Etkinlikleri

Varol’a (1997) göre, “İletişim, bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma sürecidir.” İletişim; içinde konuşma, dinleme, duyguların yansımaları, mesajın yorumlanması gibi etkenlerin yer aldığı bir aktarımdır. Göndericinin sesi, beden dili, alıcının göndericiye tepkisi, mesajın kendisi, alıcının beklentileri gibi çok fazla etken olmasından ötürü, iletişim karmaşık bir süreçtir (Berger, 2004, s.192). İletişim, gündelik hayatımızda, başka bir kişiyle etkileşimde bulunduğumuz bir süreç olduğu için insan ilişkilerinde büyük önem taşır. Ayrıca iletişim, birbiriyle bağlantılı olan alıcı ve gönderici arasında gerçekleşir. Birbiriyle öğrenci köprüsüyle bağlantılı olan okul ve aile arasında da iletişim sağlanmaktadır.

Okul ve aile arasında etkili bir iletişim kurulabilmesi amacıyla ailelerin uygun olduğu zamanlarda okul ve aile arasında karşılıklı bilgilendirici bir köprü oluşturulması gerekmektedir (Dinç, 2009, s.60). Okul ve aile arasında iletişim, ailenin okula katılım sağlamasını gerektirir. Aile katılımının, aile iletişim etkinlikleri boyutu düşünüldüğünde ailenin okulla iletişim içinde olup çocuğıyla ilgili durumunun ve etkinliklerin iletişim boyutuyla izlenmesi durumu akla gelmektedir. Okulun ailelerle iletişim kurabilmesi için aileler, iletişimle ilgili bilgilendirilmelidir.

Okul-aile iletişimi çeşitli yollarla sağlanabilmektedir. Okul tarafından eve gönderilen broşürler, mektuplar, notlar, elektronik posta gönderme, telefon görüşmeleri, aile ziyareti, karne gönderme, okul gazetesi çıkarma ve veli panosu düzenleme, çocukların sınıf içinde izlenebilecekleri sınıf içi etkinlik günleri okul-aile arasındaki iletişim araçlarındandır (Çelenk, 2003, ss.30-31; Çelik, 2005, s.162). Ayrıca ailenin yeni programa katılması amaçlı bilgilendirme toplantıları, dönem sonunda rapor verme, e-okul sisteminin takip edilmesi de iletişim etkinlikleri arasında sayılabilir. Knopf ve Swick'e (2007, ss.294-295) göre okul ve aile arasındaki en etkili iletişim yolu ise yüz yüze görüşmedir. Her gün yüz yüze görüşme olanağı olmasa bile aileye çocuğunun sınıfın bir parçası olduğu hissettirilmelidir. Okul-aile iletişim etkinlikleri bu amaçla gerçekleştirilmelidir. Aileler ve öğretmenler, aile-okul arasındaki etkili iletişim yollarını iyi bilmeli ve iletişim etkinliklerini etkili biçimde gerçekleştirmelidirler. İletişim boyutunu engelleyen unsurlar varsa bunlar ortaya çıkarılarak çözüm yolları geliştirilmelidir. Böylece hem okul hem de aile ortamında güven içinde sağlıklı ilişkiler gelişebilecek ve çocuk her yönden sahip olduğu potansiyeli arttıracaktır. Ayrıca okulla aile arasında sağlıklı bir iletişim sağlanırsa, öğretmenin aile ortamını ve ailenin de çocuğun okuldaki ortamını ve girişkenliğini tanıma fırsatı gerçekleşir (Arabacı ve Aksoy, 2005, s.19).

1.1.3.1. Okul-Aile İletişiminde Başvurulabilecek Yollar

Okul-aile iletişimde başvurulabilecek yollar şunlardır;

Veli toplantıları: Okulun politika, kuralları ve programın aile tarafından daha iyi anlaşılabilmesi ve ailelerin birbirlerini daha iyi anlayıp iletişim kurabilmeleri açısından

veli toplantılarının önemi büyüktür (Dinç, 2009, s.61). Veli toplantıları, okul ve sınıf veli toplantıları olarak ele alınabilmektedir. Okul veli toplantıları; velilere çocukların eğitim durumu hakkında bilgi verilmesi ve okuldaki eğitimin daha iyi bir seviyeye getirilmesi amaçlı düzenlenir. Veli toplantıları, yılın belli dönemlerinde önceden planlanarak gerçekleştirilmeli ve her toplantı öncesinde toplantı gündemi belirlenmelidir.

Okul veli toplantılarında şunlara dikkat edilmelidir (Bayrakdar ve Yiğit, 2006, s.103):

- Velilere, okulun amacı tanıtılmalı ve okulda uygulanan eğitim programları hakkında veliler bilgilendirilmelidir.
- Toplantılarda katılımın az olduğu durumlarda velileri suçlamak yerine bu durumun nedenleri araştırılmalı ve bu nedenlerin ortadan kaldırılması için gerekli tedbirler alınmalıdır. Örneğin katılımın az olması okuldaki olumsuz bir durumdan kaynaklanıyorsa, olumsuz durum ortadan kaldırılmalı ya da yanlış algılanan iletişim sorunu varsa bu düzeltilmelidir.
- Okul yöneticileri, okulda görev yapan öğretmen, memur, hizmetli gibi tüm çalışanları velilere tanıtılmalıdır.
- Okulun sorunları, velilerden beklentiler açık, anlaşılır ve uygun bir dille söylenmelidir.

Sınıf veli toplantıları ise genelde ayda bir kere düzenlenerek, veliyi öğrencinin sınıf içindeki durumuyla ilgili bilgilendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca sınıf içinde gerçekleşen etkinlikler ve sınıfın gereksinimleri ile ilgili de toplantılar gerçekleştirilmektedir. Sınıf veli toplantılarında öğretmen, aileye yönelik aşağıdaki çalışmaları yapmalıdır (Erdoğan, 2000; Akt: Bayrakdar ve Yiğit, 2006, s.109):

- Sınıfla ilgili oluşturulan kurallar ve işleyiş ailelerle paylaşılmalıdır,
- Derslerde, öğrenciden özel olarak beklenenler aileye bildirilmelidir.
- Ailenin de haberdar olacağı ve katkıda bulunacağı ev ödevleri verilmeli ve bu tür ödevler sürekli olmalıdır.
- Gerekirse ailelerle görüşmeler yapılmalıdır. Özellikle belirli sorunların çözümü için böyle bir yola başvurulması faydalı sonuçlar verebilmektedir.

Çocuğun Okula Getirilişi ve Okuldan Alınışı: Çocuk anne veya babası tarafından okula getirilip, okul çıkışında da eve götürmek üzere alınabilir (Cömert ve Güleç, 2004, s.137). Okul geliş dönüşlerinde aileler ve öğretmenler gülümseme ve selamlaşmayla iletişim gerçekleştirebilir ve eğer acil olarak söylenmesi gereken bir durum varsa iyi bir fırsat olabilmektedir. Yalnız öğretmenin acil olarak söyleyecekleri değil; ailenin de acil olarak öğretmene iletmek istedikleri varsa çocuğunu okula getirip götürürken bu fırsattan yararlanılabilir.

Bilgilendirme toplantıları: Aileleri, çocuklarının eğitimi ve evde gerçekleştirmeleri gereken etkinlikler hakkında bilinçlendirmek amacıyla öğretmenler tarafından ya da diğer uzmanlar yardımıyla toplantı, panel veya seminerler gerçekleştirilebilmektedir (Cömert ve Güleç, 2004, s.139). Ailelerin özellikle çocuklarla ilgili önemli konularda bilgilendirilmeye gereksinimleri vardır. Örneğin ilköğretimin 1. kademesinde çocuğu birinci sınıfta olan bazı aileler, okuma-yazma öğretiminde ses temelli eğitime yönelik uzman kişilerden bilgi almaya gereksinim duyabilirler.

Bireysel Görüşmeler: Aileler ve öğretmenler, karşılıklı olarak belirli aralıklarla bireysel görüşmeler gerçekleştirmelidirler. Veli toplantısında konuşulamayan konular bireysel görüşmelerle sağlanabilmektedir. Okul ziyaretleriyle sağlanan bireysel görüşmelerle ailenin beklentileri de ortaya çıkabilmektedir (Cömert ve Güleç, 2004, s.138). Aileler ve öğretmenler, zamanlarını planlayarak bireysel görüşmeler gerçekleştirmelidirler (Dinç, 2009, s.61).

E-okul sisteminin takip edilmesi: Aileler, e-okul sistemini kullanarak bilgisayar ve internet gibi teknoloji ürünlerinden yararlanarak da aile iletişim etkinliğini gerçekleştirmektedir. Çocuklarının okuduğu kitaplar, devamsızlık durumu ve ders notları, performans çalışmaları gibi sınıf içi değerlendirme sonuçlarını gözlemleyebilmektedirler.

Bülten ve bülten tahtaları: Çocukların ders sırasında yaptıkları etkinliklerin fotoğrafları, gazete veya dergilerden hazırlanmış köşe yazıları, resimler, afişler ve broşürler bülten tahtasına asılarak ailelerin, sınıfta gerçekleşen etkinlikler hakkında

bilgilendirilmesi, iletişim kurmanın bir başka yoludur (Ömeroğlu, 2003, s.444; Akt: Cömert ve Güleç, 2004, s.140).

Belirli gün ve haftalarda aile gruplarının okul içi etkinliklere katılmaları:

Ailelerin katılacağı gecelerin ve kutlamaların düzenlenmesi, kültürel yemek günleri gibi etkinliklerle aileler sosyal olarak okula gelebilmektedirler (Ensari-Zenbat, 1999, s.181; Akt: Cömert ve Güleç, 2004, s.140). Örneğin, yılda bir gün ailelerin katılımıyla yemek günlerinin düzenlenmesi gibi etkinlikler yapılabilir. Aileler, çocukların hazırlandıkları bu özel günlere mutlaka katılım sağlamalı, çocuğun sosyal ve duygusal gelişimi için bu iletişim etkinliğinde diğer ailelerle ve öğretmenlerle iletişime geçip olumlu tutumlarını göstermelidir.

Telefon görüşmeleri: Telefon, etkili ve çift yönlü bir iletişim aracıdır. Öğretmenler, çocukla ilgili konularda aileleri bilgilendirmek ya da okula çağırmak amacıyla telefonu kullanabilmektedirler (Dinç, 2009, s.61). Telefonla görüşme, sağlıklı iletişim yollarından biridir (Diken, 2009, s.5). Öğretmenler aileleri sadece olumsuz bir durum karşısında değil; olumlu bir gelişme karşısında da telefonla arayabilmelidir.

Fotoğraflar: Sınıfta gerçekleştirilen etkinlikler ya da sınıftaki önemli olaylar fotoğraflar aracılığıyla ailelere gösterilebilmektedir (Cömert ve Güleç, 2004, s.141). Böylece aileler çocuklarının sınıf içindeki etkinliklere katılma durumlarını fotoğraflarla inceleyip çocuklarının farklı yönlerini keşfedebilirler.

Haber mektupları: Haber mektupları, çocuğun o gün gösterdiği bir performansı, evde aileyle gerçekleştirilebilecek etkinlikleri, çocukların nasıl yetiştirilmesi gerektiği gibi konularda bilgilendirici not ve broşürleri içerebilir (Cömert ve Güleç, 2004, s.141). Öğretmen, çocuk okulda iyi bir performans sergilediğinde, eve “gülen yüz” bulunan bir nota çocuğun yaptığı iyi performansı yazabilmektedir. Bir-iki satırlık bir notun küçük kağıtlara yazılması etkililiği arttıracak, çok fazla not yazılması etkililiği azaltacaktır (Berger, 2004, s.197). O gün içerisinde çocuğun okulda temel olarak yaptıklarının eve not olarak gönderilmesinde iletişimin etkili olabilmesi için hem öğretmenin hem de ailenin bazı noktalara dikkat etmesi gerekmektedir. Çocuğun eve giden notu

unutmaması için göze çarpan görünen bir yerine bir çizim ya da not yazılabilir (Hannan, 2003, s.121). Not olarak broşürlerin kullanılması, beslenme, sağlık, iletişim kurma, davranış biçimleri, vb. konularda aileye bilgi vermede etkili olabilmektedir (Cömert ve Güleç, 2004, s.141). Resimli olarak gönderilen notlar aile ve öğretmen arasındaki iletişimi de kolaylaştırabilmektedir. Örneğin aşıyla ilgili bir bilgilendirme broşüründe ya da depremle ilgili gibi bir broşürde resimli bir not etkili olabilmektedir. Okulun başlangıcında planlanarak yazılmış mektuplar, iyi bir iletişimin geliştirilmesini sağlamaktadır (Berger, 2004, s.197).

Broşürler: Öğretmenlerle çocukların birlikte de hazırlayabilecekleri bir iletişim etkinliğidir. Çocukların en çok hoşlandıkları ve hoşlanmadıkları şeylerle ilgili her konuda hazırlanabilecek broşürler, daha sonra ailelere verilecek ve ailelerin bilgilendirilmesi sağlanacaktır (Cömert ve Güleç, 2004, s.141).

Elektronik Posta: Okul ve öğrenci arasında veya okul ve aile arasında özel bir bağlantı kurmak amacıyla kişisel mesajlar e-mail yolu kullanılarak gönderilebilmektedir (Berger, 2004,s.202). Aile-okul arasında internet üzerinden elektronik posta yoluyla kurulan bir iletişim hem çok rahat, ucuz ve hızlı hem de teknolojiyi doğru kullanma adına çocuğa model olabilir. Bu iletişim yolunun sınırlılığı ise yalnızca bilgisayar bulunan evler ve okullar için rahat bir iletişim şekli olmasıdır.

Afiş: Çok dikkat çekici resimler kullanılarak oluşturulan afişlerle ailelere önemli mesajlar verilebilmektedir. Afişler, ailelerin görüş alanlarına uygun, okula geldiklerinde inceleyebilecekleri yerlere asılmalıdır (Cömert ve Güleç, 2004, s.142). Aileler, gördükleri afiş hakkında öğretmenle görüşüp bilgi alabilirler, yorum yapabilirler. Ailelere iletilmek istenen bazı mesajlar afişle de görsel açıdan dikkat çekerek sağlanabilir.

Öğrenci Ürün Dosyaları: Her bir öğrencinin ürün dosyasında olup çocukların zeka alanlarını içeren bilgiler, sınıf içinde yaptıkları etkinlikler, sanatsal çalışmalar yer almaktadır. Aileler, öğretmenle düzenli iletişime geçerek, toplu dosyaları inceleyebilirler, çocuklarının sanatsal çalışmalarını takip edebilirler. Ayrıca öğretmenin

notlarını inceleyebilirler, çocuklarının bu çalışmalarla ilgili gelişimleri hakkındaki öğretmenle görüşebilirler.

Aile iletişim etkinlikleri, öğretmenler ve veliler arasında çocuk hakkında karşılıklı bilgi aktarımına olanak tanır. Ailenin ev ortamının öğretmenlerce; çocuğun okuldaki davranışlarının ailelerce öğrenilmesine yardımcı olduğu için aile iletişim etkinlikleri, aile katılım etkinliklerinin önemli bir boyutudur. Bu araştırma, ilköğretim birinci kademedede gerçekleştirilen okul-aile iletişim etkinliklerine ilişkin veli ve öğretmen görüşlerini belirleme gereksiniminden doğmuştur

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, ilköğretimde aile katılımı kapsamında gerçekleştirilen okul-aile iletişim etkinlikleri konusunda öğretmenlerin ve ailelerin görüşlerini belirlemektir. Bu temel amacı gerçekleştirmek üzere araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Aileler ve öğretmenler;
 - a. Aile katılımı kavramından ne anlamaktadır?
 - b. Okul-aile iletişiminden ne anlamaktadır?
2. Ailelerin sınıf öğretmenlerinin gerçekleştirdikleri iletişim etkinliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin, gerçekleştirdikleri iletişim etkinliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Ailelerin ve öğretmenlerin okul-aile iletişiminde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Ailelerin ve öğretmenlerin okul-aile iletişiminde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

İlköğretim, çocuğun sosyalleşme sürecinin başladığı ve ileriki sınıf seviyelerine temel olacak bir eğitim basamağıdır. Çocukların temel becerileri kazandığı ilköğretimin birinci kademesindeyken ailelerin eğitimin bir parçası olarak okuldan ayrı olması

düşünülmemelidir. Ailenin eğitimin bir parçası olabilmesi için ilköğretimde aile katılım çalışmalarına gereken önem verilmelidir. Ulaşılan literatür çerçevesinde ülkemizdeki aile katılım çalışmaları ve araştırmaların daha çok okul öncesi eğitim seviyesinde olduğu, ilköğretim ve orta öğretim kademelerinde aile katılımının akademik başarıya etkisi ve aile katılımının engelleri konularına değinildiği, durumu ortaya koymaya yönelik daha az çalışma yapıldığı görülmüştür (Şeker, 2009, s.8). İlköğretimde aile katılım çalışmalarına gereken önem verilirken okul-aile iletişiminin de sağlıklı biçimde gerçekleşmesi gerektiği düşünülerek bu araştırmada; ilköğretim okullarındaki ailelerin ve öğretmenlerin, aile katılımına, okul-aile iletişim etkinliklerine, iletişim kurma yollarına ve okul-aile iletişimde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri belirlenmek istenmiştir. Özellikle okulla aile arasında olması gereken sağlıklı bir iletişimin ilköğretimin tüm kademelerinde amaçlandığı düşünüldüğünde, ailelerin ve öğretmenlerin okul-aile iletişimine ilişkin görüşlerinin, ilköğretimde aile katılımına ve okul-aile iletişim etkinliklerine yönelik çalışmalara ve araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Soma ilçe merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan 1., 2., 3., 4. ve 5. sınıf öğretmenleri ile çocukları bu okullara devam eden velilerin okul-aile iletişimine ilişkin görüşleriyle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Aile Katılımı: Ailelerin, çocukların ve eğitim programının geliştirilebilmesi, eğitimde bütünlüğün ve sürekliliğin sağlanabilmesi için ailelerin desteklenmesi, eğitilmesi ve eğitime katılımlarının sağlanmasına yönelik gerçekleştirilen bir etkinlikler bütünüdür (Dinç, 2009, s.57).

Aile İletişimi: Okulun amaçlarının ailelerce iyi anlaşılmasını, okul ve aile arasında karşılıklı güvenin oluşturulmasını, okulun önderliğinin kabul edilmesini, öğrencilerle ilgili konularda okula danışılmasını ön gören okul ve aile arasındaki sağlıklı ilişki durumudur (Koçak, 1991, s.130).

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde alan yazın taraması sonucunda, araştırma konusu ile ilgili ulaşılabilen araştırmalar yurt içi ve yurt dışı olmak üzere özetlenerek verilmiştir.

2.1.Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Aydın ve Özgan (2010), yaptıkları araştırmada, okul-aile işbirliği konusunda yönetici ve öğretmen görüşleri doğrultusunda mevcut durumu betimlemeyi ve okul-aile işbirliğinin sağlanmasına yönelik çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlamışlardır. Veri toplama aracı olarak Çelik (2005) tarafından geliştirilen öğretmen anketi ve araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmaya 120 öğretmen ve 20 yönetici katılmıştır. Araştırma bulgularına göre genelde, öğretmenlerin ve yöneticilerin okul-aile işbirliğine ilişkin olumsuz düşüncelere sahip olduğu sonucu çıkmıştır. Öğretmen ve yöneticilerin okul-aile işbirliğine ilişkin görüşleri arasında cinsiyet, yaş, statü, branş, kıdem ve sınıf mevcudu değişkenleri açısından anlamlı bir fark görülmemiştir. Öğretmenlerle ve velilerle yapılan görüşmeler sonucunda sorunların çözümlerine yönelik birçok ortak öneriler sunulduğu ancak bu önerilerin işlevsel olabilmesi için her iki tarafın da yönlendirme beklediği ve bu nedenle sorunların devam ettiği ortaya çıkmıştır.

Çelik, Ünal ve Yıldırım (2010), yaptıkları araştırmada, ilköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin öğrenci velilerine ilişkin algılarını metafor analizi ile tespit etmeyi amaçlamışlardır. Verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında nitel araştırma yöntemi, teknik olarak da metafor analizi kullanılmıştır. Araştırmaya 73 ilköğretim okulu müdürü ve 154 öğretmen katılmıştır. Araştırma bulgularına göre müdür ve öğretmenlerin, (1) velilerin bir bölümünü çocuklarının eğitim öğretimine ilişkin olarak; bilinçsiz, ilgisiz, çocukları için neyin iyi olduğunu bilmeyen, okulla yeterince işbirliği yapmayan ve içgüdüsel olarak çocuklarını koruma davranışı gösteren kişiler olarak algıladıkları (2) velileri eğitim öğretim etkinliklerinin paydaşları olarak görmedikleri, velilerden kendilerini uzman kabul ederek, sadece söylediklerini yapan, çalışmalarına müdahale etmeyen kişiler olmalarını bekledikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Gürbüztürk ve Nihat Şad'ın (2010) yaptığı araştırmada, ilköğretimin birinci kademesinde kullanılmak üzere “Türk aile katılım ölçeği” geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu nedenle hem ulusal hem de uluslararası kaynaklar incelenmiştir. Geçerlik ve güvenilirliğin istatistiksel analizleri için 618 pilot aileye deneme ölçeği uygulanmıştır. Bu araştırmadaki bulguların geçerlik ve güvenirlik sonuçlarının kabul edilebilir düzeyde olduğu ortaya konmuştur. TPIS test-tekrar test çalışması üç haftada 96 veliden toplanan veriler üzerinde yapılmıştır. Test-tekrar test puanları analizinde Pearson korelasyon katsayısı $r=0.910$ sonucu çıkmış olup güvenirlik çalışması yapılmıştır. Böylece araştırmada “Türk Aile Katılım Ölçeğinin” (TPIS), geçerli ve güvenilir olduğu, ilköğretimde aile katılım düzeyini ve aile katılımındaki rolleri belirlemede kullanılabileceği ortaya konmuştur.

Kılıç (2010) yaptığı araştırmada Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen aile katılımı konusunda öğretmenlerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma tarama modelinde nitel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak görüşme ve gözlem tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya 35 öğretmen katılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin aile katılımında karşılaştıkları zorlukların velilerin ilgisiz olması, ekonomik bakımdan olanakların yetersiz olması, anne-baba eğitim düzeylerinin düşük olması, velilerin kendi çocuklarına sabır gösterememesi gibi nedenlerden kaynaklandığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Ünüvar (2010), yaptığı araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında yürütülen aile katılımı çalışmaları konusunda aile ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırılmasını amaçlamıştır. Araştırmada betimsel yöntem kullanılmış olup tekil ve ilişkisel taramalara yer verilmiştir. Araştırmaya 114 aile ve 30 öğretmen katılmıştır. Araştırmanın verileri, Çağdaş ve arkadaşları tarafından geliştirilen “Aile Katılımı Çalışmaları” anketi ile elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen ve velilerin aile katılımına yönelik görüşleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Okullarda yapılan aile katılımı çalışmalarının amaçlanan düzeyi karşılamadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2009), yaptıkları araştırmada ailelerin okul öncesi dönemindeki çocuklarına (60-72 ay) yaşatmış oldukları doğal çevre deneyimlerini

ortaya koymayı amaçlamışlardır. Veri toplama aracı olarak “aile tarama ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmaya bağımsız anaokulları ve ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden 60-72 aylık çocukların aileleri katılmıştır. Araştırma bulgularına göre ailelerin çocuklarına yaşattıkları doğal çevre deneyimlerinin; yaşanılan yere ve ailelerin aylık gelirlerine göre değişim göstermediği, ancak annenin öğrenim düzeyi, babanın öğrenim düzeyi, annenin mesleği ve babanın mesleğine göre, istatistiksel verilere bağlı olarak anlamlı bir farklılık olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Atabey ve Şahin (2009) yaptıkları araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin ailelerle olan ilişkilerine bakış açılarını incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Öğretmen Kişisel Bilgi Formuyla” ve “Yönetici Öğretmen Aile İletişim ve İşbirliği Ölçeğiyle (Öğretmen Formuyla)” toplanmıştır. Araştırmaya 240 anasınıfı öğretmeni katılmıştır. Araştırma bulgularına göre “Anne baba eğitimi” alan öğretmenlerin aldıkları dersin içeriğine bağlı olarak; aile eğitim çalışmaları ve gerekliliği, okul öncesi eğitimde aile katılımı ve aile katılım çalışmaları gibi konularda bilgi sahibi olmaları ve ailelerle nasıl çalışacakları konusunda uygulamalar yapmalarına bağlı olarak ailelerin kendileriyle daha iyi ilişkiler içinde oldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Badavan ve Özbaş (2009), yaptıkları araştırmada ilköğretim yöneticilerinin okul-aile ilişkileri konusunda yapmaları gereken ve uygulamada yapmakta oldukları işlerin düzeyine ilişkin yönetici ve veli görüşleri ile bu görüşler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunup bulunmadığını belirlemeyi amaçlamışlardır. Veri toplama aracı olarak biri velilere diğeri öğretmenlere uygulanmak üzere araştırmacılar tarafından oluşturulan ikişer bölümden oluşan iki ölçek kullanılmıştır. Araştırmaya 284 yönetici ve 384 veli katılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin ve velilerin, okul-aile ilişkileri konusunda yapılması gerekenleri en yüksek düzeyde yapılması gerektiğiyle ve “okul güvenliği” konusunun okul-aile ilişkilerinde en başta ele alınması gereken konu olduğuyla ilgili aynı düşüncede oldukları ortaya çıkmıştır. Ancak velilerin okul-aile ilişkilerine yöneticilerden daha fazla ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır. Velilerden de kadınların ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük velilerin okul-aile işbirliğine daha fazla ihtiyaç duydukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Balkar (2009), yaptığı araştırmada, okul- aile işbirliğine ilişkin veli ve öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında, standartlaştırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmaya, çocuğu ilköğretim ikinci kademedede öğrenim gören 25 veli ve 25 ilköğretim ikinci kademe öğretmeni olmak üzere toplam 50 kişi katılmıştır. Araştırmada öğretmenler, okul-aile işbirliğinin yeterince yapılmadığını, veli toplantılarının ve velilerin ilgisinin yetersiz olduğunu ve velilerin sadece çocuklarının başarı durumunu öğrenmek için okula geldiğini belirtmişlerdir. Veliler ise öğretmenlerin görüşmeleri şikâyet amaçlı kullandığını, etkili okul-aile işbirliğinin olabilmesi için öğretmenlerin ve okul müdürlerinin velileri telefonla arayarak gerektiğinde haber vermesi gerektiğini, öğretmenlerin ev ziyareti yapması, toplantılara gereken önemin verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Erdem ve Şimşek (2009) yaptıkları çalışmada ilköğretim okulu ve yöneticilerinin eğitim-öğretime katkı sağlamaları için okul uygulamalarına yönelik öğrenci velilerini okula çekme başarısı hakkında ilköğretim okulu öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan “Öğrenci velilerini okula çekme başarısı envanteri” ile toplanmıştır. Araştırmaya 315 öğretmen ve 385 aile katılmıştır. Araştırma bulgularına göre ilköğretim okulu öğretmenlerinin ve ailelerin görüşlerine göre ilköğretim okulu yöneticilerinin eğitim-öğretime katkı sağlama açısından öğrenci velilerini okula çekme başarılarının, okul uygulamaları ve veli katılımı kategorilerinde orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şeker (2009), yaptığı araştırmada ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin performans görevi yapma başarıları ile ailelerinin katılım düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma, ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın nicel boyutu, Fantuzzo, Tüghe ve Childs (2000) tarafından geliştirilen “Aile Katılım Ölçeği” ile Bacanlı (1997) tarafından geliştirilen “Sosyoekonomik Düzey Belirleme Anketi” ile belirlenmiştir. Araştırmanın nitel boyutunu ise uygulanan ölçekler esas alınarak 8’i düşük, 8’i yüksek katılım düzeyine sahip gönüllü 16 veliyle yapılan görüşmeler oluşturmuştur. Araştırmaya 297 veli katılmıştır. Araştırma bulgularına göre veliler, performans görevinin başarısında velilerin, öğretmenlerin ve

öğrencilerin birtakım sorumlulukları olduğunu ve öğretmenlerle iletişime geçerken genellikle yüz yüze iletişim, veli toplantıları ve telefonla görüşmeyi kullandıklarını ortaya koymuştur.

Dönmez ve Yıldırım (2008), yaptığı araştırmada okul-aile işbirliğine yönelik öğretmen ve veli görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Araştırmaya 9 öğretmen ve 8 aile temsilcisi olmak üzere 17 kişi katılmıştır. Araştırma bulgularına göre okul-aile işbirliğinin öğrenci başarısı üzerinde rol oynadığı, velilerle iletişim kurmanın değişik yollarının olduğu, en iyi yolun duruma göre değişebileceğinin vurgulandığı, velilerin yeterince okula uğramama nedenleri arasında okulun para isteyeceği kaygısının ve öğretmenlerin sert tutumlarının olduğu, ailelerin ayrıca desteğe ihtiyaç duyduğu sonuçları ortaya çıkmıştır.

Kartal (2008), yaptığı araştırmada velinin okul yönetimine katılım konusunu ele almayı amaçlamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim ve lise dengi okullarda, velinin okul yönetimine katılım düzeyi incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre Anadolu Liselerinde öğrenci kontenjanlarının belirlenmesinde öğretmenle birlikte velinin de yer aldığı, Anadolu Öğretmen Liseleri ile ilköğretim kurumlarında velinin okul yönetimine katılımının diğer kurumlara göre daha fazla olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Tomul (2008) yaptığı araştırmada cinsiyet ve yerleşim yerine (kır-kent) göre 15-18 yaş arasındaki öğrencilerin okula devam etmesinde, ailesel değişikliklerin (anne/babanın eğitim düzeyi, hanehalkı büyüklüğü, gelir düzeyi) görece etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma, Devlet İstatistik Enstitüsü 2005 Hanehalkı Bütçe Anketi Sonuçları ile elde edilen verilere dayanarak yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre, babanın eğitim düzeyi, annenin eğitim düzeyi, hanehalkı büyüklüğü ve gelir düzeyi çocuğun okula devamlılık sağlamasında etkili değişken olmaktadır. Araştırmada sosyo-ekonomik açıdan güçsüz ailelerin, çocukların eğitime katılımını artırmak için ekonomik olarak desteklenmesi önerilmiştir.

Akbaşlı ve Kavak (2005) yaptıkları araştırmada, ortaöğretim kurumlarındaki Okul Aile Birlikleri'nin (OAB) görevlerini gerçekleştirme düzeylerini ve OAB yönetimini

öğretmen ve veli görüşlerine göre incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma verileri, anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmaya 295 öğretmen ve 365 veli katılmıştır. Araştırma bulgularına göre OAB'nin öğrencilere eğitsel ve istendik davranışlar kazandırma konusunda öğretmenlere göre yeteri kadar etkin olmadığı ve okul-aile işbirliği konusunda OAB yönetimi, öğretmen ve velilerin ortak görüş belirttikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Sünbül ve Yavuz (2004) yaptıkları araştırmada, ilköğretim okulu öğretmenlerinin ve öğrenci velilerinin, veli toplantıları hakkındaki görüş ve beklentilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesini amaçlamışlardır. Araştırma verileri anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmaya farklı branşlardan 250 öğretmen ve 250 öğrenci velisi katılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğretmen ve velilerin toplantılarda öğrencilerin başarı durumları hakkında konuşulması, veli toplantılarının tarihlerinin önceden öğrenilmesi, yakın ilgi görme, toplantı tarihlerini önceden öğrenme konularında görüş birliğine vardıkları sonucu çıkmakla birlikte, velilerin ve öğretmenlerin aralarında iletişim problemi olduğu, veli toplantılarında sınıfın araç gereç sorunlarının konuşulduğu, veli toplantılarının beklentileri karşılamadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Demirbulak (2000), yaptığı araştırmada veli-öğretmen görüşmelerini değerlendirmiştir. Araştırmaya farklı sosyo-ekonomik düzeyde farklı üç liseden öğretmen, öğrenci, müdür olmak üzere toplam 24 kişi katılmıştır. Araştırmacı, araştırma verilerini görüşme ile toplamıştır. Araştırma bulgularına göre veli-öğretmen görüşmelerinin sağlıklı ve işlevsel olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Adams, Caldarella, Shatzer ve Womack (2010), yaptıkları araştırmada, bir program dahilinde okuldan eve düzenli notlar gönderilmesiyle, sosyal becerilerin ve okul-aile arasındaki iletişimin yaygınlaştırılmasını amaçlamışlardır. Okuldan eve düzenli olarak gönderilen notlar hakkında öğretmenlerden, öğrencilerden ve ailelerden anket yoluyla veri toplanmıştır. Araştırmaya bir ilköğretim okulundan 20 öğretmen, 107 veli ve 383 öğrencinin katılımı sağlanmıştır. Araştırmada öğrenciler ve öğretmenler eve gönderilen

notlara biraz olumlu puanlama verirken, ailelerin programla düzenli olarak gönderilen notlara yönelik son derece olumlu algılamalarına rastlanmıştır. Öğrenciler ve aileler eve gönderilen bu notların sosyal becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olduğunu bildirmişlerdir. Ankete katılanların çoğunluğu eve gönderilen notların, uygulanmasının çok kolay olduğu ve kullanılmaya devam edilmesi gerektiği konusunda hem fikir olmuşlardır.

Griffin ve Steen, (2010) Epstein’ın okul-aile-çevre katılımı etkileşimlerinin (ana babalık, iletişim, gönüllülük, evde öğrenme, karar verme ve toplumla işbirliği) okul rehber öğretmenleri tarafından ortaklaşa kullanılması sonucunda, bu etkileşimler hakkındaki görüşlerini araştırmak ve hangi etkileşim alanlarının daha sık kullanıldığını belirlemek amacıyla gerçekleştirmişlerdir. Bulgular, aile katılım etkileşimlerinden, “ana babalık” ve “toplumla işbirliği” ne yönelik daha çok katılım sağlandığını ve okul rehber öğretmenleri tarafından bu etkileşim alanlarına ek olarak yeni bir ortak etkileşimin uygulandığını ortaya koymuştur.

File, Juan San, Son Hee ve Powell (2010), yaptıkları araştırmada okul-aile işbirliğinin iki boyutunu oluşturan; ailenin okula katılımının sonuçlarını ve öğretmenlerin öğrencilere ve ailelere yönelik davranışlarının ailelerce nasıl algılandığını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Uygulama için 13 Okulöncesi sınıfı örneklem alınmıştır. Araştırma sonucundaki standart değerlendirmeler, çocukların akademik ve sosyal alanlardaki hazır bulunuşluğunu ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırma verileri, okul öncesi programlarında yaygın olarak kullanılan aile ve çocuk yaşantılarına uygun olarak oluşturulmuş anket ve Etkin Çalışma Uygulaması yoluyla toplanmıştır. Çocukların sosyal ve akademik sonuçları bahar ve güz döneminde bireysel olarak değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularına göre ailenin okula katılım sağlamasıyla öğrencilerin sosyal ve matematik becerilerinin olumlu yönde etkilendiği, bu konuda hazır bulunuşluklarının arttığı ortaya konmuştur. Ailelerin algılarına göre; öğretmenlerin öğrencilere ve ailelere karşı davranışları, çocukların erken okumalarındaki, sosyal ve problem çözme becerilerindeki hazır bulunuşluklarını olumsuz etkilemektedir. Öğretmenlerin sınıfta çocuklarla etkileşimi, ailenin evdeki tutumu, aile eğitim düzeyi ve çocukların ırkı tüm bulgularda dikkate alınmıştır.

Garbacz, Kwon, Sekme, Sheridan ve Woods (2010) yaptıkları çalışmada, ailelerin, çocuklarının olumlu davranışları karşısında, güdülenmelerini (aile katılımına karşı yapısal rolleri ve etkilerini), çocuklarının olumsuz davranışları karşısında oluşabilecek aile katılım stresini araştırmayı amaçlamışlardır. Aile stresi ve aile katılımı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için aile merkezli katılım, okul merkezli katılım ve aile-okul arasındaki ilişki boyutları sorgulanmıştır. Araştırma bulgularına göre olumsuz davranışlara sahip çocukların aileleri, aile katılımında kendilerinin sorumlu olduklarını ve çocuklarının eğitiminde yetersiz olduklarını ifade etmektedirler. Araştırmada aile katılım güdülenmesine hizmet etmek amacıyla olumsuz davranışlara sahip çocukların ailelerine yönelik katılım çalışmalarının geliştirilmesi ve desteklenmesi önerilmiştir.

Kasanen, Lane ve Raty (2009), yaptıkları araştırmada Finlandiya'daki ailelerin okula ve aile katılımıyla ilgili yaşantılara katılım düzeylerini anket yoluyla belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya; eğitim seviyesi yüksek olan 5. sınıfta çocuğu olan 391 anne ve baba katılmıştır. Katılımcıların büyük bir kısmı çocuklarına akşamları yardımcı olduklarını ve kendilerini yeterli gördüklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu bu şekilde çocuklarının okulla ilgili ödevlerine yardımcı olduklarını belirtse de çok az bir kısmı bunu gerçekleştirmede kendilerini yetersiz görmüşlerdir. Araştırmada kentsel bölgeden ve ailelerin akademik eğitilmiş olarak seçilmesi, istenen düzeyde aile katılımının gerçekleştiğini düşündürmüştür.

Cheug (2008), yaptığı araştırmada aile-öğretmen işbirliğinin (PTA), çocukların okuldaki performansına katkısı konusunda değerlendirme yapmayı amaçlamıştır. Araştırma verileri anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmaya 289 Çinli aile ve çocukları (4.-9. sınıf) katılmıştır. Bulgulara göre araştırmaya katılan aile-çocuk çiftinin az bir kısmı aile-öğretmen işbirliğinin çocukların performansına yararlı olduğunu belirtmiştir. Sonuçların bu şekilde çıkmasının nedeni olarak çocuğun sınıf seviyesinin düşük olması ve aileden tek kişinin katılması olduğu tahmin edilmiştir. Bu nedenler doğrultusunda, okul-aile işbirliğinde gereksinimlerin tespit edilerek etkili bir planlama ve uygulama yapılabileceği şeklinde önerilerde bulunulmuştur.

Okul öncesi eğitim programlarında okul-aile arasındaki iletişim, aile ve eğitimcilerin çocuğun gelişimi için birlikte çalışmalarına olanak tanır. İletişim, tüm aile katılım çalışmalarına anahtar kelimedir. Bunun ışığında Bridgemohan, Standen ve Wyk (2005), 3 farklı sosyo-ekonomik yapıdaki okul öncesi okullarda evden okula ve okuldan eve olan iletişim etkinliklerinin çeşidini ve sıklığını araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırma nitel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Bulgulara göre iletişimin en çok okuldan aileye doğru gerçekleştiği ve genel nitelikte olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada ailelere iletişim kurmaları için kısıtlı olanaklar sunulduğu görülmüştür. Bunun nedenleri ve iletişimi geliştirmek için öneriler tartışılmıştır.

Barge ve Loges (2003) yaptıkları çalışmada öğretmen, aile ve öğrencilerin aile katılımına ve iletişime ilişkin algılarını incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma bulgularına göre öğretmen ile aile arasındaki yapıcı iletişimin çocuğun akademik başarısına ve aile katılımına olumlu etkisi olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ancak disiplinin rolü ve ders dışı programlarının kullanımıyla ilgili farklı yorumlar ortaya çıkmıştır. Araştırmada genellikle aile katılımını çevreleyen iki söylem ifade edilmiştir; aile katılımında “bilgi aktarımı” ve “ortaklık”.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

İlköğretimde aile katılımı kapsamında aile-iletişim etkinliklerinin nasıl gerçekleştiğini ortaya koymak için yapılan bu araştırma, tarama modelinde nitel bir çalışmadır. Nitel yöntem, olayların ve algıların doğal bir ortamda gerçekçi ve bütüncül olarak ortaya konmasını sağlayan nitel bir sürecin izlendiği araştırmalar olarak tanımlanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.39). Nitel araştırmalarda veriler temel olarak gözlem, görüşme doküman incelemesi gibi yöntemlerle toplanır. Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir (Karasar, 1998, s.165). Bu araştırmada veriler görüşme tekniği ile toplanmıştır.

Araştırmalarda yaygın şekilde kullanılmakta olan veri toplama tekniklerinden biri olan görüşme ya da mülakat, araştırmacının önceden hazırladığı soruları sorarak karşısındakinin sorulara yanıtlar verdiği amaçlı bir söyleşi durumudur (Kuş, 2003, s. 50). Görüşme tekniği, değişik şekillerde uygulanabilmektedir. En yaygın şekilde sınıflandırılan görüşme teknikleri, yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış görüşmedir (Karasar, 2005):

- Yapılandırılmış görüşmede, ne tür soruların sorulacağı ve hangi verilerin toplanacağı en ayrıntılı biçimde belirlenmiştir,
- Yapılandırılmamış görüşmede, görüşme soruları önceden belirlense bile görüşme sırasındaki gelişmelere göre, yeni sorular sorulabilir,
- Yarı yapılandırılmış görüşme ise yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmelerin arasında, hem görüşmeciye görüşme sırasında esneklik kazandıran hem de soruların önceden planlanmasını gerektiren bir görüşme türüdür.

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde görüşmecinin verdiği cevaplar tam anlamıyla anlaşılmamışsa ya da yeterli değilse araştırmacı, görüşmeciye ek sorular yöneltebilmektedir. Eğer bazı soruların cevapları başka sorularda cevaplanmışsa, o soruların tekrar sorulmasına gerek duyulmamaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, sahip olduğu standartlar ve esnekliği nedeniyle eğitim bilimleri araştırmalarında uygun bir teknik olarak görülmektedir (Türnüklü, 2000, s.547). Bu nedenle, bu

araştırmanın verileri görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanmıştır. Araştırmacı, görüşme tekniğiyle ilgili çeşitli kaynakları araştırmış ve araştırmalarında görüşme tekniği uygulayan uzmanlardan görüşme tekniği ile ilgili bilgi alınmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Nitel araştırmalarda, araştırmacı, problem seçimine, problemin durumuna, sahip olduğu kaynaklara göre çalışma grubunu belirlemelidir. Çünkü araştırmacının amacı bütüncül bir resim elde etmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.54). Araştırmacı, öğrenmek istediği bilgiler ve amacı doğrultusunda örneklem seçimine dikkat etmelidir. Bu araştırmada, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Amaçlı örnekleme yöntemleri zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vererek pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde, açıklanmasında ve yeni boyut kazanmasında yararlı olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.107). Amaçlı örnekleme; aykırı örnekleme, maksimum çeşitlilik örnekleme, benzeşik örnekleme, tipik örnekleme, tabakalı amaçlı örnekleme ve ölçüt örnekleme olarak sınıflandırılabilir (Çakmak ve diğer., 2009).

Amaçlı örnekleme çeşitlerinden Maksimum Çeşitlilik Örneklemesinde amaç, küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek kişilerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtabilmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.108). Bu araştırmada probleme taraf olabilecek kişilerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmak amaçlandığından amaçlı örnekleme çeşitlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Bu nedenle bu araştırmada Soma ilçesinde bulunan alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeye sahip birer okul ve bu okullarda görevli 1., 2., 3., 4. ve 5. sınıfları okutan 11 sınıf öğretmeni ve çocukları bu okul ve sınıflara devam eden 31 veli ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

3.2.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin ve Ailelerin Özellikleri

Maksimum çeşitlilik örnekleme doğrultusunda öncelikle araştırmanın gerçekleştirileceği okulları belirlemek üzere, Soma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gidilerek sosyo-ekonomik düzeyi üst, orta ve alt seviyede olan okullardan en belirgin

olanların isimleri istenmiştir. Okullar, sosyoekonomik düzeylerine göre seçilirken, okulların çevre koşulları, ailelerin eğitim ve gelir düzeyleri dikkate alınmıştır. Sosyoekonomik düzeyleri farklı olan okulların listesi incelendiğinde ailelerin sosyoekonomik yapılarına bakıldığında seçilen okulların ayırt edici olduğu gözlemlenmiş olup sosyoekonomik düzeyi düşük okullardaki velilerin eğitim düzeylerinin genellikle ilköğretim düzeyinde olduğu ve gelir düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır. Aynı şekilde üst sosyoekonomik düzeydeki okullara bakıldığında eğitim düzeyi ve gelir düzeyleri en iyi olan okul belirlenmiştir. Orta sosyoekonomik düzeydeki okul seçilirken bu iki okul arasında bulunması gereken bir okul tespit edilmiştir. Bunun sonucunda Soma ilçe merkezindeki farklı sosyoekonomik düzeyde üç okul belirlenmiştir. Daha sonra ilgili okul müdürleriyle görüşülmüş, araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen öğretmenlerden ve ailelerden randevu alınmıştır. Belirlenen günlerde okullara gidilerek araştırmanın amacı anlatılmış, kaymakamlık resmi izin belgesi gösterilmiştir. Daha sonra görüşmelere geçilmesine karar verilmiş ve görüşmeye katılan öğretmenler ve aileler, gönüllü olarak araştırmaya katıldıklarını dile getirmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ve ailelerin özellikleri Çizelge 2 ve Çizelge 3'te verilmiştir.

Çizelge 2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin özellikleri

Okulun Adı	Okulun Sosyo-ekonomik Düzeyi	Sınıf Öğretmeni	Sınıfı	Eğitim	Meslekte Hizmet Süresi
13 Eylül İ.Ö.O.	Üst	Abdurrahman Bey	1.Sınıf	Ön Lisans	20-25yıl
		Kadir Bey	2.Sınıf	Eğitim Fakültesi	15-20yıl
		Zeynep Hanım	3.Sınıf	Eğitim Fakültesi	15-20yıl
		Raşit Bey	4.Sınıf	Lisans	20-25yıl
Kurtuluş İ.Ö.O.	Orta	Gülizar Hanım	1.Sınıf	Eğitim Fakültesi	15-20yıl
		İsmail Bey	2.Sınıf	Ön Lisans	25yıl-üst
		Gülseren Hanım	3.Sınıf	Ön Lisans	15-20yıl
		Asuman Hanım	4.Sınıf	Yüksek Lisans	5-10yıl
		Yavuz Bey	5.Sınıf	Lisans	15-20yıl
Sabri Balcı İ.Ö.O.	Alt	Veysel Bey	1.Sınıf	Lisans	15-20yıl
		Fatma Hanım	2.Sınıf	Eğitim Fakültesi	1-5yıl

Çizelge 2’de görüldüğü gibi öğretmenlerden, 3’ü 1., 3’ü 2., 2’si 3., 2’si 4. ve 1’i 5. sınıfı okutmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin, 5’i Kurtuluş İlköğretim Okulu’nda, 4’ü 13 Eylül İlköğretim Okulu’nda ve 2’si Sabri Balcı İlköğretim Okulu’nda görev yapmaktadır. Görüldüğü gibi öğretmenlerden 3’ü Eğitim Ön lisans, 5’i Eğitim Fakültesi, 1’i Dört Yıllık Fakülte, 1’i Lisans Tamamlama ve 1’i Yüksek Lisans mezunudur. Öğretmenlerin çalışma sürelerine bakıldığında en çok çalışma süresinin 25 yıl ve üzeri, en az çalışma süresinin 5-10 yıl olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan velilerin özellikleri ise Çizelge 3’te verilmiştir.

Çizelge 3. Araştırmaya katılan velilerin özellikleri

Demografik Özellikler	Sayı	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	28	90.32
Erkek	3	9.68
Toplam	31	100.0
Yaş		
25-30	6	19.35
30-35	7	22.58
35 ve üzeri	18	58.06
Toplam	31	100.0
Eğitim Durumu		
İlkokul mezunu	13	41.93
Ortaokul mezunu	10	32.25
Lise mezunu	5	16.13
Ön lisans mezunu	2	6.45
Üniversite mezunu	1	3.24
Toplam	31	100.0
Meslek		
Ev hanımı	25	80.64
Serbest meslek	1	3.24
Memur	1	3.23
İşçi	3	9.67
Emekli	1	3.22
Toplam	31	100.0
Gelir Durumu		
500-1000 TL arası	11	35.48
1000-1500 TL arası	9	29.04
1500 TL ve üzeri	11	35.48
Toplam	31	100.0

Okulun Düzeyi	Sosyoekonomik	
Üst	9	29.04
Orta	14	45.16
Alt	8	25.80
Toplam	31	100.0
Çocuğunun Devam Ettiği Sınıf		
1. Sınıf	5	16.13
2. Sınıf	9	29.04
3. Sınıf	6	19.36
4. Sınıf	8	25.80
5. Sınıf	3	9.67
Toplam	31	100.0

Çizelge 3'te görüldüğü gibi araştırmaya üst sosyoekonomik düzeydeki okuldan 9, orta sosyoekonomik düzeydeki okuldan 14, alt sosyoekonomik düzeydeki okuldan 8 veli katılmıştır. Ailelerin sosyoekonomik düzeylerine bakıldığında maksimum çeşitlilik örneklemsiyle seçilen okulların ayırt edici olduğu gözlemlenmiş olup sosyoekonomik düzeyi düşük okullardaki velilerin eğitim düzeylerinin genellikle ilköğretim seviyesinde olduğu ve sosyoekonomik düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan velilerden 3 tanesi baba olup araştırmaya 28 anne katılmıştır. Ailelerin mesleklerine bakıldığında katılan velilerin genellikle ev hanımı olduğu ve 13 tanesinin ilköğretim, 10 tanesinin ortaokul, 5 tanesinin lise, 2 tanesinin ön lisans ve 1 tanesinin Lisans mezunu olduğu görülmektedir. Araştırmada 5 velinin öğrencisi 1. Sınıfa, 9 velinin öğrencisi 2. Sınıfa, 6 velinin öğrencisi 3. Sınıfa, 8 velinin öğrencisi 4. Sınıfa, 3 velinin öğrencisi 5. Sınıfa devam etmektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada yer alan amaçlara göre öğretmenlerin ve ailelerin ilköğretimde aile katılımı kapsamında aile ile iletişim etkinliklerine ilişkin görüşlerini almak amacıyla iki ayrı yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda öğretmenlerin ve ailelerin aile katılımına ve aile katılımının bir boyutu olan aile iletişim etkinliklerine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir.

3.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanması

Görüşme, temel boyutlar açısından bakıldığında özel bir eğitim gerektiren bir veri toplama yöntemidir. Araştırmada, verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanılmasına karar verilmesinin ardından bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında bir takım ilkeler göz önünde bulundurulmuştur.

Bunlar (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.128):

- Kolay anlaşılabilir sorular sorma,
- Odaklı sorular hazırlama,
- Açık uçlu sorular sorma,
- Yönlendirmekten kaçınma,
- Çok boyutlu sorular sormaktan kaçınma,
- Alternatif sorular ve sondalar hazırlama,
- Farklı türden sorular yazma,
- Soruları mantıklı bir biçimde düzenlemedir.

Görüşme sorularının içerik geçerliliğinin sağlanması amacıyla sorular alandan 4 uzman tarafından incelenmiş ve yapılan öneriler doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca geliştirilen görüşme formunun ön denemesi için 3 öğretmen ve 3 veli ile pilot görüşme yapılmıştır. Bu görüşmeler araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Pilot görüşmeler sonucunda öğretmenlerin ve velilerin sorulara verdikleri yanıtlar çözümlenerek görüşme sorularının açık ve anlaşılır olup olmadığı sınanmış ve görüşme formlarına son biçimi verilmiştir. Görüşme formlarında yer alan sorular şunlardır:

Velilere yönelik sorular:

1. Size göre eğitimde aile katılımı ne demektir?
2. Size göre okul-aile iletişimi ne demektir? Nasıl tanımlarsınız?
3. Okul-aile iletişimi konusunda çocuğunuzun okulunda neler yapılmaktadır?
4. Çocuğunuzun öğretmeni sizinle iletişim kurarken hangi yolları kullanıyor? İletişim kurmak için neler yapıyor?
5. Çocuğunuzun öğretmeniyle genelde hangi konularda ya da durumlarda iletişim kuruyorsunuz?
6. Öğretmenle başka hangi konularda iletişim kurmak istersiniz?

7. Okul-öğretmen-aile iletişiminin çocuğunuzun akademik ve sosyal yaşamına katkısı konusunda neler düşünüyorsunuz?
8. Çocuğunuzun öğretmeniyle iletişim kurma konusunda ne tür sorunlarla karşılaşıyorsunuz?
9. Öğretmen-aile iletişiminde yaşanan sorunların çözüm yolları sizce neler olabilir?

Öğretmenlere yönelik sorular:

1. Size göre eğitimde aile katılımı ne demektir? (Eğitimde aile katılımı denildiğinde ne anlıyorsunuz?)
2. Size göre okul-aile iletişimi ne demektir? (Okul- aile iletişimi denildiğinde ne anlıyorsunuz?)
3. Okul-aile iletişimi konusunda okulunuzda neler yapılmaktadır?
4. Öğrencilerin aileleri ile iletişim kurarken hangi yolları kullanıyorsunuz? İletişim kurmak için neler yapıyorsunuz?
5. Ailelerle genelde hangi durumlarda ya da konularda iletişim kuruyorsunuz?
6. Aile ile başka hangi konularda ya da durumlarda iletişim kurmak istersiniz?
7. Okul-öğretmen-aile iletişiminin öğrencilerinizin akademik ve sosyal yaşamına katkısı konusunda neler düşünüyorsunuz?
8. Öğrencilerinizin aileleriyle iletişim kurma konusunda ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?
9. Ailelerle iletişim kurmada yaşanan sorunların çözüm yolları sizce neler olabilir?

Araştırmada görüşme sorularının yanı sıra araştırmaya katılacak olan öğretmenlerin ve ailelerin kişisel özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından öğretmenlere ve ailelere yönelik kişisel bilgi formu geliştirilmiştir. Öğretmenlere yönelik kişisel bilgi formunda öğretmenlerin cinsiyetlerine, eğitim durumlarına, yaşlarına, meslekte çalışma sürelerine ve okuttıkları sınıflara yönelik sorular yer almaktadır (EK-3). Ailelere yönelik kişisel bilgi formunda ise görüşülen velilerin cinsiyetleri, yaşları, eğitim düzeyleri, meslekleri ve aylık gelirlerine yönelik sorulara yer verilmiştir (EK-2).

3.3.2. Görüşmelerin Yapılması

Görüşmelerin yapılması için görüşme yapılacak okulların müdürleri ile görüşülerek araştırmanın ilçe milli eğitim müdürlüğünün izni ile gerçekleştirildiği belirtilmiş ve gerekli izin yazıları sunulmuştur (EK-1). Araştırmacı görüşme yapacağı öğretmenler ve ailelerden randevu alarak belirlenen gün ve saatte bulundukları okullara giderek görüşmeleri gerçekleştirmiştir. Görüşmeler, 14-21 Mayıs 2010 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, öğretmenlerle ve ailelerle önceden kararlaştırılan sınıflarda ve zamanda yapılmıştır.

Araştırma süresi boyunca gerçekleştirilen tüm görüşmeler, araştırmacı tarafından birebir gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin ve ailelerin görüşme sırasında kendilerini daha rahat hissetmeleri amacıyla araştırmacı tarafından tüm ayrıntıları içeren yazılı bir görüşme kılavuzu hazırlanmıştır. Araştırmacı, görüşme kılavuzunda kendisinin Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programında Yüksek lisans öğrencisi olduğunu ve bu araştırmadan elde edilecek verilerin, Yüksek Lisans tezinin verilerini meydana getireceğini vurgulamıştır. Araştırmacı görüşülen her bir öğretmen ve veliye araştırmanın amacının ilköğretimde aile katılımında yer alan iletişim etkinliklerine yönelik kendilerinin görüşlerini almak olduğunu belirtmiştir. Görüşme sırasında öğretmenlerden ve ailelerden bir sohbet ortamında olduğu gibi rahat ve samimi olmaları istenmiştir.

Görüşme yapılan her öğretmenin ve velinin sözleşmeyi okuması sağlanarak karşılıklı imza alınmıştır. Sözleşmede yazılanlara uyulacağı söylenerek görüşmenin samimi ve rahat bir ortamda gerçekleşmesi sağlanmıştır. Görüşme soruları her bir öğretmene ve veliye sırasıyla sorulmuştur. Görüşme sırasında velilere ve öğretmenlere 9 soru yöneltilmiştir. Sorulan sorunun yanıtında sonuca ulaşılmamış, konu dışına çıkmışsa, sorunun tekrar edilmesi ya da sorunun farklı bir biçimde sorulması yoluyla bilgi alınmaya çalışılmıştır. Ayrıca bir sorunun cevabı başka bir soruda verilmiş ise o sorunun tekrar sorulmasına gerek duyulmamıştır. Görüşmelerin 13'ü sınıfta, 18'i öğretmenler odasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, 15-20 dakika zaman aralığında gerçekleşmiştir. Görüşmeler sırasında odada yalnızca araştırmacı ve görüşülen kişi yer almıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın verilerinin çözümlemesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmacı, görüşmeler tamamlandıktan sonra her bir görüşmenin öncesinde hazırlanmış olan görüşme döküm formuna uygun olarak verilerin dökümünü yapmıştır.

Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenleyerek ve yorumlayarak okuyucuya anlayacağı şekilde sunmaktır. Daha sonra yapılan betimlemeler, yorumlanarak neden-sonuç ilişkisi ortaya konmakta ve bu şekilde bazı sonuçlara ulaşılabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.224).

Bu araştırmada betimsel analizin dört aşaması uygulanmıştır:

1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma: Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturmada amaç, araştırma sorularında araştırmanın kavramlarına, verilere ya da görüşmede bulunan boyutlardan yararlanarak veri analizi için bir çerçeve meydana getirmektir. Araştırmanın bu basamağında önce veri analizi için bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu çerçeveye hangi verilerin hangi temalar altında düzenleneceği belirlenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.224). Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma aşamasında görüşme kayıtlarının dökümü yapılmıştır. Kayıtların dökümü sırasında her öğretmen ve veli için ayrı bir görüşme döküm formu kullanılmıştır. Bir uzmandan görüşme dökümü formlarından rastgele seçtiği iki tanesini ses kayıt cihazındaki kayıtlarla karşılaştırması istenmiştir. Ses kayıt cihazını dinleyen uzmanın görüşleri doğrultusunda görüşme dökümü formunda eksikler varsa düzeltilmiş ya da uzmanın anlayamadığı sesler birlikte dinlenerek çözümlenmiştir. Daha sonra görüşmelerde sorulara verilen yanıtlar ilgili sorunun altına yazılmıştır. Burada amaç “Görüşme Kodlama Anahtarı” hazırlanırken araştırmacıya, güvenilirlik ve geçerlik çalışması yaparken hem araştırmacıya hem de uzmanlara kolaylık sağlamaktır.

2. Tematik Çerçeveye Göre Verilerin İşlenmesi: Bu aşamada, daha önce belirlenmiş çerçeveye uygun olarak veriler okunarak düzenlenmektedir. Verilerin anlamlı ve mantıklı şekilde bir araya getirilmesi söz konusudur (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.224).

Verilerin işlenmesi aşamasında, görüşme soruları tek tek ele alınarak her soruya verilen yanıtlar çerçevesinde seçenekler oluşturulmuştur. Böylece “Görüşme Kodlama Anahtarı” elde edilmiştir (EK-4, EK-5).

Araştırmanın güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla 11 öğretmen ve 31 velinin görüşme dökümleri her bir görüşmeci için çoğaltılmış, araştırmacı ve alandan bir uzman tarafından incelenerek verilen yanıtların hazırlanan görüşme kodlama anahtarında yer alıp almadığı kontrol edilmiş, uzman, katılımcının yanıtlarını kodlama anahtarında bulamamışsa yeni bir seçenek oluşturmuştur. Bu işlemde sonra araştırmacı ve uzman bir araya gelerek işaretledikleri kodlama anahtarının tutarlılığını karşılaştırmış, eğer araştırmacı ve uzman tarafından ilgili soruda aynı seçenekler işaretlenmişse uzmanlar arası “görüş birliği”, aksi durumda uzmanlar arası “görüş ayrılığı” olarak değerlendirilmiş ve araştırmacının işaretlediği seçenek esas alınmıştır.

Gerçekleştirilen çalışmanın güvenirlik hesaplaması, Miles ve Huberman’ın (1994, s.64) geliştirmiş olduğu formül kullanılarak yapılmıştır:

$$R \text{ Güvenirlik} = \frac{Na \text{ (Görüş Birliği)}}{Na \text{ (Görüş Birliği)} + Nd \text{ (Görüş Ayrılığı)}} \times 100$$

Çizelge 4’te ve 5’te görüşme kodlama anahtarlarında yer alan soruların öğretmenlere ve velilere uygulanmasına göre güvenirlik yüzdeleri verilmiştir.

Çizelge 4. Öğretmen görüşme kodlama anahtarında yer alan soruların güvenilirlik yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 4	83,3
Soru 2	87,5
Soru 7	88,8
Soru 8	88,8
Soru 9	92,3
Soru 3	100
Soru 6	100
Soru 1	100
Soru 5	100

Çizelge 4'te görüldüğü gibi, görüşme kodlama anahtarının güvenilirlik çalışmasında güvenilirlik, 4. soruda % 83,3, 2. soruda % 87,5, 7. ve 8. soruda % 88,8, 9. soruda % 92,3, 1., 3., 5. ve 6. soruda ise % 100 olarak hesaplanmıştır. Tüm soruların güvenilirlik ortalaması %93,4 olarak bulunmuştur.

Çizelge 5. Veli görüşme kodlama anahtarında yer alan soruların güvenilirlik yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 1	90,9
Soru 2	100
Soru 3	100
Soru 4	100
Soru 5	100
Soru 6	100
Soru 7	100
Soru 8	100
Soru 9	100

Çizelge 5'te görüldüğü gibi veli görüşme kodlama anahtarının güvenilirlik çalışmasında güvenilirlik, 1. soruda % 90,9, 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8, ve 9. soruda % 100 olarak hesaplanmıştır. Tüm soruların güvenilirlik ortalaması %98,9 bulunmuştur.

Yukarıda yapılan işlemler sonucunda, her tema ve alt tema için araştırmaya katılan öğretmenler ve velilerin görüşlerinin hangi sıklıkla tekrar ettiği hesaplanarak, frekans olarak ifade edilmiştir.

3. Bulguların Tanımlanması: Son aşamada düzenlenen veriler tanımlanmakta ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılara da yer verilmektedir. Bu aşamada verilerin anlaşılır, kolay bir dille ifade edilmesine ve gereksiz tekrarlamalardan kaçınılmasına özen gösterilmelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.224).

4. Bulguların Yorumlanması: Tanımlanan bulguların açıklanması ve ilişkilendirilmesi bu aşamada gerçekleşmektedir. Bulgular arasındaki neden-sonuç ilişkisinin açıklanması, farklı olguların karşılaştırılması araştırmacının yaptığı yorumun niteliğini arttırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.224).

4.BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma kapsamında kendileriyle görüşülen öğretmenlerin ve velilerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Öğretmenlerin “Eğitimde Aile Katılımı Denildiğinde Ne Anlıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Öğretmenlere görüşmeler sırasında ilk olarak “Eğitimde aile katılımı denildiğinde ne anlıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 6’da gösterilmiştir.

Çizelge 6. Öğretmenlerin “Eğitimde aile katılımı denildiğinde ne anlıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Eğitimde Aile Katılımı Denildiğinde Ne Anlıyorsunuz?	f
a.Çocuğun eğitiminde veli desteği	4
b.Ailenin eğitim-öğretime doğrudan katılması	3
c.Ailenin öğretmene ve çocuğa her konuda yardımcı olması	2
d.Çocukla ilgili bilgi paylaşımı	2
e.Ailenin çocuğuyla her konuda yeteri kadar ilgilenmesi	2
f.Okulda öğrenilenlerin evde desteklenmesi	1
Görüşler toplamı	14

Çizelge 6’da görüldüğü gibi öğretmenler, eğitimde aile katılımını değişik biçimlerde tanımlamışlardır. Bu soruya öğretmenlerin 4’ü “Çocuğun eğitiminde veli desteği”, 3’ü “Ailenin eğitim-öğretime doğrudan katılması”, 2’si “Ailenin öğretmene ve çocuğa yardımcı olması”, 2’si “Çocukla ilgili bilgi paylaşımı”, 2’si “Ailenin çocuğuyla her konuda yeteri kadar ilgilenmesi”, 1’i “Okulda öğrenilenlerin evde desteklenmesi” biçiminde yanıt vermişlerdir.

Aile katılımını “Çocuğun eğitiminde veli desteği” olarak tanımlayan Raşit Bey “ (...) Ailenin katılımı çok önemli çünkü ailede başladığı için. Eğer velilerin desteği olmadığı zaman çocuklardan istenen verimi alamayız. Bunun için biz eğitim sürecinde 1. sınıftan 5. sınıfa kadar bizim sınıf öğretmenliği branşı için söylüyorum, devamlı

velilerin desteğini istiyoruz, çocuğun eğitsel boyutunda ve öğretim boyutunda...” derken İsmail Bey “Eğitimde aile katılımı denildiğinde eğitimin bir ayağı anlamında düşünüyorum, çünkü neden aile olmadığında eğitimde bir eksiklik meydana gelir, yani öğretmenin sadece ne diyeyim Bakanlığın tek başına bu işi yürütmesi mümkün değil, her konuda öğretmene, bakanlığa, işte ne bileyim okula her konuda destek olması gerekir, bu anlamda düşünüyorum..” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Veysel Bey “(...) aile katılımı derken ailenin eğitim öğretime doğrudan katılması olarak düşünebiliriz” biçiminde görüş bildirirken, Gülseren Hanım “Eğitimde aile katılımı çok önemli bence (...) eğitimi üçlü saç ayağına benzetirsek bir öğrenci bir öğretmen diğeri de aile, ailenin katkısı yadsınamaz tabi ki. Bizler için ailenin katılımı çok önemli her türlü sorunumuzun halledilmesinde çünkü birinci derecede sorumlu kişiler aileler o yüzden bence aileler çok önemlidir” biçiminde görüş belirterek eğitimde aile katılımını, ailenin eğitim öğretime doğrudan katılması olarak tanımlamışlardır.

Eğitimde aile katılımını “Ailenin öğretmene ve çocuğa yardımcı olması” biçiminde tanımlayan Zeynep Hanım “Eğitimde aile katılımı denildiğinde ailenin direkt olarak derslere değil ama öğretmenin yönlendirmesiyle birlikte öğrenciyle ilgili tüm problemlerin, olumlu ve olumsuz yönlerin öğretmene bildirilerek öğrencide görülen aksaklıkların veliyle işbirliği yapılarak giderilmesinde sınıfa daha doğrusu öğretmene ve çocuğa yardımcı olmasını düşünüyorum ben.” derken, Gülizar Hanım, “Aile katılımı sonuçta ailelerin eğitimde her yönde eğitime yardımcı olmaları öğrencilerini, kendi çocuklarının daha iyi eğitim görebilmeleri için öğretmenleriyle birlikte, okul yönetimiyle birlikte iş birliği yapmak demek oluyor herhalde...” biçiminde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlerden Kadir Bey “Bana göre eğitimde aile katılımı, öğretmen, öğrenci ilişkisinin düzenlenmesinde, öğrenci idare ilişkisinin düzenlenmesinde onlara öğrenciyle ilgili bilgilerin aktarımında paylaşılan ilişkiyi anlıyorum.” sözleriyle aile katılımının “çocukla ilgili bilgi paylaşımı” olduğuna dikkat çekmiştir.

Öğretmenlerden Asuman Hanım “(...) Bizim okulumuzda velilerin pek bir katılımı yok ama mesela şöyle düşünersek 1. sınıfta çok ilgi gösteriyorlar. İşte kalemını kitabını almak olarak algılıyorlar. Yani eğitimde ailenin katılımı her şeyiyle her yönüyle ilgilenmesi yani sırf terbiye anlamında daha doğrusu öğrenim anlamında değil, her şeyiyle ilgilenmesi baştan başlayarak yani...” biçiminde görüşünü bildirerek, aile katılımını “ailenin çocuğuyla her konuda yeteri kadar ilgilenmesi” olarak algıladığını belirtmiştir.

Aile katılımını “Ailenin okula destek vermesi öğrenci ile olur. Eğer öğrencimize biz evde yeterince çalışma alanı oluşturabilirsek onun araştırma yapması için bir hazırlık yapabilirsek kendiliğinden (...)” biçiminde görüş bildiren Veysel Bey “okulda öğrenilenlerin evde desteklenmesi” olarak tanımlamıştır.

4.2.Öğretmenlerin “Size Göre Okul-Aile İletişimi Ne Demektir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Öğretmenlere görüşmeler sırasında ikinci soru olarak, “Size göre okul-aile iletişimi ne demektir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 7’de gösterilmiştir.

Çizelge 7. Öğretmenlerin “Size göre okul-aile iletişimi ne demektir?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Size Göre Okul-Aile İletişimi Ne Demektir?	f
a.Eğitim-öğretimle ilgili sorunların öğretmen-veli iş birliği ile birlikte çözülmesi	7
b.Velinin sürekli okulla diyalog halinde olarak okuldan kopmaması	3
c. Ailenin çocuğun her şeyiyle ilgilenmesi	1
d.Çocukla ilgili bilgi paylaşımı	1
e. Eğitim sürecine veliyi katmak	1
Görüşler toplamı	13

Çizelge 7’de görüldüğü gibi, okul-aile iletişimini kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 7’si “Eğitim-öğretimle ilgili sorunların öğretmen-veli işbirliği ile birlikte çözülmesi”, 3’ü “Velinin sürekli okulla diyalog halinde olarak okuldan kopmaması”, 1’i “Ailenin

çocuğun her şeyiyle ilgilenmesi”, 1’i “Çocukla ilgili bilgi paylaşımı”, 1’i “Eğitim sürecine veliyi katmak” biçiminde tanımlamışlardır.

Okul-aile iletişimini “Eğitim-öğretimle ilgili sorunların öğretmen-veli işbirliği ile birlikte çözülmesi” biçiminde tanımlayan Gülseren Hanım *“Aile iletişimi, dediğimde yani öğretmenin, öğrencinin her türlü problemin halledilmesinde önemli bir etken diye düşünüyorum ben aileyi. Ailenin eğitime katkısı gerçekten büyük, ben kendi sınıfım adına söyleyeyim, başarımın en azından % 30’unu aileye borçluyum. Çünkü her türlü sorunumda, sıkıntıda yanımdalar. Bazen bizim yetmediğimiz, sistemin yetmediği zamanlarda ben ailelerden destek görüyorum.”* diyerek bu konudaki görüşünü belirtirken; İsmail Bey *“Okul aile iletişimi denildiğinde eğitim öğretimle ilgili sorunların birlikte çözülmesi kısaca, öyle düşünüyorum, çocuğun eğitime olan katkı tek taraflı olması mümkün değil. Mutlaka ailenin okulla işbirliği yaparak çocuğun en iyi şekilde eğitilmesine katkıda bulunması demektir.”* biçiminde, Gülizar Hanım ise *“Okul aile iletişimi öğrenci ile ilgili konularda okulla ailelerin işbirliği içinde birlikte hareket etmeleri demek”* biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Okul-aile iletişimini “Velinin sürekli okulla diyalog halinde olarak okuldan kopmaması” olarak tanımlayan Abdurrahman Bey *“Okul-aile iletişimi de velilerin okula katkıları, okulla diyaloglarını sağlamaları, sık sık uğramaları, bu şekilde.”* biçiminde görüş belirtirken, öğretmenlerden Veysel Bey *“Okul-aile iletişimi bence okul ile ailenin sürekli diyalog halinde olmasıdır yani iletişim halinde olması gerekir diye düşünüyorum”* biçiminde görüş belirterek sürekli diyalog halinde olunmasına dikkat çekmiştir.

Kendisiyle görüşülen öğretmenlerden Asuman Hanım *“Şöyle bir şey mesela biz çocuğun sorunlarıyla annelerin ya da babaların velilerin ilgilenmesini istiyoruz. Ama şöyle tanım yapayım o zaman çocuğun bütün sorunları olsun, eğitimi olsun, öğretimi olsun her şeyiyle velilerin ilgilenmesi. Bizimle sürekli iletişime geçmesi.”* sözleriyle okul-aile iletişimini “ailenin çocuğun her şeyiyle ilgilenmesi” olarak algıladığını belirtmiştir.

Okul-aile iletişiminin “Çocukla ilgili bilgi paylaşımı” olduğunu düşünen Kadir Bey “Okul-aile iletişimi denildiğinde anladığım şu; okul ile öğrenci arasındaki ilişkinin veliye aktarılması, ya da çocuğun sorunlarının ya da çocukla ilgili bilgilerin veli tarafından okula aktarılması, okulda olan bilgilerin de veliye aktarılması diye düşünüyorum.” biçiminde görüş belirterek öğretmen ve aile arasında karşılıklı bilgi paylaşımına dikkat çekmiştir.

Öğretmenlerden Raşit Bey “Buradan ben ilk aklıma geleni söyleyeyim. Eğitim sürecine veliyi katmaktır, aileyi katmaktır. Çünkü eğitim tek başına okulun duvar ve binaları ile sınırlı bir olay değil (...).” sözleriyle, okul-aile iletişiminin “eğitim sürecine veliyi katmak” anlamına geldiğine dikkat çekmiştir.

4.3.Öğretmenlerin “Okul-Aile İletişimi Konusunda Okulunuzda Neler Yapılmaktadır?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Öğretmenlere görüşmeler sırasında üçüncü soru olarak “Okul-aile iletişimi konusunda okulunuzda neler yapılmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 8’de verilmiştir.

Çizelge 8. Öğretmenlerin “Okul-aile iletişimi konusunda okulunuzda neler yapılmaktadır?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Okul- Aile İletişimi Konusunda Okulunuzda Neler Yapılmaktadır?	f
a. Veli toplantıları	9
b. Ailelerin Katılacağı Etkinlikler (seminer, gezi, kermes vb)	5
c. Pek bir şey yapılmıyor.	2
d.Bire bir özel görüşme	1
Görüşler toplamı	17

Çizelge 8’de görüldüğü gibi okul-aile iletişimi konusunda okulda yapılanlara ilişkin olarak kendisiyle görüşülen öğretmenlerin 9’u “Veli toplantıları”, 5’i “Ailelerin katılacağı etkinlikler” yapıldığını, 2’si “Bir şey yapılmadığını”, 1’i ise “Bire bir özel görüşme” yapıldığını belirtmiştir.

Okul-aile iletişimini sağlamak için okulda “Veli toplantıları” yapıldığını bildiren Veysel Bey “Benim çalıştığım okulda okul ile ailenin iletişimi noktasında sık sık veli

toplantıları yapılmaktadır (...)” sözleriyle Fatma Hanım “*Ya aslında hani şu yapılıyor diyemem. Yani en fazla ne yapıyorsun? İşte toplantı yapıyorsun (...).*” sözleriyle Gülseren Hanım ise “*(...) Yani gerekli toplantılar yapılıyor işte bizler zaten okul-aile birlikteliğini sağlıyoruz zaman zaman okul veli toplantısı yaparak yani öyle güzel toplantılar da yapıyor aileler bilgilendiriliyor, sorunlar görüşülüp tartışılıyor o açıdan güzel yani.*” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Okulda iletişimi sağlamak için “Ailelerin katılacağı çeşitli etkinlikler (seminer, gezi, kermes vb.)” düzenlendiğini belirten öğretmenlerden Abdurrahman Bey “*Okul genelinde seminerler düzenleniyor. Örneğin rehberlik öğretmenlerimiz var, bu sık sık özellikle ilköğretimde birinci sınıfa başladığımızda velileri bilgilendirme toplantısı yaptı. Rehberlikçilerimiz konuştu. Onlara toplantılar, seminerler düzenledi. Yine yıl sonunda çeşitli etkinlikler, ailelerin katılacağı etkinlikler yapıyoruz, yakın çevreye çevre inceleme gezileri düzenliyoruz. Bu şekilde.*” biçiminde, İsmail Bey “*Okul genelinde eğitim-öğretim faaliyetleri her şeye uygun şekilde yürütülürken bu arada aileler de bilinçlendirmek için veli toplantıları, işte ne bileyim kermesler, okula ait seminerler, bu tür faaliyetler yaparak veliyi bilinçlendirmeye çalışıyoruz, okuldaki eğitim-öğretim faaliyetlerine katkıda bulunmaya çalışıyoruz.*” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Okul-aile iletişimine yönelik okulunda “bir şey yapılmadığı” yönünde görüş belirten Asuman Hanım “*Ne yazık ki yok, biz bireysel çabalarımızla çocuklarımızla ilgileniyoruz.*” biçiminde görüş belirterek okul genelinde okul-aile iletişimine yönelik çalışma yapılmadığını dile getirmiştir.

Okulda iletişimi sağlamak için “Bire bir özel görüşme” yapıldığını belirten öğretmenlerden Yavuz Bey “*Bizim arkadaşlar bu konuda çok özverili olduğunu düşünüyorum. Yani gerçekten bizim velilerle çok sıcak ilişkilerimiz var. Zaten sabahtan birçok veli çocuğunu okula getiriyor ve öyle öğretmenlerle diyalogları çok sıcak. Öğretmen arkadaşlar bu konuda her görüşmede veliye yardımcı olmadan yana oluyor (...).*” sözleriyle ailelerin her gün okula gelerek yüz yüze bireysel görüşmeler gerçekleştirdiğini ve ailelerle sıcak ilişkilerinin olduğunu ifade etmiştir.

4.4. Öğretmenlerin, “Öğrencilerin Aileleriyle İletişim Kurmak İçin Hangi Yolları Kullanıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Öğretmenlere görüşmeler sırasında dördüncü soru olarak “Öğrencilerin aileleriyle iletişim kurmak için hangi yolları kullanıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 9’da verilmiştir.

Çizelge 9. Öğretmenlerin “Öğrencilerin aileleriyle iletişim kurmak için hangi yolları kullanıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Öğrencilerin Aileleriyle İletişim Kurmak İçin Hangi Yolları Kullanıyorsunuz?	f
a-Veli Toplantısı	8
b-Bireysel olarak yüz yüze görüşme	7
c- Telefonla görüşme	6
d- Haber göndererek okula çağırma	5
e- Veli ziyaretleri	3
Görüşler toplamı	29

Çizelge 9’da da görüldüğü gibi öğrencilerin aileleriyle iletişim kurmak için hangi yolları kullandıklarına ilişkin olarak kendisiyle görüşülen öğretmenlerin 8’i “Veli toplantısı”, 7’si “Bireysel olarak yüz yüze görüşme”, 6’sı “Telefonla görüşme”, 5’i “Haber göndererek okula çağırma”, 3’ü “Veli ziyaretleri” yapıldığı yönünde görüş belirtmişlerdir.

Ailelerle iletişim kurmada “Veli toplantısı” yaptıklarını belirten Kadir Bey “Öncelikle iletişim kurmak için veli toplantıları yapıyoruz. Veli toplantılarında çocukların sorunlarını onlardan dinliyoruz. Bizimle ilgili, sınıfla ilgili, davranışlarıyla ilgili ya da başarılarıyla ilgili bir olumsuzluk ya da olumlu yanlarını o toplantılarda bire bir paylaşıyoruz (...).” derken Gülizar Hanım “(...) Çoğunlukla velilerle çocukların sorunlarını dile getiriyoruz, veli toplantıları yapıyoruz. Toplu olarak okul-aile birliği toplantıları, sınıf toplantıları.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlerden “Bireysel olarak yüz yüze görüşme” yaptıklarını belirten Abdurrahman Bey “Zaten özellikle alt sınıflarda sürekli geliyorlar, yani okula uğruyorlar. Bu sene birinci sınıfız mesela sürekli hem öğleyin getirmişler hem akşam

çıkışta almaya geliyorlar, sürekli o şekilde görüşüyoruz.” biçiminde görüş belirtirken, İsmail Bey “İletişim kurmak için (...) veliyi çağırıp birebir görüşüyoruz kendimiz görüşmesi yetmezse rehber öğretmenden destek alıp rehber öğretmenin bilgi ve tecrübesini kullanmaya çalışıyoruz, bu şekilde veli ile diyalog kurup eğitim ve öğretimde çocuğa faydalı olmaya çalışıyoruz.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Ailelerle iletişim kurmada “Telefon görüşmelerini” kullandığını belirten Asuman Hanım *“İletişim kurmak için şöyle birşey genelde okulumuza çağırıyoruz, ama gelmedikleri için ya da biz kendimiz telefon ediyoruz ya da biz gittiğimiz de çok oluyor iletişim kurmak için (...).”* derken, Yavuz Bey *“(…) İletişim konusunda gerekirse bana rahatlıkla telefon da açabiliyorlar. Ben özellikle bire bir mesela çocuk okula gelmemişse nedenini öğrenmek mesela ben sürekli merak ederim (...).”* biçiminde görüş belirterek olumsuz bir durumda ya da öğrenciyi ilgilendiren konularda telefonla iletişime geçilebildiğini vurgulamıştır.

“Haber göndererek okula çağırma” yoluyla ailelerle iletişim kurduğunu belirten öğretmenlerden Zeynep Hanım *“Ben çocuğun herhangi bir durumunu gözlemlediysem veliyi bireysel olarak çağırıp veliyle konuşuyorum.”* sözleriyle Gülseren Hanım *“Genellikle sözlü iletişim yolunu kullanıyoruz. Genellikle herhangi bir aileyle ilgili, eğitim öğretimle ilgili problemimiz olduğunda hemen davet ediyoruz okulumuza, sınıfımıza.”* sözleriyle görüş belirtmişlerdir.

Ailelerle iletişim kurmak için veli ziyaretleri yaptığını belirten öğretmenlerden Raşit Bey *“(…) Evlerine ziyarete gittiğim oluyor.”* sözleriyle veli ziyaretleri yaptığını belirtirken, Veysel Bey de *“Bu veli toplantıları ne kadar verimli olsa da bir de ayrı bir yol olarak yani bütün eğitimcilerin çoğunun kullandığı bir yol olarak ben bire bir veli ziyaretinin yapılması gerektiğine inanıyorum ve yaptığım veli ziyaretlerinde de bunun faydalı olduğunu, öğrencilerde bu veli ziyaretlerinden sonra öğrencilerdeki değişimin gözle görülür derecede başarısı yönünde olduğunu görüyorum.”* biçiminde görüş belirterek veli ziyaretlerinin önemine vurgu yapmıştır.

4.5. Öğretmenlerin “Ailelerle Genelde Hangi Durumlarda ya da Konularda İletişim Kuruyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Öğretmenlere görüşmeler sırasında beşinci soru olarak, “Ailelerle genelde hangi durumlarda ya da konularda iletişim kuruyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 10’da verilmiştir.

Çizelge 10. Öğretmenlerin “Ailelerle genelde hangi durumlarda ya da konularda iletişim kuruyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Ailelerle Genelde Hangi Durumlarda ya da Konularda İletişim Kuruyorsunuz?	f
a. Çocuğun olumsuz davranışları	5
b.Çocuğun başarı durumu	5
c.Çocuğun sorunları	3
d.Çocukları evde nasıl destekleyebilecekleri	2
e.Çocuğun dersle ilgili ihtiyaçları	2
f.Okula maddi destek sağlama	1
g.Her konuda	1
Görüşler toplamı	19

Çizelge 10’da da görüldüğü gibi kendisiyle görüşülen öğretmenlerin 5’i “Çocuğun olumsuz davranışları”, 5’i “Çocuğun başarı durumu”, 3’ü “Çocuğun sorunları”, 2’si “Çocukları evde nasıl destekleyebilecekleri”, 2’si “Çocuğun dersle ilgili ihtiyaçları”, 1’i “Okula maddi destek sağlama”, 1’i de “Her konuda” iletişim kurduklarını belirtmiştir.

Ailelerle genelde “Çocuğun olumsuz davranışları” ile ilgili iletişim kurduklarını belirten öğretmenlerden Zeynep Hanım “*Mesela çocukta olumsuz davranışlar önceden olmayıp da sonradan gelişen olumsuz davranışlar varsa bu durumlarda görüşme yapıyorum (...).*” Derken, Abdurrahman Bey “*(...) Okul içinde arkadaşlarıyla bu şekilde mesela uygunsuz, olumsuz davranışları varsa ben merkezli davranışları varsa onların giderilmesi açısından şey yapıyoruz.*” biçiminde görüş belirtmiştir.

Ailelerle çocuklarının “Başarı durumu” konusunda iletişim kurduğunu belirten öğretmenlerden Kadir Bey “*(...) Burada o ailelerle iletişim kurarken kurma amaçlarımızdan birisi, çocukların başarı durumları, davranış gelişimlerine yönelik.*”

sözleriyle bu konudaki düşüncesini ifade ederken Zeynep Hanım “(...) Çocuk başarıyla birden başarısı düşmüşse, ilgisi dağınıksa bu gibi durumlarda özel görüşmeler yapıyorum veliyle ya da çok iyi öğrencilerde ek şey olarak çocuğu nasıl yönlendirebilecekleri konusunda özel görüşmeler yapıyorum. Ya da işte başarı seviyesi düşük olan öğrencilerde evde ne gibi bir çalışma uygulanmalı (...)” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Veysel Bey “Yani sadece öğrencinin dersiyle alakalı veli ile iletişim halinde olmanın yanında eğer öğrencimizin diğer eğitimin haricinde herhangi bir sorunu olursa hemen ailesiyle iletişim kurarak bunu çözme yoluna gidiyoruz.” sözleriyle, Gülseren Hanım ise “Çoğunlukla benim kendi öğrencilerimin problemleriyle yani okulu ilgilendiren geneli ilgilendiren problemlerde de konuşuyoruz ama daha çok (...), okulda öğrencilerin çeşitli özel problemleriyle ilgili iletişim halinde oluyoruz.” Sözleriyle ailelerle “Çocuğun özel sorunlarına” ilişkin iletişim kurduklarını belirtmişlerdir.

Ailelerle “Çocukları evde nasıl destekleyebilecekleri” konusunda iletişim kurduğunu belirten öğretmenlerden Zeynep Hanım bu konudaki görüşünü “(...) Çocuk başarıyla birden başarısı düşmüşse, ilgisi dağınıksa bu gibi durumlarda özel görüşmeler yapıyorum veliyle ya da çok iyi öğrencilerde ek şey olarak çocuğu nasıl yönlendirebilecekleri konusunda özel görüşmeler yapıyorum. Ya da işte başarı seviyesi düşük olan öğrencilerde evde ne gibi bir çalışma uygulanmalı, ders yani sınıfta verilenlerin dışında evde ne gibi bir çalışma uygulanmalı, aksaklıklar nasıl giderilebilir, evde ona yardımcı olurken neler yapabilecekleri hakkında bilgilendirme amacıyla yapıyorum.” sözleriyle ifade etmiştir.

“Çocuğun dersle ilgili ihtiyaçları” konusunda ailelerle iletişim kurduğunu belirten İsmail Bey “Çocuğun eğitimi ile ilgili konular bizim için daha öncelikli, işte çocuğun ders araçları temini konusunda, okula gelen kaynak kitaplar konusunda biraz sıkıntımız var, onlarda konular sınırlı, tabi yanında ek kaynak kitap gerektiğinde aileden yardım istiyoruz.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlerden ailelerle “Her konuda” iletişime geçildiğini belirten Raşit Bey “*Şimdi okul-aile iletişimde tüm yaşam alanını ilgilendiren konularda iletişim kuruyoruz. Şöyle ki, yalnızca bu öğretim basamağında değil yani akademik başarı için yani derslerle ilgili değil çocuğun davranışlarıyla ilgili. Çünkü bizim ilköğretimin amacı zaten milli eğitimin ana amaçlarında vardır, öğrenciyi hayata hazırlamaktır. Onun için hayatın her alanında velilerle iletişim kuruyoruz. Sosyal, psikolojik, ekonomik durumuna göre iletişim kuruyoruz. Burada tabi asıl amacımız çocuğu eğitmek.*” biçiminde görüş belirterek her konuda ailelerle iletişime geçtiğini dile getirmiştir.

4.6. Öğretmenlerin “Ailelerle Başka Hangi Durumlarda ya da Konularda İletişim Kurmak İstersiniz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Öğretmenlere görüşmeler sırasında altıncı olarak, “Ailelerle başka hangi durumlarda ya da konularda iletişim kurmak istersiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 11’de verilmiştir.

Çizelge 11. Öğretmenlerin “Ailelerle başka hangi durumlarda ya da konularda iletişim kurmak istersiniz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Ailelerle Başka Hangi Durumlarda ya da Konularda İletişim Kurmak İstersiniz?	f
a.Evdeki sorunlar	3
b.Çocuğun yaşadığı ortamı daha yakından tanıma amaçlı	3
c. Her konuda	3
d. Öğrencinin olumsuz davranışları	2
e. Çocuğun eğitimine yapılabilecek katkılar	2
f. Derslerdeki başarısı ile ilgili	2
g.Öğrencinin ihtiyaçları	1
h.Çocuğun ilgi alanları ve yetenekleri	1
Görüşler toplamı	17

Çizelge 11’de de görüldüğü gibi kendisiyle görüşülen öğretmenlerin 3’ü “Evdeki sorunlar”, 3’ü “Çocuğun yaşadığı ortamı daha yakından tanıma amaçlı”, 3’ü “Her konuda”, 2’si “Öğrencinin olumsuz davranışları”, 2’si “Çocuğun eğitiminde yapılabilecekler”, 2’si “Derslerdeki başarısı ile ilgili”, 1’i “Öğrencinin ihtiyaçları”, 1’i

“Çocuğun ilgi alanları ve yetenekleri” konularında iletişim kurmak istediklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden “Evdeki sorunlar” konusunda ailelerle iletişim kurmak isteyeceğini belirten Zeynep Hanım *“Aile yapısını bilersen eğer çocuğa nasıl müdahale edeceğini de bilirsın, nasıl yönlendireceğini de bilirsın. Bu sebeple ben velilerimle kendi özel sorunlarından (...) her türlü konudan görüşme yaparım.”* biçiminde görüş belirtmiştir.

Aileyle “Çocuğun yaşadığı ortamı daha yakından tanıma” amaçlı iletişime geçmek isteyeceğini belirten Kadir Bey *“Aileyle özellikle çocukların yaşam ortamlarını, aile sosyal ortamlarını tanıma adına kurmak isterim doğrusu. Zaman bulsam zaman zaman gittiğimiz velilerimiz oluyor ama düzenli olarak bunu yapabilme olanağım olsa ya da yapabilecek çabam olsa bunu isterim.”* sözleriyle, Fatma Hanım *“(…) Annesi babası kavga etmiş oluyor ya da maddi anlamda zorlukları oluyor. Bunları bilmek tabi bizim açımızdan daha iyi oluyor. Hani çok da fazla bir yararın olamıyor belki hani ailenin durumu mesela, annesi babası ayrılmış bir çocuk için çok da fazla bir şey yapamazsın belki ama en azından o çocuğa karşı daha yumuşak davranıyorsun. Çünkü zaten ailede şiddet gören bir çocuğa okulda yani şiddetle yaklaşırsan daha da kötü bir duruma gelir çocuk. O yüzden daha çok onu böyle severek yani konuşarak bir şeyler anlatmaya çalışıyorsun”* biçiminde, Zeynep Hanım ise *“Ben velilerimle hemen hemen her konuda iletişim kuruyorum. Çünkü biz ilkokul öğretmeniyiz ve beş yıl boyunca bu çocuklarla beraber olduğumuz için ve bunlar çok küçük oldukları için ailenin yapısını bilmek isterim. Çünkü davranışlar aileyle direk bağlantılıdır. Ailenin yapısını bilersen eğer çocuğa nasıl müdahale edeceğini de bilirsın, nasıl yönlendireceğini de bilirsın. Bu sebeple ben velilerimle kendi özel sorunlarından, çocukların sorunlarından, derslerle ilgili sorunlardan, her tür konudan görüşme yaparım.”* biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Ailelerle “Her konuda” iletişim kurmak isteyeceğini belirten Gülizar Hanım *“Hani genelde çocuklarla ilgili onların her türlü yaşantısıyla ilgili iletişim içerisinde olmak isterim tabi ki.”* biçiminde görüş belirtmiştir.

“Öğrencinin olumsuz davranışları” konusunda ailelerle iletişim kurmak isteyeceğini belirten Abdurrahman Bey “*Ben öğrencilerin her konusuyla yani gerek olumsuz davranışlar sergilediğinde öğrencilerin velileriyle iletişim kuruyorum. Derslerinde herhangi bir başarısızlık hissettiğimizde veya geriye ket vurma olduğunda velilerle yine iletişim kuruyoruz. Bunun gibi herhangi rahatsızlıklarında yine rahatsızlığı, uyumsuz davranışlarda biz sürekli onlarla iletişim kuruyoruz.*” biçiminde görüş belirtmiştir.

Ailelerle “Çocuğun eğitime yapılabilecek katkılar” konusunda iletişim kurmak isteyeceğini belirten Asuman Hanım “*Ben isterdim ki mesela hangi kitapları okutalım, ya da çocuğun okuma alışkanlığını kazandırmak için neler yapalım. İşte çocuğumuzun hangi güzel davranışları ya da eğitime katkıda bulunmak için biz neler yapalım diye sormalarını bekleriz. Ama onlar mesela 1. sınıfta geliyorlar. Bir de karne almaya yakın geliyorlar. Bizim çocuğun durumu nasıl? Yani onun hiçbir sorunuyla, hastalığıyla, arkadaşlarıyla ya da kötü alışkanlıklarıyla ilgili bir şey bize sormuyorlar.*” biçiminde görüş belirterek ailelerle çocuğun eğitime katkı yapılabilecek konularla ilgili iletişim kurmak istediğini ancak ailelerin daha çok çocuklarının karne durumuyla ilgili iletişime geçmek istediklerine dikkat çekmiştir.

Ailelerle “Çocuğun derslerdeki başarısı ile ilgili” iletişim kurmak isteyeceğini belirten Hüsniye Hanım “*Yani ders dışında da fazla iletişim düşünmüyorum zaten. Önemli olan çocuğumuzun durumuyla ilgili.*” biçiminde görüş belirtmiştir.

“Çocuğun ilgi alanları ve yetenekleri” konusunda ailelerle iletişim kurmak istediğini belirten Asuman Hanım “*Ben daha çok eğitimde hani biz daha ne yapabiliriz yani bu çocuk nelere ilgi duyuyor yeteneği neler? Buradaki çoğu aile çocuklarının yeteneklerinin farkında değil. Ya biz kendimiz aa bak senin çocuğun buna çok yetenekli geliştirdi diye söylediğimiz halde bile yok gerek yok işte. Sbs sınavı var, Oks’si var. Onlara hazırlansın siz halledin. O şekilde konuşmalar oluyor.*” biçiminde görüş belirtmiştir.

4.7. Öğretmenlerin, “Okul-Aile İletişiminin Öğrencilerin Akademik ve Sosyal Yaşamına Katkısı Konusunda Neler Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Öğretmenlere görüşmeler sırasında yedinci soru olarak “Okul-aile iletişiminin öğrencilerin akademik ve sosyal yaşamına katkısı konusunda neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 12’de verilmiştir.

Çizelge 12. Öğretmenlerin “Okul-öğretmen-aile iletişiminin öğrencilerin akademik ve sosyal yaşamına katkısı konusunda neler düşünüyorsunuz? sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Okul-Öğretmen-Aile İletişiminin Öğrencilerin Akademik ve Sosyal Yaşamına Katkısı Konusunda Neler Düşünüyorsunuz?	f
a. Başarı artışı	5
b.Çocuktaki olumsuz davranışların düzelmesi	4
c.Çocukta özgüven artışı	3
d.Çocuğun başıboşluk duygusundan kurtulması	3
e.Çocuğun kendini öğretmene daha yakın hissetmesi	2
f.Çocuğun mutlu olması	2
g.Çocukta sorumluluk duygusunun gelişmesi	1
h.Çocuğun sosyalleşmesi	1
Görüşler Toplamı	21

Çizelge 12’de görüldüğü gibi okul-aile iletişiminin öğrenciye katkısı konusunda kendisiyle görüşme yapılan öğretmenlerin 5’i “Başarı artışı”, 4’ü “Çocukta olumsuz davranışların düzelmesi”, 3’ü “Çocukta özgüven artışı”, 3’ü “Çocuğun başıboşluk duygusundan kurtulması”, 2’si “Çocuğun öğretmene kendini daha yakın hissetmesi”, 2’si “Çocuğun mutlu olması”, 1’i “Çocukta sorumluluk duygusunun gelişmesi”, 1’i “Çocuğun sosyalleşmesi” yönünde katkıları olduğu görülmektedir.

Okul-aile iletişiminin çocukta “Başarı artışı” sağladığı görüşünü ileri süren Veysel Bey “Şunu düşünebiliriz, yani okul-öğretmen aile üçlü bir saçı düşünülürken herkes üzerine düşen görevleri yaptığında öğrencinin başarısı kendiliğinden artacaktır. Bu akademik olarak da sosyal olarak da.” Sözleriyle, Gülseren Hanım “Çok büyük faydası olduğunu düşünüyorum. İletişim içinde olduğumuz ailelerin çocukları özellikle daha

başarılı yani başarısız olanları da var fakat başarıyı elde etmek bence ailelerle iletişimle o sorunlar konuşulur, dile getirilirse halledilebiliyor.” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Okul-aile iletişiminin “Çocuktaki olumsuz davranışların düzelmesi”ni sağladığı görüşünü ileri süren öğretmenlerden Yavuz Bey “ (...) Bu görüşmenin sonucunda bir bakıyorum, gerçekten, çocuğun sınıftaki davranışları, derse katılımı, arkadaşlarıyla ilişkileri bir anda değişiyor, düzeliyor ve bu tarafı bana büyük bir keyif veriyor.” Sözleriyle, Gülizar Hanım “Tabi ki değişiklik oluyor, özellikle velilerin mantıklı bir şekilde, çok iyi bir şekilde anlatıldığı zaman veliler çok iyi sahipleniyorlar ve bu şekilde söylediğimiz doğrultuda değişiklikler görüyoruz yani.” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Okul-aile iletişiminin çocuğun akademik ve sosyal yaşamına “Çocukta özgüven artışı” konusunda katkısı olduğunu belirten öğretmenlerden Fatma Hanım “Yani biraz daha kendilerine özgüvenleri geliyor, hani bir şey olduğu zaman bazen işte kendileri söylemeye çekiniyorsa işte annesi geliyor söylüyor falan. Ama genelde tabi çocuğu daha iyi etkiliyor.” biçiminde görüş bildirmiştir.

Okul-aile iletişiminin çocuğun “Başboşluk duygusu”ndan kurtulması konusunda katkı sağladığını belirten Zeynep Hanım “Yani bu konuda nasıl mesela çocuk anneyle babanın, velinin öğretmenle ve okulla iç içe olduğu zaman çok boşu boş kalmıyor. Daha derli toplu davranıyor. Aile de öğretmenle iletişim içinde olduğu zaman çocuk bundan etkileniyor tabi ki, kendisine çeşitli örnekler alıyor (...).” sözleriyle Fatma Hanım “Tabi öğrenci eğer biliyorsa velisinin sürekli gelip kendisini kontrol ettiğini biraz daha hareketlerine dikkat etmeye çalışıyor. Yani eğer veli zaten böyle gelmiyorsa arayıp sormuyorsa çocuk da daha rahat oluyor nasıl olsa annem gelmiyor gitmiyor diye. Kendini iyice salıyor. O yüzden bu durumu çocukların bilmeleri de tabi ki iyi oluyor, yani kendilerini toparlamaları açısından.” biçiminde görüşlerini belirtmişlerdir.

Okul-aile iletişimi sayesinde çocuğun kendini öğretmene daha yakın hissettiğini belirten Kadir Bey “Mutlaka sosyal yönde de kendini daha rahat hissedebiliyor öyle işte velim öğretmenimle görüşüyor beni konuşuyor diye çocuk o anlamda, psikolojik olarak daha

kendini öğretmene sanırım daha yakın hissediyor o zaman.” biçiminde görüşünü ifade etmiştir.

Okul-aile iletişiminin “Çocuğun mutlu olması”nı sağladığını belirten Kadir Bey “*Şimdi okul-aile ilişkisinin güçlü olması çocukların kendisini öğretmeniyle veli görüştüğü zaman daha mutlu hissettiğini düşünüyorum (...).*” biçiminde görüşünü belirtmiştir.

Okul-aile iletişiminin “Çocukta sorumluluk duygusu”nun gelişmesine katkı sağladığını düşünen Yavuz Bey “*İlgili ailelerin çocukları ne olursa olsun başta başarısız olsa da daha sonra başarıyı yakalıyor. Ya da ipin ucundan tutmuş oluyorsun. Çocuk, kendini sorumlu hissediyor (...).*” biçiminde görüş belirtmiştir.

Okul-aile iletişiminin “Çocuğun sosyalleşmesi”ne katkı sağladığı görüşünde olan Zeynep Hanım “*Daha sosyal bir insan oluyor, o çekingen mesela çok şey içine kapanık olan çocuklarda şeylerde aileyle yaptığımız görüşmelerde ailesi sürekli görüşen çocukla arada bir görüşen çocuk arasında fark oluyor. Ailesiyle sürekli konuşup bilgilendirdiğimiz veliler ona göre yönlendirme yaptığı için çocuk sosyal yönden de rahat oluyor kendisini daha rahat ifade edebiliyor. Ama diğer türlü ilgisiz kalan bir çocuk zaten içine kapanıksa iyice kapanıyor ve kendini ifade etmesi çok daha zor oluyor.*” biçiminde görüşünü belirtmiştir.

4.8. Öğretmenlerin “Öğrencilerin Aileleriyle İletişim Kurma Konusunda Ne Tür Sorunlar Yaşıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Öğretmenlere görüşmeler sırasında sekizinci soru olarak “Öğrencilerin aileleriyle iletişim kurma konusunda ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 13’te verilmiştir.

Çizelge 13. Öğretmenlerin “Öğrencilerin aileleriyle iletişim kurma konusunda ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Öğrencilerin Aileleriyle İletişim Kurmada Ne Tür Sorunlar Yaşıyorsunuz?	f
a.Velilerin ilgisiz ve duyarsız olması	4
b.Velilerin çocuklarını çok korumacı davranması ve hatalarını kabul etmemesi	4
c.Velilerin para istenecek kaygısıyla okula gelmemesi	3
d.Velilerin toplantılara katılmaması	2
e.Velilere ulaşma güçlüğü	2
f.Velilerin zamansız görüşme talepleri	1
g.Velilerin sadece başarıya odaklı olması	1
h.Velilerin eğitim düzeyinin düşük olması	1
i.Çok sorun yaşanmıyor	1
Görüşler toplamı	19

Çizelge 13’te de görüldüğü gibi kendisiyle görüşülen öğretmenlerin 4’ü “Velilerin ilgisiz ve duyarsız olması”, 4’ü “Velilerin çocuklarını çok korumacı davranması ve hatalarını kabul etmemesi”, 3’ü “Velilerin para istenecek kaygısıyla okula gelmemesi”, 2’si “Velilerin toplantılara katılmaması”, 2’si “Velilere ulaşma güçlüğü”, 1’i “Velilerin zamansız görüşme talepleri”, 1’i “Velilerin sadece başarıya odaklı olması”, 1’i “Velilerin eğitim düzeyinin düşük olması”, 1’i “Sorun yaşanmıyor” görüşleriyle aile ile iletişim kurmada yaşadıkları sorunları dile getirmişlerdir.

“Velilerin ilgisiz ve duyarsız olması”nı okul-aile iletişimde bir sorun olarak gören öğretmenlerden İsmail Bey “Evet, genelde veliler duyarsız, yani veli çocuğunu okula sadece gitsin, okulda bulunsun, haa bunun yanında tabiki mutlaka eğitim alsın, çocuğum vatana millete hayırlı olsun diye düşünen veliler de var ama bunu yüzdeye vurursak çok az bir miktar çıkar gibi geliyor bana.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Okul-aile iletişimde yaşanan sorunlardan biri olarak velilerin çocuklarını çok korumacı davrandığını ve hatalarını kabul etmediğini belirten öğretmenlerden Raşit Bey “Bir olay olduğu zaman, sınıfta kavga çıktığı zaman veliler, çocukları dinleme yoluna gidiyor. Veli çocuğunu dinleyerek davranmaya çalışıyor, bunları da iletişim kurarak görüşerek bunları düzeltme yoluna gidiyoruz. Çocuğu dinlemeyin, aynı zamanda

öğretmenini ve arkadaşlarını da dinleyin. Önce öğretmene bilgi verin diyoruz, bu iletişim kurmada sorunlar oluyor (...).” sözleriyle Zeynep Hanım “(...) Bazen mesela aileler çok çocuğuna karşı çok fazla korumacı davranabiliyorlar. Çocuklarının hatalarını kabul etmek istemiyor olabiliyorlar ve sürekli kendi çocuğunu koruma amaçlı şey yaptıkları için suçlayacak birilerini arıyorlar. İşte bu bir başka öğrenci olabiliyor, öğretmen olabiliyor, okul olabiliyor. Bu anlamda sorunlar yaşıyoruz. Ama bu sadece çok korumacı ailelerde oluyor.” sözleriyle görüşlerini belirtmişlerdir.

“Velilerin para istenecek kaygısıyla okula gelmemesi” ve “Velilerin toplantılara katılmaması”nı okul-aile iletişimde bir sorun olarak gören Kadir Bey bu konudaki görüşünü “(...) Bu veli toplantıları genelde öğrenciden veliden para almak amaçlı yapıldığı için bazı durumlarda bunu yaygın olarak kullanılmaya başlanıyor. İşte okul idaresinin, okulun finansmanını karşılamak için zaman zaman bu yöntemlere başvuruyorlar ve ekonomik koşulları zor olan veli de bu toplantılara gelmekten kaçınıyor.” biçiminde görüş belirtirken Gülizar Hanım da “Genellikle toplantılar ya da okula çağırılma ailelerce para toplama olarak algılandığı için günümüzde velilerin (...) gelmeleri biraz şey oluyor problem yaşıyoruz, geldikleri zaman hiçbir problem kalmıyor yani hallediyoruz her türlü şeyi, yani katılım konusunda bazen sorunlar yaşıyoruz ya da onların kendi problemleri oluyor. O problemleri aşıp da okula gelmeleri zor oluyor bazen.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Okul-aile iletişimde, “Velilere ulaşma gücü” olduğu görüşünde olan Fatma hanım “Yani bazen veliye ulaşamıyorsun. Yani gelmesini istediğin, mesela sormak istediğin şeyler oluyor ama veli gelmiyor ilgisiz olduğu için.” biçiminde görüşünü belirtirken Abdurrahman Bey “(...) Veliler zorla yani çağıra çağıra getiremiyorduk. Telefon ediyorduk, öğrenciyle haber gönderiyorduk. Çeşitli sorunlarla karşılaştığımızda gelmiyorlardı.” biçiminde görüş belirterek sosyo ekonomik yapısı düşük olan okulda ailelere ulaşma gücü çekildiğine dikkat çekmiştir.

“Velilerin zamansız görüşme talepleri”nin okul aile iletişimde bir sorun olduğunu düşünen öğretmenlerden Yavuz Bey “Aniden veli geliyor işte belli konularda bazı şeyler sorduğu zaman bazen öğretmen de olumsuz davranışlar gösterebiliyor veliye ben

her zaman söylüyorum veliye (...). Benimle bir şey görüşmek istediğiniz zaman mutlaka gerekli duyduğunuz zaman görüşün. Yani bazı veliler de bunu alışkanlık haline getiriyor. Yani benim çocuğum öyle olsun şöyle olsun deyip gereksiz yere rahatsız eden veliler de çok.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Okul-aile iletişimde bir sorun olarak “Velilerin yalnızca başarıya odaklı olduğu” görüşünde olan Raşit Bey “*Tabi sorunlar mutlaka var. Bizim okulumuzun merkez okul olması tabi veliler daha ilgili ama (...). Genelde velilerimiz akademik başarıya önem veriyorlar, yani işte çocuk girdiği sınavda kaçınıcı olmuş, ya da sınıfta yazılı oldu arkadaş 100 almış benimkisi niye öyle olmadı birinci olmadı diye endişeler var velilerde”* biçiminde görüşünü belirtmiştir.

4.9. Öğretmenlerin “Okul-Aile İletişiminde Yaşanan Sorunların Çözüm Yolları Sizce Neler Olabilir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Öğretmenlere görüşmeler sırasında dokuzuncu soru olarak “Okul-aile iletişimde yaşanan sorunların çözüm yolları sizce neler olabilir?” sorusu yöneltmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 14’tedir.

Çizelge 14’te görüldüğü gibi okul-aile iletişimde yaşanan sorunlara ilişkin olarak kendisiyle görüşülen öğretmenlerin 4’ü “Ailenin bilinçlendirilmesi ve eğitimin önemini kavraması”, 3’ü “Karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörü çerçevesinde iletişim kurulması”, 3’ü “Aile ziyareti yaparak öğrencinin yaşadığı ortamı ve aile yapısını tanımaya çalışmak”, 1’i “İletişimde ortak dil kullanabilmek”, 1’i “Ailenin sorunları öğretmenle paylaşması”, 1’i “Ailenin öğretmene güvenmesi”, 1’i “İletişimde öğrencinin olumsuz yönlerinden çok olumlu yönlerinin öne çıkarılması”, 1’i “Mesafeli bir ilişki içinde olmak”, 1’i “Yapıcı olmak”, 1’i “Ailenin duyarlı olması”, 1’i “Randevulu görüşme yapılması”, 1’i “Sınıf annesi seçme yoluyla tek bir kişi ile iletişim kurulması”, 1’i “Veliyi sık sık çağırarak görüşmek” önerilerinde bulunmuşlardır.

Çizelge 14. Öğretmenlerin “Okul-aile iletişimde yaşanan sorunların çözüm yolları sizce neler olabilir?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Okul-Aile İletişiminde Yaşanan Sorunların Çözüm Yolları Sizce Neler Olabilir?	f
a.Ailenin bilinçlendirilmesi ve eğitimin önemini kavraması	4
b.Karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörü çerçevesinde iletişim kurulması	3
c.Aile ziyareti yaparak öğrencinin yaşadığı ortamı ve aile yapısını tanımaya çalışmak	3
d.İletişimde ortak dil kullanabilmek	1
e.Ailenin sorunları öğretmenle paylaşması	1
f.Ailenin öğretmene güvenmesi	1
g.İletişimde öğrencinin olumsuz yönlerinden çok olumlu yönlerinin öne çıkarılması	1
h.Mesafeli bir ilişki içinde olmak	1
i.Yapıcı olmak	1
j.Ailenin duyarlı olması	1
k.Randevulu görüşme yapılması	1
l.Sınıf annesi seçme yoluyla tek bir kişi ile iletişim kurulması	1
m.Veliyi sık sık çağırarak görüşmek	1
Görüşler toplamı	20

Okul-aile iletişimde yaşanan sorunlara çözüm önerisi olarak “Ailenin bilinçlendirilmesi ve eğitimin önemini kavraması” görüşünde olan öğretmenlerden Raşit Bey “Şimdi (...) önce aileyi eğitmek gerekir diye düşünüyorum, hatta okulumuzda bu durumla ilgili eğitimde çocuğu tanıma konusunda seminer verilmişti, ayrıca tüm sınıf öğretmeni arkadaşlar veli toplantılarında bundan bahsediyorlar.” sözleriyle, Veysel Bey “İletişimde yaşanan sorunlarda çözüm yolları olarak önce aile eğitimin önemini kavrayacak” biçiminde, Asuman Hanım ise “Kesinlikle ailelerin önce ailelerin kesinlikle eğitilmesi lazım. Hatta ben birinci sınıfta her öğretmenin kendi hazırladığı bir sunuma ya da kendi hazırladığı çözüm yollarıyla önce aileyi şu bilgilendirecek bakın karşınıza şu şekilde sorunlar çıkacak ya da öğrenciler çeşitlidir, zekalar çeşitlidir... Çünkü öğrenci veliler matematiği iyiye tamam. Yani çocuk süper. Ne yazık ki öyle oluyor ve aileler şuna odaklanıyor yani sınavlarda çok iyi alsın tamam yani onun iyi bir birey olması, terbiyeli olması, saygılı olması pek umursanmıyor. Çözüm yolu olarak kesinlikle önce velilerin bir şekilde eğitilmesi lazım ve bunu öğretmenler mutlaka sağlayacaklar.” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Okul-aile iletişiminde sorun yaşanmaması için “Karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörü çerçevesinde iletişim kurulması” görüşünü savunan öğretmenlerden Zeynep Hanım bu konudaki görüşünü “(...) *Bu en başta tabi ki insanların iletişime başlarken sevgi, saygı çerçevesi içerisinde bunu yapması gerekiyor. Bana göre aile ya da işte birey karşıdaki her kimse karşıdaki öğretmene saygı duyması gerektiğini bilecek. Yani bu her iki taraf için de geçerli.*” biçiminde belirtmiştir.

Okul-aile iletişiminde yaşanan sorunlara çözüm önerisi olarak “Aile ziyaretleri yaparak öğrencinin yaşadığı ortamı ve aile yapısını tanımaya çalışmak” gerektiği görüşünü belirten Abdurrahman Bey “(...) *Eğer veli gelmiyorsa evlerine kadar gitmeli. Yani öğretmenlik sadece okulla bitmiyor. Tutacak çocuğun elinden eve kadar gidecek veliyle görüşecek yani. Bu öğrencinin her yönden başarısını arttırıcı etkidir. Mutlaka sağlanmalı.*” sözleriyle aileler okula gelmiyorsa öğretmenin aileyi ziyaret etmesi gerektiğine dikkat çekerken, Veysel Bey ise “*İletişim kurabilmek için, ailelerle iletişimin en kolay yolu bire bir veli ziyaretidir. Çünkü veli ziyaretine gittiğimizde öğrencinin evindeki sosyal, ekonomik yaşamını biraz daha yakından inceleme imkanına sahip oluruz. Ve dolayısıyla biz öğrenciye neler verdik, neler vermek istiyoruz, öğrencinin durumu nedir? Bunu bizzat ailesiyle birlikte yakından bire bir görüldüğünde okuldaki yapılacak olan plan, program çevreye göre olan hazırlanacak programda daha başarıya ulaşılacağına inanıyorum.*” biçiminde görüş belirterek aile ziyaretlerinin önemine dikkat çekmiştir.

Kendisiyle görüşülen öğretmenlerden Gülizar Hanım “Ailenin sorunları öğretmenle paylaşması” konusunda “*Aileler kendi sorunlarını direk olarak problemini bu konularda öğretmeni bilgilendirirse öğretmen de çocukları hakkında onlara, yani sonuçta iki birey arasındaki iyi iletişim kurmak, iletişim sağladıktan sonra hiçbir sorun kalmıyor.*” biçiminde görüş belirtmiştir.

Okul-aile iletişimindeki sorunlarla ilgili olarak “Yapıcı olmak” çözüm önerisinde bulunan Fatma Hanım “*Yani aileyi çağırıp biraz daha yapıcı bir şekilde konuşmaya çalışabilirsin*” biçiminde, Yavuz Bey ise “*Öğretmenle de diyaloglarını kuran velilerin*

hoşgörülü olmasını istiyorum. Yani benim daha doğrusu önerim bu.” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

“İletişimde öğrencinin olumsuz yönlerinden çok olumlu yönlerinin öne çıkarılması” önerisinde bulunan Kadir Bey “Özellikle öğretmen veliyle görüşme yaptığı zaman öncelikle çocukların olumsuz yönlerini, olumsuz davranışlarını, başarısızlıklarını söylemeden ziyade onun olumlu yönlerini öne çıkarırsa veli daha güvenle geliyor okula. Özellikle çocuğun başarısızlıkları hem o veli ortamında toplu olarak söylendiği zaman veliler için bu gerçekten hem onur kırıcı hem de üzücü bir durum.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Görüşülen öğretmenlerden Zeynep Hanım, okul-aile iletişimindeki sorunlara çözüm önerisi olarak “Mesafeli bir ilişki içinde olmak” görüşünü savunmuş, bu konudaki görüşünü de şöyle ifade etmiştir: *“Böyle çok iç içe geçmiş ilişkiler işin suyunu çıkartıyor bir bakıma. O yüzden o mesafe, yani öğretmen öğretmenliğini, veli veliliğini bilecek. Belli bir mesafe içerisinde ama daha samimi daha sıcak ilişkilerle saygı sevgi içinde insanlar birbirine yaklaşırsa (...), eğer bu şekilde yapılırsa zaten çok fazla problem yaşanmıyor. Herkes yerini bilecek.”*

“Ailenin duyarlı olması” ve “Veliyi sık sık okula çağırarak görüşmek” önerilerini ileri süren Abdurrahman Bey “Veliler bir kere kesinlikle duyarlı olmalı. Öğretmenler velileri sık sık çağırmalı. Veli görüşmeleri toplantılar düzenlemeli.” biçiminde görüş belirtmiştir.

“Randevulu görüşme yapılması” ve “sınıf annesi seçme yoluyla tek bir kişi ile iletişim kurulması” önerisinde bulunan Yavuz Bey “Daha çok öğretmene zaman ayırabilecek, okula zaman ayırabilecek kişiyi biz sınıf annesi olarak seçiyoruz. Demokratik bir seçimle bunu ailelerin önerileriyle yapıyoruz ve daha çok bana kalırsa biraz da o kişiyle öğretmen bağlantısı kurularak randevu şeklinde ama bu randevu dediğim gibi bire bir (...).” biçiminde görüş belirtmiştir.

4.10. Velilerin “Eğitimde Aile Katılımı Denildiğinde Ne Anlıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Velilerle görüşmeler sırasında ilk olarak “Eğitimde aile katılımı denildiğinde ne anlıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Ailelerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 15’te verilmiştir.

Çizelge 15. Velilerin “Eğitimde aile katılımı denildiğinde ne anlıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Eğitimde Aile Katılımı Denildiğinde Ne Anlıyorsunuz?	f
a.Çocukla bire bir ilgilenmek	13
b.Öğretmene yakın olup her şeyi konuşabilmek	9
c.Aile desteği	8
d.Velinin bire bir çocuğunun eğitimi içinde var olması	3
e.Öğretmen ve aile ilişkisi	3
f.Çocuğa yardımcı olmak için yapılan çalışmalar	3
g.Öğretmene yardımcı olmak	3
h.Sorunları birlikte aşmak	1
i.Velinin çocuğuyla ve öğretmeniyle iletişim içinde olarak sınıftaki durumunu öğrenmesi	1
j.Çocuğa sahip çıkmak	1
Görüşlerin toplamı	45

Çizelge 15’te görüldüğü gibi, eğitimde aile katılımından ne anlıyorsunuz sorusuna görüşmeye katılan velilerden 13’ü “Çocukla birebir ilgilenmek”, 9’u “Öğretmene yakın olup her şeyi konuşabilmek”, 8’i “Aile desteği”, 3’ü “Öğretmen ve aile ilişkisi”, 3’ü “Çocuğa yardımcı olmak için yapılan çalışmalar”, 3’ü “Öğretmene yardımcı olmak”, 3’ü “Velinin bire bir çocuğunun eğitimi içinde var olması”, 1’i “Sorunları birlikte aşmak”, 1’i “Velinin çocuğuyla ve öğretmeniyle iletişim içinde olarak sınıftaki durumunu öğrenmesi”, 1’i “Çocuğa sahip çıkmak” biçiminde tanımlamışlardır.

Aile katılımının “Çocukla birebir ilgilenmek” olduğu yönünde görüş belirten Halil Tuğrul Bey “*Eğitimde aile katılımı, yani eğitimde derken ailelerin de birebir çocuklarıyla aile olarak ilgilenmesi, maddi ve manevi yönden katılması, herhalde öyle olması lazım.*” derken, Gülşah Hanım “*Yani öğrencimizle ilgilenmek sanırım (...).*” biçiminde görüşünü ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan velilerden Havva Hanım “Eğitimde aile katılımı çocuğunla biraz daha ilgili olmak ne bileyim öğretmenleriyle daha yakından görüşmek ben o şekilde düşünüyorum yani (...).” sözleriyle aile katılımının öğretmene yakın olmak olduğuna dikkat çekerken Hatice Hanım bu konudaki görüşünü “(...) Öğretmenleriyle falan daha yakından ilgilenmek, çocuğu daha güzel eğitim alır.” biçiminde ifade etmiştir.

Eğitimde aile katılımının “Ailenin eğitime desteği” olduğu yönünde görüş bildiren İrfan Bey “Bana göre eğitimde aile katılımının önemi çocukların eğitim süresince daha iyi konumlarda oluşabilmesi ve daha iyi yerlere gelebilmesi için aile desteğinin ihtiyacı olduğu kanısındayım yani.” sözleriyle görüşünü ifade ederken Hanife Hanım “Aile katılımı denildiğinde ailenin, annenin, babanın çocuğa her zaman destek olması, ilgilenmesi, derslerinde ödevlerinde yardımcı olması, herhangi bir problemi olduğunda onunla ilgilenmesi (...).” biçiminde görüş belirtmiştir.

Aile katılımını “Velinin bire bir çocuğunun eğitimi içinde var olması” olarak tanımlayan velilerden Semra Hanım “(...) Yani ailenin çocuktan fazla yani ailenin iç içe olması gerekiyor eğitimle.” derken, Dilek Hanım “Bana göre eğitimde aile katılımı velinin birebir çocuğunun eğitimi içinde varolması demektir. Maddi manevi olarak.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Aile katılımının “Öğretmen ve aile ilişkisi” olduğu yönünde görüş belirten Fatma Hanım “Okulla öğretmenle aile ilişkisi (...).” biçiminde görüş belirtmiştir.

Velilerden birkaçı aile katılımının “Çocuğa yardımcı olmak için yapılan çalışmalar” olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Örneğin Mediha Hanım “Aile katılımı, çocukla birlikte çocuğa yardımcı olmak üzere yapılan çalışma bir anlamda birebir destek olmak (...).” diyerek görüş belirtirken Hatice Hanım “Çoluğuna çocuğuna yardımcı olmak, (...). Öğretmenle diyoloğa giriyoruz evde verdiği ödevleri evde yapamadıklarını beraber araştırıp çözmeye çalışıyoruz.” diyerek çocuğa yardımcı olmak için yapılan çalışmalardan evdeki ödevlere yardımcı olmaya dikkat çekmiştir.

Aile katılımının “Öğretmene yardımcı olmak” olduğunu düşünen velilerden Fatma Hanım “*Aile katılımı olduğunda, yani öğretmenle velinin işbirliği yapması (...) derslerle ilgili sınıf ortamında ilgili konularda yardımcı olabilmek.*” biçiminde görüş belirtmiştir.

Aile katılımının “Sorunları birlikte aşmak” olduğunu düşünen velilerden Aysel Hanım “*(...) Her sorununun ne bileyim bir sorunumuzu şeyimizi birlikte öğretmenlerimizle aşmaya çalışıyoruz (...). Bir sorun falan olduğunda gidip konuşuyoruz öğretmenimizle nasıl yapabiliriz çocuklarımızı nasıl daha çabuk böyle zararsız bir şekilde atlatabiliriz diye onlar da sağ olsunlar ellerinden geldiğince tarif ediyorlar, anlatıyorlar, birlikte aşmaya çalışıyoruz.*” diyerek görüşünü ifade etmiştir.

Aile katılımını “Velinin çocuğuyla ve öğretmeniyle iletişim içinde olarak sınıftaki durumunu öğrenmesi” olarak tanımlayan Betül Hanım “*Velinin öğrencisiyle, öğretmeniyle diyalog içinde olup sınıftaki durumunu öğrenmesi.*” sözleriyle görüşünü belirtmiştir.

Eğitimde aile katılımının “Çocuğa sahip çıkmak” olduğunu bildiren Işık Hanım “*Eğitimde aile katılımı olmazsa olmaz, aile mutlaka çocuğunu desteklemeli, okuluna sahip çıkmalı, çocuğuna sahip çıkmalı, bu olmazsa olmazları, yani eğitimin.*” diyerek görüşünü ifade etmiştir.

4.11. Velilerin “Size Göre Okul-Aile İletişimi Ne Demektir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Görüşmeler sırasında velilere ikinci olarak “Okul-aile iletişimi denildiğinde ne anlıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları çizelge 16’da verilmiştir.

Çizelge 16’da görüldüğü gibi okul-aile iletişiminin ne olduğuna ilişkin olarak ailelerin 12’si “Çocuklar için yapılması gerekenler konusunda iletişim kurmak”, 8’i “Her türlü konuda diyalog”, 3’ü “Okulla aile arasında sürekli ilişki”, 3’ü “Çocuğun evdeki ve okuldaki yaşantısı ile ilgili karşılıklı bilgi alış-verişi”, 2’si “Bire bir veli-öğretmen

görüşmesi”, 1’i “Öğretmenle yakın olmak”, 1’i “Çocuğu desteklemek”, 1’i “Okula destek olmak” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çizelge 16. Velilerin “Size göre okul-aile iletişimi ne demektir?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Size Göre Okul-Aile İletişimi Ne demektir?	f
a.Çocuklar için yapılması gerekenler konusunda iletişim kurmak	12
b.Her türlü konuda diyalog	8
c.Okulla aile arasında sürekli ilişki	3
d.Çocuğun evdeki ve okuldaki yaşantısı ile ilgili karşılıklı bilgi alış-verişi	3
e.Bire bir veli-öğretmen görüşmesi	2
f.Öğretmenle yakın olmak	1
g.Çocuğu desteklemek	1
h.Okula destek olmak	1
Görüşlerin toplamı	31

Okul-aile iletişimini “Çocuklar için yapılması gerekenler konusunda iletişim kurmak” olarak tanımlayan velilerden Dilek Hanım “Okul aile iletişimi veli, öğretmen, idareci ve öğrenci dörtgeninde bütün herkesin bir arada olarak çocukların en iyi eğitimi almasını sağlayacak şekilde kurulan iletişimdir.” diyerek, Gülşah Hanım “(...) Öğretmenimizle devamlı görüşmek, iletişim kurmak, öğrenci hakkında bilgi almak veya bizim yapabileceklerimizi öğrenmek.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Okul-aile iletişimini “Her türlü konuda diyalog” olarak tanımlayan velilerden Halil Tuğrul Bey “Okul-aile iletişimi eğer her okulda bu türden bir birim varsa okulla aile arasındaki her türlü sorunlarının tartışılabilirdiği bir platform yaratılması ve bu konuların görüşülmesi anlamında anlıyorum.” sözleriyle, Nihal Hanım ise “Şimdi iletişim birbirimizin karşılıklı diyalogumuz demektir (...). Şimdi öğretmenlerimizle, müdürlerimizle, müdür yardımcılarımızla ben birebir her zaman diyalog halindeyim (...).” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Okul-aile iletişiminin “Okulla aile arasında sürekli ilişki” olduğunu belirten velilerden Ayşen Hanım “(...) Sürekli iletişim halinde olması çok önemli ailenin okulla sürekli öğretmenlerle iç içe olması, öğretmenlerle görüşmesi okulla yani sürekli bağlılık halinde olması çok önemli.” derken, Naciye Hanım “Okulla aile arasındaki ilişkinin

hiçbir zaman kopmamasını düşünüyorum ve öyle de yapmaya çalışıyoruz. Öğretmenle olsun idarelerle olsun her zaman birebir görüşmeler yapmaya çalışıyoruz.” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Velilerden, okul aile iletişimini “Çocuğun evdeki ve okuldaki yaşantısı ile ilgili bilgi alış-verişi” olarak tanımlayan Mehmet Bey, bu konudaki görüşünü “Okul-aile iletişimde çocuğun şöyle söyleyeyim okuldaki durumuyla evdeki durumunu okul idaresi ve öğretmeniyle karşılıklı görüşerek, bu konuda bilgi alışverişinde bulunmak. Çocuğun okuldaki sosyal yaşantısıyla evdeki sosyal yaşantısı arasında bilgi alışverişinde bulunmak olarak söyleyeyim.” biçiminde ifade ederken, Hüsniye Hanım “(...) çocuğumuzun bizim göremediklerimizi öğretmenin gördüklerini bize yansıtması yani bizim göremediklerimizi öğretmen görüyor. Öğretmenin göremediklerini biz görüyoruz. Yani böyle.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Okul-aile iletişimini “Bire bir veli-öğretmen görüşmesi” olarak algılayan velilerden Havva Hanım “Okul ve aile iletişimi yani öğretmenle direk birebir görüşmek, onunla ne bileyim yani yüzyüze, çocuğunun derslerini o şekilde sormak (...) diye düşünebiliyorum.” sözleriyle bu konudaki görüşünü ifade etmiştir.

Okul-aile iletişiminin “Öğretmenle yakın olmak” olduğunu belirten Fatma Hanım “Okulla öğretmenle aile ilişkisi, öğretmenle yakın olup mesela nasıl anlatayım; en ufak bir şeyde öğretmene açık olabilmem yani anlatabileceğim her şeyi öğretmenle konuşabilmem benim için önemli (...)” biçiminde görüş belirtmiştir.

Görüşmeye katılan velilerden Işık Hanım “Ailenin (...), çocuğunu eğitim ve öğretimde, öğretimin her basamağında çocuğunu desteklemesini anlıyorum.” biçiminde görüş belirterek okul-aile iletişiminin, “Çocuğu desteklemek” olduğunu ileri sürmüştür.

Okul-aile iletişimini “Okula destek olmak” olarak düşünen Nermin Hanım “Okul-aile iletişimi derken, tabi ki okulda öğretmenlerimizle, müdür beye bunlara destek olmamız her zaman gerekli. Ya maddi, manevi konuda eğer okulumuzun bir ihtiyacı varsa

bunlara tabi ki iletişim kurulmalı, bunlara destek olunmalı.” biçiminde görüş belirtmiştir.

4.12. Velilerin “Okul-Aile İletişimi Konusunda Çocuğunuzun Okulunda Neler Yapılmaktadır?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Velilerle görüşmeler sırasında üçüncü olarak “Okul-aile iletişimi konusunda çocuğunuzun okulunda neler yapılmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 17’de verilmiştir.

Çizelge 17. Velilerin “Okul-aile iletişimi konusunda çocuğunuzun okulunda neler yapılmaktadır?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Okul-Aile İletişimi Konusunda Çocuğunuzun Okulunda Neler Yapılmaktadır?	f
a.Velilerin katılacağı etkinlikler (seminer, kurs, eğlence, gösteri, gezi, vs.)	20
b.Toplantı	8
c.Pek bir şey yapılmıyor.	7
d.Birebir görüşme	2
e.Okul-aile birliği çalışmaları	1
f.Bilmiyorum	1
Görüşlerin toplamı	39

Çizelge 17’de görüldüğü gibi çocuklarının okulunda okul-aile iletişimine yönelik ne tür etkinlikler yapıldığına ilişkin kendisiyle görüşülen velilerden 20’si “Velilerin katılacağı etkinlikler düzenlendiğini”, 8’i “Toplantı yapıldığını”, 7’si “Pek bir şey yapılmadığını”, 2’si “Bire bir görüşme yapıldığını”, 1’i “Okul-aile birliği çalışmaları yapıldığını”, 1’i de “Bilmediği” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çocuğunun okulunda okul-aile iletişimini sağlamak için “Velilerin katılacağı etkinlikler” düzenlendiğini belirten velilerden Muazzez Hanım “(...) Yani kermeslerimiz oluyor, eğlencelerimiz, okulla ilgili düzenlemeler, çok güzel şeyler yapıyorlar yani okulla ilgili (...)” sözleriyle, Hatice Hanım “(...) Okul genelinde de kermesler düzenleniyor mesela, gözleme falan yapıyoruz bahçede, satılıyor, okula gelir olarak, okulun boyasına şeyine yardımcı oluyor, temizliğinde şeyinde (...)” diyerek, Sevim Hanım “(...) Aileler böyle okul aile birliği falan yani toplanıyor. Geçen mesela gezilere falan gidildi. Öyle şeyler yapılıyor mesela (...)” sözleriyle görüşünü

belirtirken, Aysel Hanım “(...) Yani ne gibi şeyler yapılıyor, eğlenceler yapılıyor, ondan sonra konuşmalar ne bileyim gösteriler yapılıyor. Folklor gibi, çocukların piyes gösterileri oluyor, o şekilde gösteriler yapılıyor, yarışmalar oluyor okulumuzun bahçesinde(...)” biçiminde görüş belirtmiştir.

Okulda okul-aile iletişimini sağlamak için toplantılar yapıldığını belirten velilerden Betül Hanım “Valla veli toplantıları, okul-aile birliği toplantıları, biz bilgilendiriliyoruz her konuda, bunlar yapılıyor.” biçiminde, Dilek Hanım ise “İletişimle ilgili idarecilerimiz olsun, öğretmen arkadaşlarımız ve okul aile birliği olsun bu konuda gerekli toplantıları dönem içerisinde tekrar tekrar bizlerle yapıyorlar biz de bu kurul toplantılarında çocuklara nasıl yardımcı olunacağı konusunda görüşlerimizi bildiriyoruz (...)” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çocuğunun devam ettiği okulda okul-aile iletişimi adına pek bir şey yapılmadığını ileri süren velilerden Hanife Hanım “Oluyor ama yani ben o konuda çok fazla destek aldığımı söyleyemem. Daha çok kendi kendime, öğretmenle daha çok ” sözleriyle Fatma Hanım “Bizim okulumuzda mı? Valla bizim okulumuzda pek öyle yani öbür okullar kadar faaliyetleri yok açıkçası. Yani aileler olsun birbirine bağlı değil (...)” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Okul-aile iletişimini sağlamada bire bir görüşmeler yapıldığını belirten velilerden Mediha Hanım “Okul-aile iletişimi arasında (...) velilerle birebir görüşmeler çocuklar hakkında bu tür şeyler.” sözleriyle, Işık Hanım ise “(...) Özel görüşmeler yapılıyor öğretmenimizle, biz evde sorunlar yaşadığımızda öğretmenimizle birebir görüşmeler yapıyoruz.” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çocuğunun devam ettiği okulda okul-aile iletişimi konusunda “Okul-aile birliği çalışmaları” yapıldığını belirten İrfan Bey “Valla şu anda gördüğüm kadarıyla bana göre işe yaramayan bir okul aile birliği var. Bana göre hiçbir katkısı yok.” biçiminde görüş bildirerek okul genelinde okul aile birliği çalışmalarının olduğuna ancak işlevsel olmadığına dikkat çekmiştir.

Kendisiyle görüşülen velilerden Sevim Hanım ise bu soruyu “*Bilmiyorum ben.*” biçiminde yanıtlamıştır.

4.13. Velilerin, “Çocuğunuzun Öğretmeni Sizinle İletişim Kurmak İçin Hangi Yolları Kullanıyor?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Velilerle görüşmeler sırasında dördüncü olarak “Çocuğunuzun öğretmeni sizinle iletişim kurmak için hangi yolları kullanıyor?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları çizelge 18’de verilmiştir.

Çizelge 18. Velilerin “Çocuğunuzun öğretmeni sizinle iletişim kurmak için hangi yolları kullanıyor?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Çocuğunuzun öğretmeni Sizinle İletişim Kurmak İçin Hangi Yolları Kullanıyor?	f
a.Toplantı	27
b.Yüz yüze görüşme	26
c.Telefon görüşmeleri	19
d.Eve not gönderme	5
e.Ev ziyareti	1
Görüşlerin toplamı	78

Çizelge 18’de görüldüğü gibi okul-aile iletişimini sağlamada sınıf öğretmenin kullandığı yollar ile ilgili olarak velilerden 27’si “Toplantı”, 26’sı “Yüz yüze görüşme”, 19’u “Telefon görüşmeleri”, 5’i “Eve not gönderme”, 1’i “Ev ziyareti” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenin kendileriyle iletişim kurmada “Toplantı” yolunu kullandığını belirten velilerden Naciye Hanım bu konudaki düşüncesini “*Neler yapıyor toplantı yapıyor öğretmenimiz genel olarak sık sık da yapıyor gerçekten yani toplantılarda görüşlerimizi birbirimize sunuyoruz öğretmen bize biz öğretmene bu şekilde.*” sözleriyle, Hüsnüye Hanım ise “*Çok çok sık yaptığı yani iki üç ayda bir toplantı.*” biçiminde ifade etmiştir.

Öğretmenin iletişimi sağlamada “Yüz yüze görüşme” yolunu kullandığını belirten velilerden Mehmet Bey “*(...) Gerekirse de okul çıkışında veya müsait olduğu dönemlerde yüz yüze görüşerek de iletişim kurabiliyoruz.*” sözleriyle okul çıkışında ya

da öğretmen müsait olduğunda yüz yüze görüşebildiğine dikkat çekerken, Mediha Hanım “(...) Veliyle çocuklarında problem gördüğü velileri okula çağırıp birebir görüşme (...)” sözleriyle problem yaşandığında birebir ailelerle görüşmelere dikkat çekmiş; İrfan Bey ise “Öğretmenle direk olarak konuşabiliyoruz. Öğretmenimiz direk bizimle konuşma olanağı bulabiliyor. Bazen biz soruyoruz, öğretmenimiz direk uyarıyor bu gibi konularda karşılıklı fikir alışverişi yapıyoruz.” biçiminde görüş belirterek öğretmenle direk olarak konuşabildiğini belirtmiştir.

Sınıf öğretmenin iletişim kurmada kullandığı yollardan biri olarak “Telefon görüşmeleri”ni ifade eden velilerden Selma Hanım “Telefon eder, gerekirse her gün görüşürüz (...)” Sözleriyle, Mehmet Bey “İletişim kurmak için şunu söyleyeyim; öğretmenimizin cep telefonu sınıftaki tüm velilerde var. En ufak bir sıkıntıda aramamızı söylüyor. Vakitli vakitsiz kendisini arayabiliyoruz.” sözleriyle, Halil Tuğrul Bey “(...) Çok özel olduğu zaman telefonla iletişime geçip özel görüşme yapıyorlar. Bu şekilde devam ediyor yani iletişim olarak.” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenin iletişimi sağlamada “Eve not gönderme” yolunu kullandığını belirten velilerden Gülşah Hanım “Öğretmenimiz, gayet bizimle iletişim kurmak için her yolu deniyor. Sürekli okuldayız başta bir kere, sürekli bize haber gönderir. Bilgi alır (...)” sözleriyle öğretmenin sürekli eve not gönderdiğine dikkat çekerken, Hüsniye Hanım “Yani gerektiğinde çocuğuma kağıt yazıp gerektiğinde çağırıyor. (...)” sözleriyle Hatice Hanım “(...) Fotokopi kağıdı çektirip çocuklara dağıtıyor. Yarın toplantı var aileleriniz gelsin diye. Biz de geliyoruz.” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenin iletişim kurmada kullandığı yollardan biri olarak “Ev ziyareti”ni ifade eden ailelerden Mediha Hanım “(...) Ev ziyaretleri, bu tür şeyler iletişim amaçlı.” biçiminde görüş belirterek iletişim amaçlı ev ziyaretlerinin de yapıldığına dikkat çekmiştir.

4.14. Velilerin “Öğretmenle Genelde Hangi Durumlarda ya da Konularda İletişim Kuruyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Ailelerle görüşmeler sırasında ailelere beşinci olarak “Öğretmenlerle hangi durumlarda ya da konularda iletişim kuruyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 19’da verilmiştir.

Çizelge 19. Velilerin “Öğretmenlerle genelde hangi durumlarda ya da konularda iletişim kuruyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Öğretmenle Genelde Hangi Durumlarda ya da Konularda İletişim Kuruyorsunuz?	f
a.Çocuğun derslerdeki durumu	26
b.Çocukla ilgili özel problemler ve çözüm yolları	12
c.Çocuğun okuldaki davranışları	6
d.Çocuğun arkadaşlarıyla olan ilişkileri	5
e.Çocuğun yönlendirilmesi konusunda yapılabilecekler	4
f.Çocuğun ilgi alanları	2
g.Ailevi problemler	2
h.Ailenin evde neler yapabileceği	2
Görüşler toplamı	59

Çizelge 19’da görüldüğü gibi kendisiyle görüşülen velilerin öğretmenle iletişim kurdukları durumlara ve konulara ilişkin olarak 26’sı “Çocuğun derslerdeki durumu”, 12’si “Çocukla ilgili özel problemler ve çözüm yolları”, 6’sı “Çocuğun okuldaki davranışları”, 5’i “Çocuğun arkadaşlarıyla olan ilişkileri”, 4’ü “Çocuğun yönlendirilmesi konusunda yapılabilecekler”, 2’si “Çocuğun ilgi alanları”, 2’si “Ailevi problemler”, 2’si “Ailenin evde neler yapabileceği” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenle daha çok “Çocuğun derslerdeki durumu” hakkında iletişim kurduklarını belirten velilerden Mehmet Bey “Genellikle şöyle söyleyeyim daha çok biz öğretmenimizden yardım alıyoruz. Ders çalışması konusunda veya işte öğrencinin ödevini anlayamadığı konularda (...)” sözleriyle Nermin Hanım “Dersleri konusunda, (...) bir sorunu olup olmadığını soruyoruz genelde. Derslerinde hani biraz gerileme olduğu zaman öğretmenimizle birebir bunda çalışmalar yapıyoruz.” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenle “Çocukla ilgili özel problemler ve çözüm yolları” hakkında iletişim kurduklarını belirten velilerden Fatma Hanım “*Hangi durumlarda? Mesela bazen okula gitmek istemeyişi, yani sınıfa gelmek istemeyişi sebebiyle(...).*” biçiminde görüşünü belirterek çocuğun okula gitmek istememesi konusundaki problem hakkında görüşüldüğüne dikkat çekerken, Nihal Hanım “*(...) Bazı problemler yaşıyoruz şöyle öğretmenimizle ilgili bir problemimiz yok ama çocuğum biraz içine kapanık olduğu için gerçekten bazen bazı sıkıntılarımız oluyor diğer çocuklardan kaynaklanan (...) bazı problemlerimiz oluyor tabi ama öğretmenimiz üzerinde durarak ilgileniyor.*” biçiminde görüş belirtmiştir.

Öğretmenle, “Çocuğun okuldaki davranışları” hakkında iletişim kurduklarını belirten velilerden Sevim Hanım “*(...) Ne bileyim çocuğumuzun durumu olsun her konuda kurabiliyoruz iletişim yani. En çok yani çocuğun yaramazlıkları, işte kavga dövüş olaylarında ya da durumları hakkında yani genel olarak nasıl gidiyor iyi mi kötü mü o durumlarda yani konuşuyoruz.*” sözleriyle, Nuray Hanım ise “*(...)Mesela davranışlarında yani hal ve hareketlerinde, o tür.*” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenle “Çocuğun arkadaşlarıyla olan ilişkileri” hakkında iletişim kurduğunu belirten velilerden Betül Hanım görüşünü “*Sınıf içerisindeki arkadaşlarıyla olan davranışları (...).*” Sözleriyle, Fatma Hanım “*(...) Arkadaşlarıyla olan samimiyetiyle ilgili yani aralarındaki bağlılık nasıl, iletişimleri nasıl bu kadar.*” sözleriyle, Mehmet Bey “*(...) Arkadaşlarıyla olan sorunlarıyla sınıfta yaşananlarla ilgili olumsuz veya olumlu konularla ilgili de bilgiler alıyoruz.*” sözleriyle, Selma Hanım ise “*(...) Bir de işte sosyal ilişkisi nasıl arkadaşlarıyla onu o, çok önemli uyum sağlayabiliyor mu kurallara onları görüşüyorum (...).*” biçiminde belirterek çocuğunun arkadaşlarıyla olan sosyal uyumuyla ilgili iletişim kurduğuna dikkat çekmiştir.

Öğretmenle “Çocuğun yönlendirilmesi konusunda yapılabilecekler” hakkında iletişim kurduklarını belirten velilerden Işık Hanım “*Olumlu yönde, çocuğumun mesela çok sosyal olduğunu, çok girişken olduğu konusunda sürekli öğretmenler odasında olsun veya bire bir yüz yüze görüşmelerimizde olsun çok olumlu tepkiler verdiğini, bunun yani daha nasıl geliştirilebileceği konusunda görüşüyoruz sürekli, çünkü çok sosyal*

olduğunu, lider bir yapısının olduğunu söylüyor, bunu daha aktif hale nasıl getirebiliriz, çocuğa okulumuz yeterli mi diye soruyor, bu konularda görüşüyoruz yani (...).” sözleriyle, Hatice Hanım “(...) Faaliyetle, ne gibi faaliyetler olursa katılabilir şey yapabilir diye onları konuşuyoruz. Gelişimi nasıl, benim yardımcı olabileceğim yani eksik bir şeyi varsa, ondan sonra gelişimde bilemediği geri kaldığı konular varsa onlarda (...).” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenle “Çocuğun ilgi alanları” hakkında görüştüğünü belirten velilerden Ayla Hanım “Sosyal faaliyetleri başta, mesela satranç çok seviyor. Bu sene iki seneden beri birle ikinci sınıfta satranç devamlı, onun üzerine eğilim verdik öyle gidiyor. Bedensel eğitimleri güzel, başka daha yeniler bir de benim için daha ikinci sınıf olduğu için yeni. Bunlar daha tam alma zamanı, daha sonra daha da ilerler (...).” biçiminde görüş belirtmiştir.

Öğretmenle “Ailevi problemler” hakkında görüştiklerini belirten velilerden Semra Hanım “Valla her konuda iletişim kurarız. Yani aile sorunları oluyor. Bu çocuğa yansıyor, yani en azından gelip hocamızla görüşürüz. Hocam işte bu şekil bir durum var çocuğumuz bundan etkileniyor. (...) Sorunlarını mesela biz anlatırız. Yani geliriz, hocam işte şöyle şöyle oldu. O da bize, yani biz bile yani aile sorunlarımıza destek aldığımız oluyor yani hocalarımızdan sağ olsun.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Öğretmenle “Ailenin evde neler yapabileceği” hakkında iletişim kuran velilerden Gülşah Hanım “(...) Çok en iyi gözeteci öğretmen zaten. O da bize bilgi veriyor, çocuğumuzun ne durumda olduğunu söylüyor. Biz de ona göre çocuğumuza davranmaya çalışıyoruz. Bazen yazılı notlar alıyoruz, öğretmenimiz yolluyor. İşte nasıl davranmamız gerektiğini bize söylüyor bu şekilde.” biçiminde görüş belirtmiştir.

4.15. Velilerin “Öğretmenle Başka Hangi Durumlarda ya da Konularda İletişim Kurmak İstersiniz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Velilerle görüşmeler sırasında altıncı olarak “Öğretmenle başka hangi durumlarda ya da konularda iletişim kurmak istersiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 20’de verilmiştir.

Çizelge 20. Velilerin “Öğretmenle başka hangi durumlarda ya da konularda iletişim kurmak istersiniz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Öğretmenle Başka Hangi Durumlarda ya da Konularda İletişim Kurmak İstersiniz?	f
a.Gerek kalmıyor	19
b.Çocuğun güçlü yanlarının geliştirilmesi	3
c.Okulda yaşanan sorunlar	2
d.Çocuğun davranışları	2
e.Evde anne baba tutumları hakkında bilgi alma	1
f.Velilerin birbirleriyle iletişimlerinin sağlanması	1
g.Çocuğun dersteki durumu	1
h.Ailevi problemler	1
Görüşler toplamı	31

Çizelge 20’de görüldüğü gibi velilerin öğretmenle iletişim kurmak istedikleri diğer durumlara ve konulara ilişkin olarak 19’u “Gerek kalmıyor”, 3’ü “Çocuğun güçlü yanlarının geliştirilmesi”, 2’si “Okulda yaşanan sorunlar”, 2’si “Çocuğun davranışları”, 2’si “Evde anne baba tutumları hakkında bilgi alma”, 1’i “Velilerin birbirleriyle iletişimlerinin sağlanması”, 1’i “Çocuğun dersteki durumu”, 1’i “Ailevi problemler” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenle iletişim kurmak istediği durum ya da konuları “Gerek kalmıyor” biçiminde ifade eden Dilek Hanım “Öğretmenimizle aramızda çok sağlıklı bir ilişki var. Herhangi bir ekstra görüşmeye ihtiyaç duymuyorum herhangi bir konuda.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Öğretmenle “Çocuğun güçlü yanlarının geliştirilmesi” hakkında iletişim kurmak isteyen Hanife Hanım “Başka hangi konularda mesela çocuklar çok fazla sosyal yönden bir eğlenceleri bir şeyleri yok yani. Daha fazla olmasını isterim öğretmenlerin daha fazla bir şeyler yapmalarını isterim (...).” biçiminde görüş belirterek çocukların sosyal ortamlarının geliştirilmesi için öğretmenlerin daha fazla bir şeyler yapmalarını istemiştir.

Görüşmecilerden “Okulda yaşanan sorunlar” hakkında öğretmenle iletişim kurmak isteyen Fatma Hanım “(...) Yani önemli bir sorun varsa onunla ilgili, çocukla ilgili bir problem varsa onlarla ilgili.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Öğretmenle “Çocuğun davranışları” hakkında iletişim kurmak isteyen Betül Hanım “Yani daha bizim eksik olduğumuz evin içinde de kardeşiyle olsun, bizimle olsun davranışlarında bizim davranışlarımızın nasıl olması gerektiğini, ona nasıl yaklaşmamız gerektiğini onları tartışmak, konuşmak isterim.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Öğretmenle “Velilerin birbirleriyle iletişimlerinin sağlanması” hakkında görüşmek isteyen Fatma Hanım “Ya bazen çocukların arasında bir tartışma bir şey olduğu zaman velilerin de yani görüşülmesi gerektiğini konuşuyorum veyahut öğretmenize durumumuzu açıklayıp öğretmenimizin o veliyle karşı taraftaki veliyle görüşmesini sağlıyoruz o şekilde gene.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Öğretmenle “Çocuğun dersteki durumu” hakkında iletişim kurmak isteyen Mediha Hanım “Başka genelde ben şahsen davranışları konusunda, ders notları konusunda, işte dersleri anlama yeteneği, derslerini tamamiyle yapıp yapmadığı konusunda, bu tür şeylerde iletişim kurarım.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Çocuğun öğretmeniyle “Ailevi problemler” hakkında iletişim kurmak isteğini dile getiren Gülşah Hanım, “Öğretmenimizle her türlü iletişimi kurabiliyoruz zaten. Ailevi konularımız bile işin içine girebiliyor. Eşinizle tartışmalarınız veya çocuğumuzla olan sorunlarımız. Bunları bile anlatmak istediğimizde eğer ki biz anlatabiliyorsak biz bunları dinleyebiliyoruz zaten. Bize bilgi veriyor ne yapmamız gerektiğini söylüyor.” biçiminde görüş belirterek öğretmenlerin ailevi problemleri dinlediğine dikkat çekmiştir.

4.16. Velilerin, “Okul-Aile İletişiminin Çocuğun Akademik ve Sosyal Yaşamına Katkısı Konusunda Neler Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Velilerle görüşmeler sırasında yedinci olarak “Okul-aile iletişiminin çocuğun akademik ve sosyal yaşamına katkısı konusunda neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 21’de verilmiştir.

Çizelge 21. Velilerin “Okul-aile iletişiminin çocuğun akademik ve sosyal yaşamına katkısı konusunda neler düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Okul-Aile İletişiminin Çocuğun Akademik ve Sosyal Yaşamına Katkısı Konusunda Neler Düşünüyorsunuz?	f
a.Çocuğun özgüveninin artması	11
b.Çocuğun mutlu olması	8
c.Başarı artışı	8
d.Çocuğun başıboşluk duygusu yaşamaması	7
e.Arkadaşlık ilişkilerinin gelişmesi	5
f.Çocuğun öğretmeniyle daha rahat iletişim kurması	5
g.Çocukta olumlu davranış değişikliği	4
h.Çocuğun sorumluluk bilincinin gelişmesi	4
i.Velinin çocuğunu daha yakından tanınması	1
Görüşler toplamı	53

Çizelge 21’de görüldüğü gibi okul-aile iletişiminin çocuğun akademik ve sosyal yaşamına katkısına ilişkin velilerin 11’i “Çocuğun özgüveninin artması”, 8’i “Çocuğun mutlu olması”, 8’i “Başarı artışı”, 7’si “Çocuğun başıboşluk duygusu yaşamaması”, 5’i “Arkadaşlık ilişkilerinin gelişmesi”, 5’i “Çocuğun öğretmeniyle daha rahat iletişim kurması”, 4’ü “Çocukta olumlu davranış değişikliği”, 4’ü “Çocuğun sorumluluk bilincinin gelişmesi”, 1’i “Velinin çocuğunu daha yakından tanınması” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Okul-aile iletişiminin, “Çocuğun özgüvenini arttırdığını” belirten Naciye Hanım “Kendine güveniyor evet çocuğum kendine güveniyor tabi ki.” sözleriyle Nilgün Hanım “Tabi ki yani öğretmenle konuştuğumuz zaman özellikle öğretmen ona herhangi bir şeyini söylediği zaman biz de konuşuyoruz, hani bak öğretmen sana güveniyormuş dediğimiz zaman kendine güven geliyor, daha iyi çalışıyor öğretmenimi

utandırmamalıyım bana güveniyormuş diyor daha güzel oluyor her şey.” sözleriyle bu görüşü ifade etmişlerdir.

Okul-aile iletişiminin “Çocuğun mutlu olmasını” sağladığı yönünde görüş belirten Fatma hanım *“Ya çocuğumla mesela ben ne kadar ilgilenirsem, çocuğum yani arkasında ailesinin olduğunu, annesinin öğretmeniyile ne kadar yani diyalogda olduğunu memnun kalıyor tabi ki.”* diyerek, Hanife Hanım ise *“Çok fazla etkiliyor evet. Ben eğer mesela pasif bir veli olsaydım çocuğumla ilgilenmeseydim. Benim gelip öğretmeniyile konuşmam bile çocuk için çok büyük bir gurur oluyor. İşte benim annem geldi bugün konuştu.”* biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Görüşmecilerden Nevin Hanım *“Yani tabi ki birebir etkiliyor. (...) Başarısı yani hareketleri öğretmenimizin yönlendirmesiyle velinin de artısıyla değişiyor.”* sözleriyle Semra Hanım *“Mesela şimdi ödev yapması (...). Çünkü bire bir iç içe olduğumuz için annenin de veya babanın okulla ne kadar teması olduğunu bildiği için yani derslerine yansıyor öncelikle. Öncelikle derslerle alakalı olduğu için zaten okul, bu sefer ne yapıyor çocuk, veli işte annem, bir şey diyemez. Yani biliyor en azından öğretmene söyler, yapar diye hata yapmalarını engelliyor. Bence yani en çok eğitiminde katkılı oluyor.”* sözleriyle, Hüsnüye Hanım *“Yani öğretmenle çocuk hepimiz bir olduğu için çocuklarımızın başarısı daha çok fazla artıyor. Yani daha iletişimimiz daha iyi olduğu için çocuklar yani gelip sorduğumuz için, her an devamlı kontrol ettiğimiz için daha çok başarı elde ediyoruz (...).”* biçimindeki görüşleriyle okul-aile iletişiminin “Başarı artışına” etkisi olduğuna dikkat çekmişlerdir.

Okulla ile aile arasındaki iletişimin “Çocuğun başıboşluk duygusu yaşamamasını” sağladığına dikkat çeken Nihal Hanım *“(…) Daha sonra bir takip duygusunun olduğunu hissediyorum çocuğumun yani, şimdi ben bütün öğretmenlerle diyalog halindeyim. Yani olumlu olarak çok fazla bir şey hissediyorum yani bu konuda çocuğum, en azından takip edildiğini hissediyor. Annesinin varlığını burada hissediyor, okulda hissediyor (...).”* sözleriyle, Hüsnüye Hanım *“(…) Yani arkasına düşmesek sormasak çocuklar ay nasıl olsa bizi umursamıyor, sormuyor diye daha kaygısız oluyorlar daha şey yapmıyorlar. Ama her sorduğumuz için daha çok ben verim*

aldığımızı düşünüyorum çocuklarımızdan. Arkasında olduğumuzu en azından biliyorlar, hissediyorlar anne baba olarak.” sözleriyle ifade etmişlerdir.

Okul-aile iletişiminin “Arkadaşlık ilişkilerini geliştirdiğini” belirten Fatma Hanım *“Yani muhakkak mesela bir kızımın mesela bir arkadaşlarıyla bir sorunu olduğu zaman, bana anlattığı zaman, ben de öğretmenine söylediğim zaman; yani en azından arkadaşlarıyla olan bir samimiyeti daha farklı oluyor”* sözleriyle, Betül Hanım *“Yani öğretmeniyle ilişkileri iyi olursa öğretmenini severse elbette ki arkadaşlarını severse iletişimi arkadaşlarıyla öğretmeniyle olan diyalogları çok daha farklı olur daha severek daha içten daha gönüllü gelir, o şekilde.”* biçiminde görüş belirtmişlerdir.

“Çocuğun öğretmeniyle daha rahat iletişim kurmasının” okul-aile iletişimine bağlı olduğuna dikkat çeken Muazzez Hanım *“Çocuğumu çok iyi etkiliyor. Çocuğum çok sessizdi. Şu an benim ilgilenmemle çocuğum çok çok açıldı öğretmenine, okula karşı. Yani dördüncü yılda daha çok fark ettim çocuğum, öğretmenine okula daha ilişkili.”* biçiminde görüş belirtmiştir.

Okulla aile arasındaki iletişimin “Çocukta olumlu davranış değişikliği” yarattığına dair Halil Tuğrul Bey *“Yani şu şekilde ee ev düzeninde dış fırçalama giyim tarzındaki o tür konularda bazı bilgiler alıyorlar tabi o konuda etkili oluyor...”* sözleriyle Sevim Hanım *“Evet çünkü öğretmen konuştuğu zaman daha bir farklı oluyor. Biz evde ne kadar da birşeyler istesek bazen dinlemeyebiliyor. Ama öğretmeni söylediğinde daha mecbur hissediyor kendini daha bir değişim oluyor.”* sözleriyle, Nevin Hanım ise *“Yani hareketleri öğretmenimizin yönlendirmesiyle velinin de artısıyla değişiyor. Öyle işte.”* biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Okul-aile iletişiminin “Çocuğun sorumluluk bilincini geliştirdiği” yönünde Gülşah Hanım *“Ya iletişim öğretmenle ve okul-aile birliğiyle iletişim halinde olduk mu çocuk mecburen bazı şeyleri yapmak istemediği şeyleri bile öğretmenin söyledikleriyle yapmaya çalışıyor. Bizi dinlemeyen çocuklar öğretmenlerini dinliyor zaten başta ya öğretmen korku değil aslında sadece saygı veya sevgi o var endişe var aslında çocukta ama korku endişesi değil.”* Sözleriyle Nermin Hanım *“Bizim okula gelip gitmemiz tabi*

ki öğrencimizin sorumluluklarını kabul etmesi demek. Hani beni takip ediyorlar diye düşünerek yani herhangi bir yanlış yola sapmamasını gerektiriyor.” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Okul-aile iletişiminin “Velinin çocuğunu daha iyi tanınmasına” olanak sağladığına dikkat çeken Işık Hanım “Öğretmenle iletişim kurmanın, ya veli şimdi çocuk sabah kalkıyor okula geliyor ve çocuk bizimle daha çok zaman geçiriyor, öğretmeniyle arkadaşlarıyla daha çok zaman geçiriyor, ailenin gözden kaçırdığı şeyler çok fazla oluyor ve çoğu zaman çocuğunu tanımıyor aile, çocuk buradan gittiğinde de sokakta olduğu için tanımıyor çocuğunu, eğer öğretmeniyle veya çocuğunu tanıyan, okulda tanıyan mesela hizmetliler oluyor, okul idaresi oluyor, onlarla görüştüğünde veli çocuğunun farklı yönlerini de tanıma imkanı buluyor. Bu açıdan olumlu buluyorum tabi ki, yani anne-baba olarak biz çocuğumuzu çok iyi tanımıyoruz, çok iyi gözlemlemiyoruz. Çünkü bulduğumuz zamanlar kısıtlı, bire bir çocuğumuzla ilgilendiğimiz zamanlar kısıtlı, bu açıdan daha iyi tanımamıza yardımcı oluyor, çocuğumuzun sosyal özelliklerini, fiziki özelliklerini bile gözden kaçırabiliyoruz, daha iyi tanıyoruz.” biçiminde görüş belirtmiştir.

4.17. Velilerin “Öğretmenle İletişim Kurma Konusunda Ne Tür Sorunlar Yaşıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Velilerle görüşmeler sırasında sekizinci olarak “Öğretmenle iletişim kurma konusunda ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları çizelge 22’de verilmiştir.

Çizelge 22. Velilerin “Öğretmenle iletişim kurma konusunda ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Öğretmenle İletişim Kurma Konusunda Ne Tür Sorunlar Yaşıyorsunuz?	f
a.Sorun yaşanmıyor	29
b.Sınıfın kalabalık olması nedeniyle öğretmenin her veliye yeterince zaman ayıramaması	1
Görüşler toplamı	30

Çizelge 22’de görüldüğü gibi velilerin öğretmenle iletişim kurma konusunda yaşanan sorunlara ilişkin olarak 29’u “Sorun yaşanmıyor”, 1’i “Sınıfın kalabalık olması nedeniyle öğretmenin her veliye yeterince zaman ayıramaması” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenle iletişim kurmada “Sorun yaşamadığını” belirten Mehmet Bey “*Öğretmenle daha önce de belirttiğim üzere öğretmenle iletişim konusunda sıkıntımız yok genelde sınıfın da sıkıntısı yok onu da belirtiyim yok yani.*” Derken Emine Hanım “*Hiçbir sorunla karşılaşmadık şimdiye kadar, maddi manevi her konuda, öğretmenimizle rahatlıkla ilgilenebiliyoruz yani, derdimizi de anlatabiliyoruz yani, bu konuda öğretmenimizin hakkını yemememiz lazım*” biçiminde görüş belirtmiştir.

Sınıfın kalabalık olması nedeniyle öğretmenin her veliye yeterince zaman ayıramadığı görüşünde olan Selma Hanım “*İletişim kurma konusunda bir tek sorun var sınıfta çok kalabalık var. Çok kalabalık yani otuz tane çocuk otuz tane de veli düşünün yani bize sıra gelmiyor. Sanki çok zor o da çok zorlanıyor artık okul dönemi geçiyor. Diğer ne diyeyim tatillerinde çay içmeye fırsatı yok yani velilere bir şeyler dert anlatmaktan. (...)* Kalabalıktan yoğunluktan kaynaklanan bir problem var.” biçiminde görüş belirtmiştir.

4.18. Velilerin, “Okul-Aile İletişiminde Yaşanan Sorunların Çözüm Yolları Sizce Neler Olabilir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Görüşmeye katılan velilere dokuzuncu ve son olarak “Okul-aile iletişiminde yaşanan sorunların çözüm yolları sizce neler olabilir?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 23’te verilmiştir.

Çizelge 23’te görüldüğü gibi okul-aile iletişiminde yaşanan sorunların çözüm yollarına ilişkin olarak velilerin 10’u “Öğretmenle konuşma”, 10’u “Yüz yüze görüşme”, 8’i “İlgili olma”, 5’i “Karşılıklı anlayış ve saygı”, 3’ü “Yönetimle konuşma”, 2’si “Öğretmene açık olma”, 1’i “Toplantılara katılma”, 1’i “Okul dışında öğretmenle görüşme”, 1’i “Okulda daha fazla etkinlik düzenlenmesi”, 1’i “Ailenin bilinçlenmesi” önerilerinde bulunmuşlardır.

Çizelge 23. Velilerin “Okul-aile iletişimde yaşanan sorunların çözüm yolları sizce neler olabilir?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Okul-Aile İletişiminde Yaşanan Sorunların Çözüm Yolları Sizce Neler Olabilir?	f
a.Öğretmenle konuşma	10
b.Yüz yüze görüşme	10
c.İlgili olma	8
d.Karşılıklı anlayış ve saygı	5
e.Yönetimle konuşma	3
f.Öğretmene açık olma	2
g.Toplantılara katılma	1
h.Okul dışında öğretmenle görüşme	1
i.Okulda fazla etkinlik düzenlenmesi	1
j.Ailenin bilinçlenmesi	1
Görüşler toplamı	42

Okul-aile iletişimde yaşanan sorunlarla ilgili olarak Mediha Hanım “*Hmm çözüm yolları konuşmak, yani konuşmaktan başka çözüm yolu yok şu anda.*” diyerek tek çözüm yolunun öğretmenle konuşmak olduğuna dikkat çekerken Nermin Hanım “*Ya sorun yaşayanlara şimdi önce bazen müdürlere taşıyor konular. Müdürlere taşınmadan önce öğretmenle birebir konuşmaları gerekiyor.*” biçiminde görüş belirterek “öğretmenle konuşma” önerisinde bulunmuştur.

Okulla aile arasında yaşanan iletişim sorununa “Yüz yüze görüşme” biçiminde çözüm önerisinde bulunan velilerden Betül Hanım “*Yani öğretmeniyle olsun okul idaresiyle herhangi bir problem olursa oturulur, görüşülür, konuşulur, çözüm yolu aranır hep birlikte. Yani herhangi bir problem hep konuşularak halledilebilir.*” biçiminde görüş belirtirken Mehmet Bey “*Şimdi önce sorunun kaynağı tespit edilmeli sorunun doğru olup olmadığı tespit edilmeli ve bu sorun var ise (...) bir şekilde oturup yüz yüze konuşulmalı kaynağı nedir yanlış anlaşılma mı var. Bence konuşarak sorun çözülmeli (...).*” biçiminde görüş belirtmiştir.

Yaşanan sorunlara çözüm olarak “İlgili olma” önerisinde bulunan Ayla Hanım “*İletişim ilk önce annenin babanın sorumluluğuyla başlar. Öğrenci üzerinde (...). Muhakkak muhakkak çünkü çocuklar eğitim haricinde eğitim süresi içinde anne babanın desteğini ve arkasındaki yani onların olduğunu ve arkalarında onların takip ettiğini bilmeleri*

gerektirir bence bir belli bir anne baba, çocuklarının üzerinde gölge gibi durmalıdır.” sözleriyle Muazzez Hanım da *“Okula gelmemekle, çocuklarıyla ilgilenmemekle, okula gelip çocukların durumunu sormamakla, ondan yaşıyorlar, başka şeyden yaşamazlar yani.”* biçiminde önerilerini ifade etmişlerdir.

Okulla aile arasındaki iletişim sorununa görüşülen velilerden Hatice Hanım *“Aileler ne yapmalı? Aileler en azından yani öğretmene karşı saygısını yitirmemesi ve çocuklarımız için çok çok emek harcadığını yani hepimiz kendi gözlerimizle de görüyoruz zaten (...)”* sözleriyle, Aysel Hanım *“(...) Şimdi öğretmenle veli arasında bir sıcaklık olacak o onu anlayacak, o onu anlayacak yani şu şöyle şimdi öğrencinin velisiyle öğretmeni anlaştıktan sonra öğrenci de anlar şey olur hani şey olur anlaşır. Öğretmen bir dedi mi öteki veli iki dedi mi bu iş olmaz yani birbirini destekleyecek bence.”* biçiminde görüş bildirerek *“karşılıklı anlayış ve saygı”* önerisinde bulunmuşlardır.

Görüşülen velilerden Nesrin Hanım *“(...) Ya okul müdürleriyle yani birbirlerine dertlerini şeylerini hani yani ne yapabileceklerini açıklayabilirler.”* sözleriyle bir sorun olduğunda *“Yönetimle konuşmaya”* yönelik öneride bulunmuştur.

Okulla aile arasındaki iletişim sorununa *“Öğretmene açık olma”* biçiminde öneride bulunan görüşmeci velilerden Emine Hanım *“ (...) Açıkça her şeyi konuşmak veya öğretmenle veya arkadaşınla, açıkça konuşmalarını isterim yani.”* derken, Nihal Hanım *“Öğretmene açık olmak ve sık sık okula gelip ilgilenildiğini göstermek”* ifadelerinde bulunmuşlardır.

“Toplantılara katılma” konusunda öneride bulunan Aysel Hanım *“Yani toplantılarımıza katılmıyorlar (...). Yani toplantılara gelsin, toplu sorunlarını dinlesin sınıf içerisinde gayet güzel.”* biçiminde görüş belirtmiştir.

“Okul dışında öğretmenle görüşme” konusunda öneride bulunan Işık Hanım *“(...) Neler olabilir, öğretmenlerin en azından velileri ile sade okulda değil dışarıda da görüşmelerini tavsiye ederim.”* biçiminde görüş belirtmiştir.

Okul-aile iletişimindeki sorunlara çözüm olarak “Okulda daha fazla etkinlik düzenlenmesi” önerisinde bulunan Halil Tuğrul Bey “Evet, sık sık toplantı ve brifingler yapılması. Yetkili insanların gelmesi, bu insanların da konferans şeklinde aile ve çocuğuyla yönelmesi yani sosyal aktivitelerin daha yüksek olması.” biçiminde görüş belirtmiştir.

“Ailenin bilinçlenmesi” gerektiğine dikkat çeken Semra Hanım “(...) Aileler bilinçlenecek bir kere. Çünkü aile bilinçlenmediği sürece yani veliler, öğretmenin okulun yapacağı şey yok yani (...) Önce velilerin bilinçlendirilmesi lazım bu konuda yani devletimiz biraz bir eğitim, bir şey yapsa velilere hele bilhassa mesela ilkokul, ortaokul mezunları bizim ben şu an kırk yaşımdayım mesela ben kendim ilkokul mezunuyum. Çoğu mesela anlamıyorum. Çocuklarımıza yardımcı olamıyoruz, yönlendiremiyoruz yani eksikliğimiz çok. Onun için önce veliler diyorum.” biçiminde öneride bulunmuştur.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda ortaya konulan sonuçlara, sonuçların alan yazındaki araştırma bulgularıyla tartışılmasına ve gerek konu ile ilgili uygulamalara gerekse ileride yapılabilecek benzer nitelikteki araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Öğretmenlerin ve ailelerin, ilköğretimde uygulanan aile iletişim etkinliklerine ilişkin görüşlerinden ulaşılan sonuçlar şöyle özetlenebilir:

- Görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğu, aile katılımını; çocuğun eğitiminde veli desteği olarak tanımlamışlardır. Ayrıca öğretmenler, aile katılımını; ailenin öğretmene ve çocuğa yardımcı olması, çocukla ilgili bilgi paylaşımı, ailenin çocuğuyla her konuda yeterli kadar ilgilenmesi, ailenin eğitim-öğretime doğrudan katılması, okulda öğrenilenlerin evde desteklenmesi biçiminde tanımlanmışlardır.

Görüşmeye katılan ailelerin çoğu, aile katılımını çocukla bire bir ilgilenmek olarak tanımlamışlardır. Ayrıca aileler aile katılımını; öğretmen ve aile ilişkisi, öğretmene yakın olup her şeyi konuşabilmek, çocuğa yardımcı olmak için yapılan çalışmalar, öğretmene yardımcı olmak, sorunları birlikte aşmak, velinin çocuğuyla ve öğretmeniyle iletişim içinde olarak sınıftaki durumunu öğrenmesi, velinin bire bir çocuğunun eğitimi içinde var olması, aile desteği ve çocuğa sahip çıkmak biçiminde tanımlamışlardır.

- Görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğu, okul-aile iletişimini; eğitim-öğretimle ilgili sorunların öğretmen-veli iş birliği ile birlikte çözülmesi olarak tanımlamışlardır. Ayrıca öğretmenler aile katılımını; velinin sürekli okulla diyalog halinde olarak okuldan kopmaması, ailenin çocuğun her şeyiyle ilgilenmesi, çocukla ilgili bilgi paylaşımı, eğitim sürecine veliyi katmak biçiminde tanımlamışlardır.

Görüşmeye katılan ailelerin çoğu okul-aile iletişimini çocuklar için yapılması gerekenler konusunda iletişim kurmak olarak tanımlamışlardır. Ayrıca aileler okul-aile iletişimini; öğretmenle yakın olmak, her türlü konuda diyalog, okulla aile arasında sürekli ilişki, çocuğun evdeki ve okuldaki yaşantısı ile ilgili karşılıklı bilgi alış-verişi, bire bir veli-öğretmen görüşmesi, çocuğu desteklemek, okula destek olmak olarak tanımlamışlardır.

- Görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğu okul-aile iletişimine yönelik olarak okulda veli toplantıları düzenlendiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler okulda; bire bir özel görüşmeler yaptıklarını, ailenin katılacağı etkinlikler (seminer, gezi, kermes, vb.) yapıldığını ifade etmişlerdir. Araştırmada, okul-aile iletişimine yönelik olarak okulda pek bir şey yapılmadığını belirten öğretmenler olmuştur.

Görüşmeye katılan ailelerin çoğu okul-aile iletişimine yönelik olarak okulda velilerin katılacağı etkinlikler (seminer, kurs, eğlence, gösteri, gösteri, vs.) düzenlendiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca aileler okulda; toplantı, bire bir görüşme, okul-aile birliği çalışmaları yapıldığını belirtmişlerdir. Araştırmada, okul-aile iletişimine yönelik olarak okulda pek bir şey yapılmadığını belirten aileler de yer almıştır.

- Görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğu ailelerle toplantı yoluyla iletişim kurduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler ailelerle; yüz yüze görüşerek, telefonla görüşerek, haber gönderme yoluyla okula çağırarak, veli ziyaretleri yaparak iletişim kurduklarını ifade etmişlerdir.

Görüşmeye katılan ailelerin çoğu öğretmenin kendileriyle toplantı ve telefon görüşmeleri yoluyla iletişim kurduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca aileler öğretmenin kendileriyle yüz yüze görüşme, eve not gönderme, ev ziyareti yoluyla iletişim kurduklarını ifade etmişlerdir.

- Görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğu ailelerle çocukların olumsuz davranışları hakkında iletişim kurduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler ailelerle;

çocuğun başarı durumu, çocuğun sorunları, çocuğun dersle ilgili ihtiyaçları, okula maddi destek sağlama, çocukları evde nasıl destekleyebilecekleri konularının yanı sıra her konuda görüştüklerini ifade etmişlerdir.

Görüşmeye katılan ailelerin çoğu öğretmenle çocuğun derslerdeki durumu hakkında iletişim kurduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca aileler öğretmenle, çocukla ilgili özel problemler ve çözüm yolları, çocuğun okuldaki davranışları, çocuğun arkadaşlarıyla olan ilişkileri, çocuğun yönlendirilmesi konusunda yapılabilecekler, çocuğun ilgi alanları, ailevi problemler, ailenin evde neler yapabileceği gibi konular hakkında görüştüklerini ifade etmişlerdir.

- Görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğu ailenin evde yaşadığı sorunlar hakkında ve çocuğun yaşadığı ortamı daha yakından tanıma amacıyla iletişim kurmak istediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler ailelerle; öğrencinin ihtiyaçları, öğrencinin olumsuz davranışları, ailenin çocuğu nasıl destekleyebileceği, çocuğun ilgi alanları ve yetenekleri, çocuğun derslerdeki başarısı hakkında iletişim kurmak istediklerini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan ailelerin çoğu öğretmenle her konuda görüştüklerini ifade ederek iletişim kurmak istedikleri herhangi bir konuya gerek kalmadığını belirtmişlerdir. Ancak, aileler öğretmenle; çocuğun güçlü yanlarının geliştirilmesi, okulda yaşanan sorunlar, velilerin birbirleriyle iletişimlerinin sağlanması, çocuğun dersteki durumu, çocuğun davranışları, evde anne baba tutumları ve ailevi problemleri hakkında da iletişim kurmak istediklerini belirtmişlerdir.

- Görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğu okul-aile iletişiminin; çocuğa başarı artışı yönünde katkısı olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler okul-aile iletişiminin; çocuktaki olumsuz davranışların düzelmesine, çocukta özgüven artışına, çocuğun başıboşluk duygusundan kurtulmasına, çocuğun kendini öğretmene daha yakın hissetmesine, çocuğun mutlu olmasına, çocukta sorumluluk duygusunun gelişmesine ve çocuğun sosyalleşmesine katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

Görüşmeye katılan aileler ise okul-aile iletişiminin; çocuğun özgüveninin artmasına katkısı olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca aileler, okul-aile iletişiminin; çocuğun mutlu olmasına, arkadaşlık ilişkilerinin gelişmesine, çocuğun başıboşluk duygusu yaşamamasına, çocuğun öğretmeniyle daha rahat iletişim kurmasına, başarı artışına, velinin çocuğu daha yakından tanınmasına, çocukta olumlu davranış değişikliğine ve sorumluluk bilincinin gelişmesine katkısı olduğunu ifade etmişlerdir.

- Görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğu ailelerle iletişim kurmada; velilerin çocuklarını çok korumacı davranması ve hatalarını kabul etmemesi, velilerin ilgisiz ve duyarsız olması gibi nedenlerle sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, ailelerle iletişim kurmada; velilerin toplantılara katılmaması, velilerin para istenecek kaygısıyla okula gelmemesi, velilere ulaşma güçlüğü, velilerin zamansız görüşme talepleri, velilerin yalnızca başarıya odaklı olması, velilerin eğitim düzeyinin düşük olması nedeniyle sorunlar yaşanabildiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan ailelerin çoğu öğretmenle iletişim kurmada sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak ailelerden sınıfın kalabalık olması nedeniyle öğretmenin her veliye yeterince zaman ayıramadığı yönünde bir görüş de belirtilmiştir.

- Görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğu, okul-aile iletişimde yaşanan sorunlara ailenin bilinçlendirilmesi ve eğitimin önemini kavraması yönünde önerilerde bulunmuşlardır. Ayrıca öğretmenler, okul-aile iletişimde yaşanan sorunlara karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörü çerçevesinde iletişim kurulması, iletişimde ortak dil kullanılması, ailenin sorunları öğretmenle paylaşması, ailenin öğretmene güvenmesi, aile ziyaretleri yaparak öğrencinin yaşadığı ortamı ve aile yapısını tanımaya çalışması, iletişimde öğrencinin olumsuz yönlerinden çok olumlu yönlerinin öne çıkarılması, mesafeli bir ilişki içinde olunması, yapıcı olunması, ailenin duyarlı olması, randevulu görüşme yapılması, sınıf annesi seçme yoluyla

tek bir kişi ile iletişim kurulması, veliyi sık sık çağırarak görüşme gibi çözüm önerilerinde bulunmuşlardır.

- Görüşmeye katılan ailelerin çoğu okul-aile iletişiminde yaşanan sorunlara öğretmenle konuşarak çözüm getirilebileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca aileler, okul-aile iletişiminde yaşanan sorunlara karşılıklı anlayış ve saygı, yüz yüze görüşme, öğretmene açık olma, ilgili olma, toplantılara katılma, okul dışında öğretmenle görüşme, yönetimle konuşma, okulda daha fazla etkinlik düzenlenmesi, ailenin bilinçlenmesi biçiminde önerilerde bulunmuşlardır.

5.2. Tartışma

Bu araştırmada; okul-aile iletişimi konusunda ailelerin çoğunluğu, okulda kendilerinin katıldığı çeşitli etkinliklerin (seminer, gezi, kurs, eğlence, spor faaliyetleri gibi) düzenlendiğini belirtmişlerdir. Aydoğan (2006) yaptığı araştırmada, okulların çevreye ve aileye yönelik halk oyunları ekibi, mezuniyet töreni, panel, tartışma, bilgi yarışmaları, turnuvalar, yılsonu sergileri, tiyatro, okulun açılışı ve kapanış törenleri, ulusal bayramlar gibi çeşitli etkinlikler düzenleyebileceğini ifade etmiştir. Aydın ve Özgan (2010), yaptıkları araştırmada, öğrencilerin aileleri ile birlikte katılabilecekleri etkinliklerin düzenlenmesi gerektiğini önermişlerdir. Araştırmada aileler için okulda düzenlenen bu okul-aile iletişim etkinlikleri, yapılan araştırmalarda okulda yapılması gerektiği yönünde önerilmektedir. Bu konuda okulda düzenlenen etkinlikler, araştırmalarda yapılması önerilen etkinliklerle örtüşmektedir.

Bu araştırmada, öğretmenler ailelerle iletişim kurmak için sık sık veli toplantılarının yapıldığını ve çoğunlukla yüz yüze görüşme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı telefonla görüşme, haber göndererek okula çağırma ve ev ziyareti yaptıklarını belirtmişlerdir. Dönmez ve Yıldırım (2008) yaptıkları araştırmada; öğretmen görüşlerine göre ailelerle iletişim kurmada yüz yüze görüşmeler, telefonla görüşme, aylık veli toplantısı, aileyi okula davet etme, ev ziyareti, sınıf eğlenceleri yapıldığını ve öğretmenlerin genellikle bire bir görüşmeyi tercih ettikleri sonucunu ortaya koymuşlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin ailelerle iletişim kurma

yollarına ilişkin görüşleri Dönmez ve Yıldırım'ın araştırmasındaki öğretmen görüşleriyle örtüşmektedir.

Bu araştırmada, aileler çoğunlukla, öğretmenlerin kendileriyle telefon görüşmeleri, toplantı ve yüz yüze görüşme yoluyla iletişim kurduklarını ifade etmişlerdir. Şeker (2009), yaptığı araştırmada, velilerin, öğretmenlerle iletişim kurmada en çok yüz yüze görüşme, veli toplantısına katılma ve telefonla görüşme yollarını kullandıklarını ortaya koymuştur. Bu araştırmada ailelerin, öğretmenlerin kendileriyle iletişim kurma yolları, Şeker'in bu konudaki araştırmasıyla örtüşmektedir.

Bu araştırmada öğretmenlerin ve ailelerin çoğunluğu okul-aile iletişiminin çocukta özgüven ve başarı artışına katkısı olduğunu belirtmişlerdir. Peet, Prakke ve Wolf (2007), yaptıkları araştırmada okulun ve öğretmenin aile katılımını arttırdığında, iletişime önem verdiklerinde, çocukların duygusal, akademik ve sosyal gelişiminin bir üst düzeye çıkacağını belirtmişlerdir. Çelenk (2003) de okul ile ortak program üzerinde görüş birliği içinde düzenli iletişim içinde bulunan, bu ortak anlayış içinde çocuğuna eğitim desteği sağlayan velilerin çocuklarının okul başarılarının daha da yüksek olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

Bu araştırmada görüşüne başvurulmuş öğretmenler, okul-aile arasında sağlıklı bir iletişim kurulduğunda, çocuktaki olumsuz davranışların düzeldiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Martinez-Gonzales ve Rodriguez Ruiz (2007), yaptıkları araştırmada aile ve eğitimciler arasındaki iletişimsizliğin öğrencinin istenmeyen davranışını pekiştirebileceğini, iletişimle bu olumsuzluğun giderilebileceğini ifade etmişlerdir.

Bu araştırmada sosyo-ekonomik düzeyi üst seviyede olan okuldaki öğretmenler, okul-aile iletişiminin engelleri arasında velilerin para istenecek kaygısıyla okula gelmek istemediklerini ifade etmişlerdir. Özellikle bu okuldaki ailelerin gelir düzeylerinin araştırma yapılan diğer okullardan daha iyi olduğu göz önüne alınırsa, bu okulda ailelerden finansal destek sağlanabileceği görüşü ortaya çıkar. Bu okuldaki öğretmenler, velilerle kendilerinin bir sorunu olmadığını, okulun bu konuda velileri finansal destek olarak görmelerini eleştirmektedirler. Gümüşeli (2004), yaptığı araştırmada, aile okul

işbirliğinin veliden finansal kaynak sağlama ile sınırlı kaldığında etkili olamayacağını ifade etmiştir.

Bu araştırmada, öğretmenler, velinin ilgisiz ve duyarsız olması gibi aile özellikleri ve tutumlarının okul-aile iletişimini ve aile katılımını olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin bir kısmı ailelerin okuldan para istenecek kaygısı taşıdığı için okula gelmediklerini belirtmişlerdir. Okulun ve ailelerin belirli özelliklerinin, isteklerinin uyuşmadığı durumlarda olumsuzluk yaşandığı belirtilmiştir. Mattingly, Prislın, McKenzie, Rodrigues ve Kayzar (2002), yaptıkları araştırmada aile katılımını etkileyen olumsuz etmenlerin, okul ve ailelerin karakteristik özelliklerinden, ailenin ve öğretmenin tutum ve inançlarından, ailenin duygusal problemlerinden kaynaklanabileceğini ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerin, ailelerin okula karşı tutumlarına ilişkin görüşleri, bu araştırmayla örtüşmektedir.

Bu araştırmada, aileler tarafından sınıfın kalabalık olması nedeniyle öğretmenin her veliye yeterince zaman ayıramamasından kaynaklanan iletişim sorunu olduğu belirtilmiştir. Gökçe (1998) yaptığı araştırmada, okullarda işbirliğini sağlayacak zaman ve ortam düzenlemeleri yapılması gerektiğini önermiştir. Aslanargun (2007), yaptığı araştırmada, okul-aile işbirliğini engelleyen unsurlara velilere yeterli zamanın ayrılmasını ifade etmiştir.

Bu araştırmada, okul-aile iletişimde yaşanan sorunlara çözüm önerisi olarak, ailelerden okul dışında öğretmenle görüşme biçiminde öneri getirilmiştir. Balkar (2009), yaptığı araştırmada öğretmen ve velilerin birbirlerini daha iyi tanımaları için okul içinde ve dışında çeşitli sosyal etkinlikler düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Bu araştırmada öğretmenler ve aileler, okul-aile iletişimde yaşanan sorunlara ailenin bilinçlendirilmesi ve eğitimin önemini kavraması yönünde önerilerde bulunmuşlardır. Çelik, Ünal ve Yıldırım (2010) yaptıkları araştırmada öğrenci velilerinin bir kısmının çocuklarının eğitim öğretime karşı bilinçsiz olduklarını ortaya koymuşlar ve okul yönetimiyle öğretmenlerin veli katılımının sınırlı olduğu durumlarda, okulun şartları dahilinde velileri bilinçlendirici etkinlikler yapılması gerektiğini önermişlerdir. Atabey

ve Şahin (2009), yaptığı araştırmada aileleri bilinçlendirmek amacıyla, ailelere yönelik “Çocuk Gelişimi ve Eğitimi”, “Anne Baba Eğitimi”, “Aile Katılımı”, “İletişim”, “İşbirliği” gibi konularda seminerler, konferanslar düzenlenebileceğini ifade etmişlerdir. Gül (2007), yaptığı araştırmada ailelere programa bağlı etkinlikleri evde nasıl geliştirebilecekleriyle ilgili çalışmalarla ailelerin bilinçlendirilmesi yönünde önerilerde bulunmuştur. Bu araştırmadaki öğretmenlerin ve ailelerin bu konudaki önerileri, yapılan araştırmalardaki önerilerle örtüşmektedir.

5.3. Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda, uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

5.3.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Aileye Yönelik Öneriler

- Aileler, öğretmenlerle çocuğun yalnızca akademik başarısı ile ilgili değil; diğer konularla ilgili de iletişime geçmelidirler.
- Aileler, çocuğun ilgi alanları ve yetenekleri hakkında öğretmenlere bilgi vermelidirler.
- Aileler, çocuklarının hataları konusunda fazla korumacı davranmamalıdır.
- Aileler, sınıf öğretmenlerinin verdiği sorumluluklardan haberdar olmalı ve çocuklarını evde desteklemelidirler.
- Aileler, sınıf öğretmenlerinin gerçekleştirecekleri ev ziyaretlerine açık olmalı onlara zaman ayırmalıdır.
- Aileler, okulda gerçekleştirilen iletişimle ilgili etkinlikleri desteklemeli ve etkinliklere katılım sağlamalıdır.
- Aileler öğretmenlere karşı saygı ve hoşgörülü olmaya her zaman özen göstermelidirler.
- Aileler, çocuklarının eğitimiyle daha yakından ilgilenmelidirler.
- Aileler, öğretmenle görüşmek için öğretmenin de uygun olacağı bir zaman dilimini öğretmenle birlikte kararlaştırmalıdır.

Öğretmenlere Yönelik Öneriler

- Sınıf öğretmeni, ailelerle iletişim kurmak için ilk adımı atan taraf olmalıdır.
- Sınıf öğretmeni, gerektiğinde ailelerin sorunlarını dinlemeli ve çocukların davranış biçimlerinin nedenlerini tespit etmelidir.
- Sınıf öğretmeni, gerektiğinde ev ziyaretleri gerçekleştirmeli ve ailelere yönelik onların aile içi ilişkilerini ve çocuğa karşı ilgilerini gözlemlemeye çalışmalıdır.
- Öğretmen sadece olumsuz durumlarda değil; çocuğun olumlu bir tutumu karşısında da ailelerle iletişim kurmalıdır.
- Sınıf öğretmenleri, toplantılarda çocuğun olumsuz davranışlardan çok olumlu davranışlarını öne çıkarmalı ve ailelerle diyaloglarında kırıncı olmamalıdır.
- Sınıf öğretmeni, çocuğun güçlü yanlarının geliştirilmesi için ailelerle iletişime geçmelidir.
- Sınıf öğretmeni, ailelerle iletişime geçmek amacıyla farklı yolları kullanabilmeli ve aileleri de bu yollarla iletişime geçmeleri için yönlendirebilmelidir.

Okul Yönetimine Yönelik Öneriler

- Okul yönetimi, ailelerin öğretmenlerle iletişim kurma konusundaki sorunlarını belirlemelidir.
- Okul yönetimi okul-aile iletişiminin güçlenebilmesi için gerekli ortamı oluşturmalıdır.
- Okul yönetimince kararlaştırılan veli toplantıları, ailelerden maddi destek sağlama amaçlı olmamalıdır.
- Okulda okul yönetiminin de desteğiyle her çocuğun kendini sosyal yönden geliştirebileceği ve ailelerin de teşvik ile katılabileceği sosyal becerilere yönelik etkinlikler (tiyatro, dans, spor etkinlikleri, satranç kursu ve turnuvaları gibi) düzenlenmelidir.

5.3.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Okul-aile iletişim etkinliklerinin öğretmenler, öğrenciler ve aileler üzerindeki etkisini araştırmak için deneysel çalışmalar yapılabilir.

EKLER

1. Araştırma İzin Belgesi.....	101
2. Veli Görüşme Formu.....	102
3. Öğretmen Görüşme Formu.....	105
4. Veli Görüşme Kodlama Anahtarı.....	108
5. Öğretmen Görüşme Kodlama Anahtarı.....	110

EK I. ARASTIRMA IZIN BELGESI

T.C
SOMA KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.45.14.06.400/ 2627

12./05/2010

Konu : Yüksek Lisans Tezi

KAYMAKAMLIK MAKAMINA

İlgi : Gamze BİNİCİ'nin 13/05/2010 tarihli dilekçesi

Anadolu Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf öğretmenliği Yüksek Lisans öğrencisi Gamze BİNİCİOĞLU, İlçemiz 13 Eylül Gama İlköğretim Okulu, Kurtuluş İlköğretim Okulu ve Sabri Balcı İlköğretim Okulunda 22/05/2010 tarihine kadar tez çalışması uygulamak istediğini belirtmektedir.

Adı geçen kişini söz konusu tez çalışmasını belirtilen tarihe kadar belirtilen okullarda uygulaması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde onaylarınıza arz ederim

Recep DUMAN
Müdür

OLUR
...../05/2010
Abdülkadir KARATAŞ
Kaymakam

EK II. VELİ GÖRÜŞME FORMU

SÖZLEŞME

Saygıdeğer veli;

Araştırmamın amacına geçmeden önce öncelikle bu görüşme için zaman ayırmanıza içtenlikle teşekkür ederim. Bu araştırmayı Soma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden almış olduğum resmi izinle gerçekleştireceğim. Bu çalışmada amacım ilköğretimde aile katılımında gerçekleşen iletişim etkinliklerine yönelik görüşlerinizi ve önerilerinizi almaktır. Bu araştırmayı gerçekleştirmek için sizlerle kişisel olarak görüşmeler gerçekleştirmeyi planlıyorum. Görüşmemizin yaklaşık olarak yarım saat sürebileceğini düşünüyorum. Görüşmemiz sırasında konuşmamızın bölünmemesi ve sizden rica ettiğim sürenin aşılmaması için ses kaydı yapmak istiyorum. Araştırma verileri siz istediğiniz takdirde size tarafımca ulaştırılacaktır.

Görüşmenin kaydını benden başka kimsenin dinlemeyeceğine ve verdiğiniz bilgilerden dolayı size hiçbir biçimde rahatsızlık vermeyeceğime söz veriyorum. Tüm bu açıklamaları okuyarak, sizin bu çalışmaya gönüllü katıldığınıza ve benim de verdiğim sözleri tutacağıma dair bu sözleşmeyi imzalamamızın uygun olacağını düşünüyorum.

Araştırmacı

Gamze BİNİCİOĞLU

E-Mail: gbinicioglu@anadolu.edu.tr

Telefon: 0 554 361 77 36

Görüşülen

.....

Görüşme Tarihi:

İmza:

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Saygı değer Veli,

Formun amacı ilköğretimde aile katılımında aile-iletişim etkinliklerinin incelenmesine ilişkin veli görüşlerini belirlemektir.

Sorulara tarafsız ve samimi yanıtlar vereceğinize inanıyor, katkılarınız için şimdiden teşekkürlerimi sunuyorum.

Gamze BİNİCİOĞLU

Cinsiyetiniz : Bayan () Bay ()

Yaşınız :

Eğitim Düzeyiniz: İlkokul () Ortaokul () Lise () Yüksekokul ()
Lisans () Lisans üstü ()

Mesleğiniz :

Aylık Geliriniz : 0- 500 TL ()
500-1000 TL ()
1000-1500 TL ()
1500-2000 TL ()

VELİLERE YÖNELİK GÖRÜŞME SORULARI

10. Size göre eğitimde aile katılımı ne demektir?
11. Size göre okul-aile iletişimi ne demektir? Nasıl tanımlarsınız?
12. Okul-aile iletişimi konusunda çocuğunuzun okulunda neler yapılmaktadır?
13. Çocuğunuzun öğretmeni sizinle iletişim kurarken hangi yolları kullanıyor?
İletişim kurmak için neler yapıyor?
14. Çocuğunuzun öğretmeniyle genelde hangi konularda ya da durumlarda iletişim kuruyorsunuz?
15. Öğretmenle başka hangi konularda iletişim kurmak istersiniz?
16. Okul-öğretmen-aile iletişiminin çocuğunuzun akademik ve sosyal yaşamına (başarısına) katkısı konusunda neler düşünüyorsunuz?
17. Çocuğunuzun öğretmeniyle iletişim kurma konusunda ne tür sorunlarla karşılaşıyorsunuz?
18. Öğretmen-aile iletişimde yaşanan sorunların çözüm yolları sizce neler olabilir?

EK III. ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

SÖZLEŞME

Saygıdeğer meslektaşım;

Araştırmamın amacına geçmeden önce öncelikle bu görüşme için zaman ayırmanıza içtenlikle teşekkür ederim. Bu araştırmayı Soma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden almış olduğum resmi izinle gerçekleştiriyorum. Bu çalışmada amacım ilköğretimde aile katılımında gerçekleşen iletişim etkinliklerine yönelik görüşlerinizi ve önerilerinizi almaktır. Bu araştırmayı gerçekleştirmek için sizlerle kişisel olarak görüşmeler gerçekleştirmeyi planlıyorum. Görüşmemizin yaklaşık olarak yarım saat sürebileceğini düşünüyorum. Görüşmemiz sırasında konuşmamızın bölünmemesi ve sizden rica ettiğim sürenin aşılmaması için ses kaydı yapmak istiyorum. Araştırma verileri siz istediğiniz takdirde size tarafımca ulaştırılacaktır.

Görüşmenin kaydını benden başka kimsenin dinlemeyeceğine ve verdiğiniz bilgilerden dolayı size hiçbir biçimde rahatsızlık vermeyeceğime söz veriyorum. Tüm bu açıklamaları okuyarak, sizin bu çalışmaya gönüllü kayıldığınıza ve benim de verdiğim sözleri tutacağıma dair bu sözleşmeyi imzalamamızın uygun olacağını düşünüyorum.

Araştırmacı

Gamze BİNİCİOĞLU

E-Mail: gbinicioglu@anadolu.edu.tr

Görüşülen

.....

Görüşme Tarihi:

İmza:

Telefon: 0 554 361 77 36

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Saygı değer Meslektaşım,

Formun amacı ilköğretimde aile katılımında aile-iletişim etkinliklerinin incelenmesine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemektir.

Sorulara tarafsız ve samimi yanıtlar vereceğinize inanıyor, katkılarınız için şimdiden teşekkürlerimi sunuyorum.

Gamze BİNİCİOĞLU

.

Cinsiyetiniz : Bay () Bayan ()

Yaşınız :

Meslekteki Hizmet Süreniz :

Okutmakta Olduğunuz Sınıf : 1 () 2 () 3 () 4 () 5 ()

Eğitim Durumunuz: () Eğitim Enstitüsü

() Eğitim Ön lisans/ İki Yıllık Eğitim Yüksekokulu

() Lisans Tamamlama Programı

() Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı

() Dört Yıllık Yüksek Okul- Fakülte

() Diğer (Belirtiniz) :

ÖĞRETMENLERE YÖNELİK GÖRÜŞME SORULARI

10. Size göre eğitimde aile katılımı ne demektir? (Eğitimde aile katılımı denildiğinde ne anlıyorsunuz?)
11. Size göre okul-aile iletişimi ne demektir? (Okul- aile iletişimi denildiğinde ne anlıyorsunuz?)
12. Okul-aile iletişimi konusunda okulunuzda neler yapılmaktadır?
13. Öğrencilerin aileleri ile iletişim kurarken hangi yolları kullanıyorsunuz? İletişim kurmak için neler yapıyorsunuz?
14. Ailelerle genelde hangi durumlarda ya da konularda iletişim kuruyorsunuz?
15. Aile ile başka hangi konularda ya da durumlarda iletişim kurmak istersiniz?
16. Okul-öğretmen-aile iletişiminin öğrencilerinizin akademik ve sosyal yaşamına katkısı konusunda neler düşünüyorsunuz?
17. Öğrencilerinizin aileleriyle iletişim kurma konusunda ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?
18. Ailelerle iletişim kurmada yaşanan sorunların çözüm yolları sizce neler olabilir?

EK IV. VELİ GÖRÜŞME KODLAMA ANAHTARI

1. Eğitimde aile katılımı denildiğinde ne anlıyorsunuz?

- a. Çocukla bire bir ilgilenmek
- b. Öğretmene yakın olup her şeyi konuşabilmek
- c. Aile desteği
- d. Velinin birebir çocuğunun eğitimi içinde var olması
- e. Öğretmen ve aile ilişkisi
- f. Çocuğa yardımcı olmak için yapılan çalışmalar
- g. Öğretmene yardımcı olmak
- h. Sorunları birlikte aşmak
- i. Velinin çocuğuyla ve öğretmeniyle iletişim içinde olarak sınıftaki durumunu öğrenmesi
- j. Çocuğa sahip çıkmak

2. Size göre okul-aile iletişimi ne demektir?

- a. Çocuklar için yapılması gerekenler konusunda iletişim kurmak
- b. Her türlü konuda diyalog kurmak
- c. Okulla aile arasında sürekli ilişki
- d. Çocuğun evdeki ve okuldaki yaşantısı ile ilgili karşılıklı bilgi alış-verişi
- e. Bire bir veli-öğretmen görüşmesi
- f. Öğretmenle yakın olmak
- g. Çocuğu desteklemek
- h. Okula destek olmak

3. Okul-aile iletişimi konusunda çocuğunuzun okulunda neler yapılmaktadır?

- a. Velilerin katılacağı etkinlikler(seminer, kurs, eğlence, gösteri, gezi, vs.)
- b. Toplantı
- c. Pek bir şey yapılmıyor
- d. Bire bir görüşme
- e. Okul-aile birliği çalışmaları
- f. Bilmiyorum

4. Çocuğunuzun öğretmeni sizinle iletişim kurmak için hangi yolları kullanıyor?

- a. Toplantı
- b. Yüz yüze görüşme
- c. Telefon görüşmeleri
- d. Eve not gönderme
- e. Ev ziyareti

5. Öğretmenlerle genelde hangi durumlarda ya da konularda iletişim kuruyorsunuz?

- a. Çocuğun derslerdeki durumu
- b. Çocukla ilgili özel problemler ve çözüm yolları
- c. Çocuğun okuldaki davranışları
- d. Çocuğun arkadaşlarıyla olan ilişkileri
- e. Çocuğun yönlendirilmesi konusunda yapılabilecekler
- f. Çocuğun ilgi alanları

- g. Ailevi problemler
 - h. Ailenin evde neler yapabileceği
- 6. Öğretmenlerle başka hangi durumlarda ya da konularda iletişim kurmak istersiniz?**
- a. Gerek kalmıyor
 - b. Çocuğun güçlü yanlarının geliştirilmesi
 - c. Okulda yaşanan sorunlar
 - d. Çocuğun davranışları
 - e. Evde anne baba tutumları hakkında bilgi alma
 - f. Velilerin birbirleriyle iletişimlerinin sağlanması
 - g. Çocuğun dersteki durumu
 - h. Ailevi problemler
- 7. Okul-Aile iletişiminin çocuğun akademik, sosyal yaşamına katkısı konusunda neler düşünüyorsunuz?**
- a. Çocuğun özgüveninin artması
 - b. Çocuğun mutlu olması
 - c. Başarı artışı
 - d. Çocuğun başıboşluk duygusu yaşamaması
 - e. Arkadaşlık ilişkilerinin gelişmesi
 - f. Çocuğun öğretmeniyle daha rahat iletişim kurması
 - g. Çocukta olumlu davranış değişikliği
 - h. Çocuğun sorumluluk bilincinin gelişmesi
 - i. Velinin çocuğunu daha yakından tanınması
- 8. Öğretmenle iletişim kurma konusunda ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?**
- a. Sorun yaşanmıyor
 - b. Sınıfın kalabalık olması nedeniyle öğretmenin her veliye yeterince zaman ayıramaması
- 9. Okul-aile iletişiminde yaşanan sorunların çözüm yolları sizce neler olabilir?**
- a. Öğretmenle konuşma
 - b. Yüz yüze görüşme
 - c. İlgili olma
 - d. Karşılıklı anlayış ve saygı
 - e. Yönetimle konuşma
 - f. Öğretmene açık olma
 - g. Toplantılara katılma
 - h. Okul dışında öğretmenle görüşme
 - i. Okulda daha fazla etkinlik düzenlenmesi
 - j. Ailenin bilinçlenmesi

EK V. ÖĞRETMEN GÖRÜŞME KODLAMA ANAHTARI

1. Eğitimde aile katılımı denildiğinde ne anlıyorsunuz?

- a. Çocuğun eğitiminde veli desteği
- b. Ailenin eğitim-öğretime doğrudan katılımı
- c. Ailenin öğretmene ve çocuğa her konuda yardımcı olması
- d. Çocukla ilgili bilgi paylaşımı
- e. Ailenin çocuğuyla her konuda yeteri kadar ilgilenmesi
- f. Okulda öğrenilenlerin evde desteklenmesi

2. Size göre okul-aile iletişimi ne demektir?

- a. Eğitim-öğretimle ilgili sorunların öğretmen-veli iş birliği ile birlikte çözülmesi
- b. Velinin sürekli okulla diyalog halinde olarak okuldan kopmaması
- c. Ailenin çocuğun her şeyiyle ilgilenmesi
- d. Çocukla ilgili bilgi paylaşımı
- e. Eğitim sürecine veliyi katmak

3. Okul-aile iletişimi konusunda okulunuzda neler yapılmaktadır?

- a. Veli toplantıları
- b. Ailelerin katılacağı etkinlikler (seminer, gezi, kermes, vb)
- c. Pek bir şey yapılmıyor
- d. Bire bir özel görüşme

4. Öğrencilerin ailelerle iletişim kurmak için hangi yolları kullanıyorsunuz?

- a. Veli toplantısı
- b. Bireysel olarak yüz yüze görüşme
- c. Telefonla görüşme
- d. Haber göndererek okula çağırma
- e. Veli ziyaretleri

5. Ailelerle genelde hangi durumlarda ya da konularda iletişim kuruyorsunuz?

- a. Çocuğun olumsuz davranışları
- b. Çocuğun başarı durumu

- c. Çocuğun sorunları
 - d. Çocukları evde nasıl destekleyebilecekleri
 - e. Çocuğun dersle ilgili ihtiyaçları
 - f. Okula maddi destek sağlama
 - g. Her konuda
- 6. Ailelerle başka hangi durumlarda ya da konularda iletişim kurmak istersiniz?**
- a. Evdeki sorunlar
 - b. Çocuğun yaşadığı ortamı daha yakından tanıma amaçlı
 - c. Her konuda
 - d. Öğrencinin olumsuz davranışları
 - e. Çocuğun eğitimine yapılabilecek katkılar
 - f. Derslerdeki başarısı ile ilgili
 - g. Öğrencinin ihtiyaçları
 - h. Çocuğun ilgi alanları ve yetenekleri
- 7. Okul-öğretmen-aile iletişiminin öğrencilerin akademik ve sosyal yaşamına katkısı konusunda neler düşünüyorsunuz?**
- a. Başarı artışı
 - b. Çocuktaki olumsuz davranışların düzelmesi
 - c. Çocukta özgüven artışı
 - d. Çocuğun başıboşluk duygusundan kurtulması
 - e. Çocuğun kendini öğretmene daha yakın hissetmesi
 - f. Çocuğun mutlu olması
 - g. Çocukta sorumluluk duygusunun gelişmesi
 - h. Çocuğun sosyalleşmesi
- 8. Öğrencilerin aileleriyle iletişim kurma konusunda ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?**
- a. Velilerin ilgisiz ve duyarsız olması
 - b. Velilerin çocuklarını çok korumacı davranması ve hatalarını kabul etmemesi

- c. Velilerin para istenecek kaygısıyla okula gelmemesi
- d. Velilere toplantılara katılmaması
- e. Velilere ulaşma güçlüğü
- f. Velilerin zamansız görüşme talepleri
- g. Velilerin sadece başarıya odaklı olması
- h. Velilerin eğitim düzeyinin düşük olması
- i. Çok sorun yaşanmıyor

9. Okul-aile iletişiminde yaşanan sorunların çözüm yolları sizce neler olabilir?

- a. Ailenin bilinçlendirilmesi ve eğitimin önemini kavraması
- b. Karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörü çerçevesinde iletişim kurulması
- c. Aile ziyaretleri yaparak öğrencinin yaşadığı ortamı ve aile yapısını tanımaya çalışmak
- d. İletişimde ortak dil kullanabilmek
- e. Ailenin sorunları öğretmenle paylaşması
- f. Ailenin öğretmene güvenmesi
- g. İletişimde öğrencinin olumsuz yönlerinden çok olumlu yönlerinin öne çıkarılması
- h. Mesafeli bir ilişki içinde olmak
- i. Yapıcı olmak
- j. Ailenin duyarlı olması
- k. Randevulu görüşme yapılması
- l. Sınıf annesi seçme yoluyla tek bir kişi ile iletişim kurulması
- m. Veliyi sık sık çağırarak görüşmek

KAYNAKÇA

- Abbak, (2008). *Okulöncesi eğitim programındaki aile katılımı etkinliklerinin anasınıfı öğretmenleri ve veli görüşleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
<http://library.cu.edu.tr/tezler/7138.pdf> adresinden 15 Kasım 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Ada, Ş. ve Ayık, A. (2009). İlköğretim okullarında oluşturulan okul kültürü ile okulların etkililiği arasındaki ilişki. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (2), 429-446.
- Adams, M. B., Caldarella, P., Shatzer, R. H. and Womack, S. A. (2010). Parent involvement in school-wide social skills instruction: perceptions of a home note program. *Education*, 130 (3), 513-528. Science Direct veritabanından 28 Ağustos 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Ahioğlu, S. Ş. (2006). *Öğretmen ve veli görüşlerine göre farklı sosyoekonomik düzeydeki ailelerin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okuma yazma sürecini etkileme biçiminin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana. <http://library.cu.edu.tr/tezler/5904.pdf> adresinden 10 Ağustos 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Akbaşlı, S. ve Kavak, Y. Ortaöğretim okullarındaki okul aile birliklerinin görevlerini gerçekleştirme düzeyleri.
- Akkaya, M. (2007). *Öğretmenlerin ve velilerin okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

- Aksoy, B. A. ve Arabacı, N. (2005). Okul öncesi eğitime katılım programının annelerin bilgi düzeylerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 18-26.
- Alisinanoğlu, F. ve Kesicioğlu, O. S. (2009). Ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocuklarına (60-72 ay) yaşattıkları doğal çevre deneyimlerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(29), 1-14.
- Aslanargun, E. (2007). Okul aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 119-132.
- Atabey ve Şahin (2009). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin demografik özelliklerine göre ailelerle olan iletişim ve işbirliğine bakış açılarının incelenmesi. *TSA*, 13 (1).
- Aydın, Z. ve Özgan, H. (2010). Okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Mayıs, 2010 802-811.
- Aydoğan, İ. (2006). İlköğretim okullarında okul-çevre ilişkilerinin düzeyi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 121-136.
- Badavan, Y. ve Özbaş, M. (2009). İlköğretim okulu yöneticilerinin okul-aile ilişkileri konusunda yapmaları gerekenler ve yapmakta oldukları işler. *Eğitim ve Bilim*, 34 (154).
- Balkar, B. (2009). Okul-aile işbirliği sürecine ilişkin veli ve öğretmen görüşleri üzerine nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 123-135.
- Balli, J. S., Demo, H. D. & Wedman F. J. (1998). Family involvement with children's homework: an Intervention in the middle grades. *Family Relations*, 47, 149-157.

- Barge, K. J. and Loges, W. E. (2003). Parent, student and teacher perceptions of parental involvement. *Journal of Applied Communication Research*, 31 (2).
- Bayrakdar, M. ve Yiğit, B. (2006). *Okul-çevre ilişkileri* (1.bs.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Berger, H. E. (2004). *Parents as partnerships in education families and schools working together* (6. edition). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Bowen, N. K. & Lee, J. (2006). Parent involvement, cultural capital and the achievement gap in elementary school children. *American Educational Research Journal*, 43, 193-218.
- Bridgemohan, R., Staden C. and Wyk, N. (2005). Home-school communication in the early childhood development phase. *Education*, 126 (1), 60-77.
- Cheung, C. K. (2009). Evaluating the benefit from the help of the parent-teacher association to child performance. *Evaluation and Program Planning*, 32, 247-256. Science Direct veritabanından 28 Ağustos 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Childs, S., Fantuzzo, J. ve Perry, A. M. (2006). Parents satisfaction with educational experiences scale: a multivariate examination of parent satisfaction with early childhood education programs. *Early Childhood Research Quarterly*, 21, 142-152.
- Cömert, D. ve Güleç, H. (2004).Okulöncesi eğitim kurumlarında aile Katılımının önemi: öğretmen-aile-çocuk ve kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (1), 131-145.
- Çakmak ve diğer. (2009). *Örnekleme yöntemleri*.
<http://msbay.files.wordpress.com/2009/10/9-hafta-arastirmalarda-ornekleme.pdf>
adresinden 18 Eylül 2010 tarihinde edinilmiştir.

- Çelenk, S. (2003). Okul aile işbirliği ile okuduğunu anlama başarısı arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 33-39.
- Çelik, M., Ünal, A. ve Yıldırım, A. (2010). İlköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin velilere ilişkin algılarının analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 261-272.
- Çetin, B. (2009). Yeni ilköğretim programı (2005) uygulamaları hakkında ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (2), 487-502.
- Demirbulak, D. (2000). Veli-öğretmen görüşmeleri ile ilgili bir çalışma. *Milli Eğitim Dergisi*, 146, 53-55.
- Dinç, B. (2009). Eğitime ailenin katılımı. E. A. Küçükylmaz, (Ed.). *Okul, aile ve çevre iş birliği* içinde (s. 55-74). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Diken, H., İ. (2009). Okul-aile iş birliğinin tanımı, kapsamı ve önemi. E. A., Küçükylmaz, (Ed.). *Okul aile ve çevre iş birliği* içinde (s. 3-13). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Dönmez, B. ve Yıldırım, C. M. (2008). Okul-aile işbirliğine ilişkin bir araştırma (İstiklal İlköğretim okulu örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 98-115.
- Driessen, G. ve Slegers, P., Sluiter, R.ve Smith, F. (2007). Types of parents and school strategies aimed at the creation of effective partnerships. *International Journal About Parents In Education*, 1 (0), 45-52.

- Erdem, R. A. ve Şimşek, N. (2009). İlköğretim okulu yöneticilerinin eğitim öğretime katkı sağlamada öğrenci velilerini okula çekme başarısı. *İlköğretim Online*, 8 (2).
- Epstein, J. L. (2001). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Boulder, CO: Westview Press.
- Fantuzzo, J., Perry, M. A., & Childs, S. (2006). Parent satisfaction with educational experiences scale: A multivariate examination of parent satisfaction with early childhood education programs. *Early Childhood Research Quarterly*, 21(2), 142-152.
- Garbacz, S. A., Kwon K., Sekme, C. A., Sheridan S. M. & Woods, K. E. (2010). Family involvement for children with disruptive behaviors: The role of parenting stress and motivational beliefs. *Journal of School Psychology*, 48, 293-312.
- Genç, S. Z. (2005). İlköğretim I. Kademedeki Okul-Aile İşbirliği İle İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 227-243. http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2005_cilt3/sayi_2/227-243.pdf adresinden 10 haziran 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Gonzales, M. A. R. & Ruiz R. B. (2007). Assessing parents' satisfaction with their parental role for a more effective partnerships between families and schools. *International Journal About Parents In Education*, 1 (0), 21-29.
- Griffin, D. & Steen, S. (2010). School-family-community partnerships: Applying Epstein's theory of the six types of involvement to school counselor practice. *Professional School Counseling*, 13 (4), 218-226.
- Griffith, J. (2000). Principal leadership of parent involvement. *Journal of Educational Administration*, 39 (2), 162-186.

- Gül, G. (2007). Okuryazarlık sürecinde aile katılımının rolü. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 8(1), 17-30.
- Gültekin, M. (2008). Okul aile ve çevre işbirliği. A. Hakan (Ed.). *Öğretmenlik meslek bilgisi alanındaki gelişmeler* içinde (ss.153-179). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Gümüşeli, A. İ. (2004). Ailenin katılım ve desteğinin öğrenci başarısına etkisi. *Özel Okullar Birliği Bülteni*, 2(6), 14-17.
- Gürbüztürk, O. and Şad, N. S. (2010). Turkish parental involvement scale: validity and reliability studies. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 487-491. Science Direct veritabanından 20 Ağustos 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Hanhan, F. S. (2003). Parent-teacher communication who's talking? Olsen, G and Fuller, L. M. (Ed.), in *home-school relations working succesfully with parents and families* (111-132). Boston: Pearson education.
- Herken, H. ve Özkan, İ. (1996). Sigara alışkanlığı ve anne baba tutumu. <http://www.aile.selcuk.edu.tr/text/makale5.pdf> adresinden 15 Ekim 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (15.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kasanen, K., Laine, N. & Raty H. (2009). Parents' participation in their child's schooling. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 53 (3), 277-293.
- Kartal, S. (2008). İlk ve ortaöğretim kurumlarında velinin okul yönetimine katılımı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 9 (1), 23-30.
- Kaysılı, K. B. (2008). Akademik başarının arttırılmasında aile katılımı. *Özel Eğitim Dergisi*, 9 (1) 69-83.

- Kayzar, B., McKenzie, L. T., Mattingly, J. D., Prislın R. & Rodrigues L. J. (2002). Evaluating evaluations: the case of parent involvement programs. *Review of Educational Research*, 72 (4), 549- 576.
- Keskin, C. S. ve Keskin Y. (2009). Cumhuriyet dönemi ilkokul (İlköğretim 1. Kademe) sosyal bilgiler ve onun kapsamına giren ders programlarında bir değer olarak “barış”ın yeri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (17), 69-92.
<http://www.dem.org.tr/ded/17/ded17mak4.pdf> adresinden 16.09.2010 tarihinde edinilmiştir.
- Kılıç, Z. (2010). *İlköğretimde hayat bilgisi dersinde aile katılımı çalışmaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Estitüsü, Eskişehir.
- Knopf, T. H. & Swick, J. K. (2007). How parents feel about their child’s teacher/school: implications for early childhood professionals. *Early childhood education journal*, 34 (4), 291-296.
- Koçak, Y. (1991). Okul-aile iletişiminin engelleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı 6, 129-133.
- Kolay, Y. (2004). Okul-aile-çevre iş birliğinin eğitim sistemindeki yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, sayı 164.
- Kuş, E.(2003). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nitel mi, Nicel mi?*. Ankara:Anı Yayıncılık.
- Lim Soo-Yin, Parents Involvement in Education. In: G. Olsen and M.L. Fuller, Editors, *Home-School Relations*, Allyn and Bacon, Boston (2003), pp. 134-158.

- Lou, G. (2007). *The role of the school social worker in family involvement as identified by family specialists and parents in selected title 1 schools in north east independent school district in san antonio, texas*. Canada: Doktora Tezi, 2007.
- MEB. Çocuk gelişimi ve eğitimi: Okul ve çocuk. Mesleki eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Ankara (2007).
- <http://cygm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/cocukgelisim/moduller/okulvecocuk.pdf> adresinden 26 Eylül 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Peet, A., Prakke, P. & Wolf, K. (2007). Challenging parents, teacher occupational stress and health in dutch primary schools. *International Journal About Parents In Education*, 1 (0), 36-44.
- Sünbül, M. A. ve Yavuz, M. (2004, Temmuz). *İlköğretim okulu öğretmen ve velilerinin veli toplantıları hakkındaki görüş ve beklentilerinin karşılaştırılmalı olarak incelenmesi*. XIII: Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında sunulmuş bildirisi. <http://www.pegema.net/dosya/doküman/5817335.pdf>.
- Şahin, T. F. ve Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 13 (1), 23-30.
- Şeker, M. (2009). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin performans görevlerindeki başarıları ile ailelerin eğitim-öğretim çalışmalarına katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Tomul, E. (2008). Türkiye’de ailenin sosyo-ekonomik özelliklerinin eğitime katılım üzerinde göreceli etkisi. *Eurasian Journal of Educational Research*, 30, 153-168.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24, 543-559.

- Ünüvar, P. (2010). Aile katılımı çalışmalarına yönelik ebeveyn ve   retmen görüşlerinin karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18 (3). http://www.kefdergi.com/pdf/18_3/18_3_3.pdf adresinden 20 Ekim tarihinde edinilmiştir.
- Varol, M. (1997). İletişim, empati ve hiyerarşi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 1 (1). <http://www.pa.edu.tr/objects/assets/content/file/dergi/42/85-94.pdf> adresinden 15 Ekim tarihinde edinilmiştir
- Vural, E. D. (2006). *Okul  ncesi eğitim programındaki duyuşsal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere uygun olarak hazırlanan aile katılımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Yıldırım, A. ve şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.